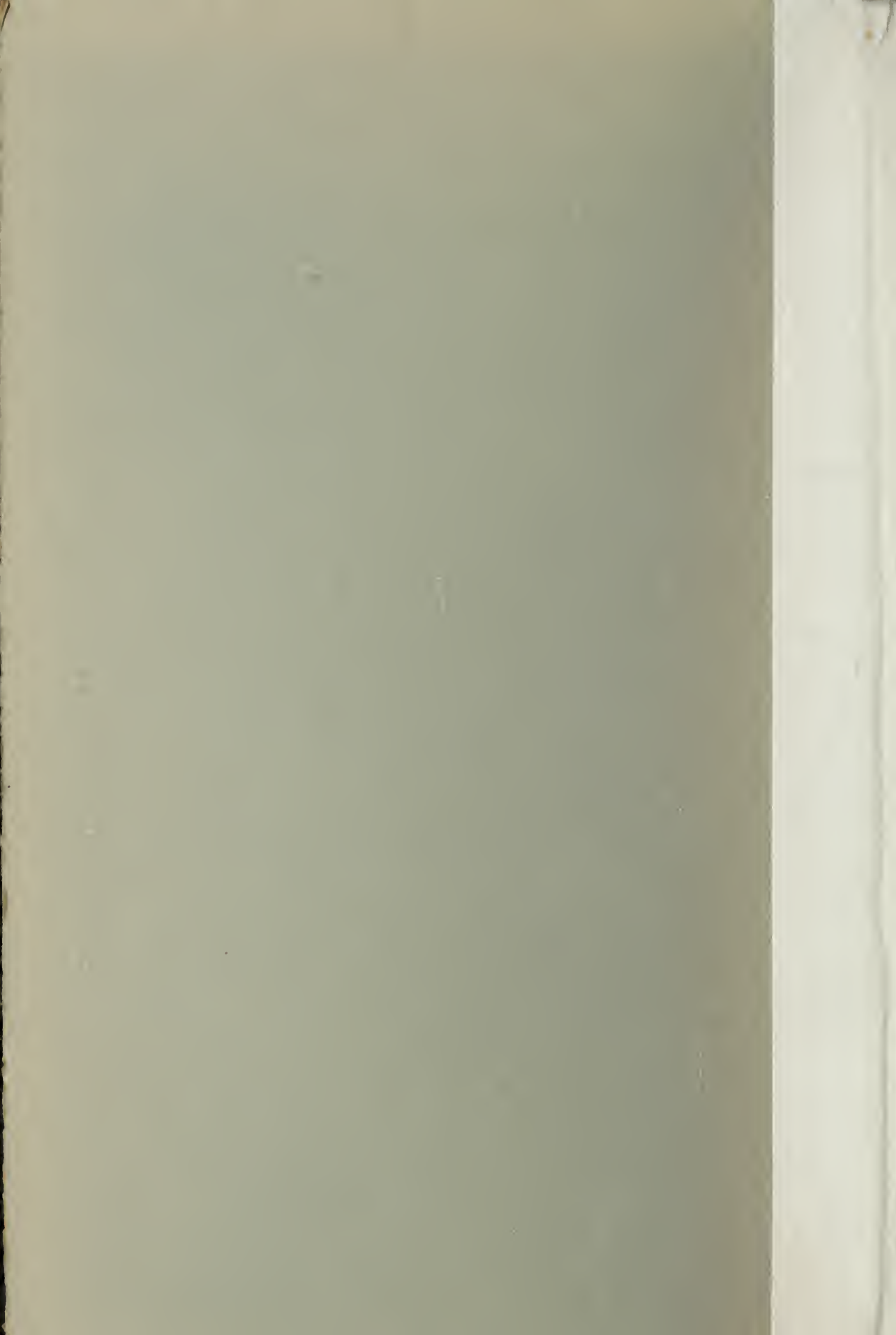

3 1761 07384502 6

Waerland, Are
Proletariatets diktatur

JC
474
W33
1920

REDJE UPPLAGAN – TIONDE TUSENDET

PROLETARIATETS DIKTATUR

R E W A E R L A N D

SKA FOLKFÖRBUNDETS FÖRLAG STOCKHOLM

22!

PROLETARIATETS DIKTATUR

SANNINGEN OM LENIN OCH HANS VÄLDE

AV

ARE WAERLAND

JC
474
W33
1920

STOCKHOLM
TRYCKERIAKTIEBOLAGET FYLGIA
1920

Nu famnar natten allt, och tidens Ragnarök
har allt förvandlat till ruiner!
Där skalden fordomdags de gyllne strängar strök,
där vinden nu med klagan viner.

K. N. Batjuschkoff.

INNEHÅLL.

1. Rysslands kinesiska mur	7
2. Avsaknaden av borgerskap	30
3. Adelns mission och öde	36
4. Tsardömet's historiska uppgift	48
5. Hur bonden förlorade sin jord	56
6. Bykommunens uppkomst	59
7. En stat i staten	63
8. Rysslands gordiska knut	74
9. Proletärernas diktator	87
10. Jordskredet	93
11. Vad är sovjet?	99
12. All makt i arbetarnas händer!	108
13. "Specialisternas" intåg och kapitalets renässans	124
14. Bondens misär — bolschevismens öde	131
15. Det ryska problemet	139

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

RYSSLANDS KINESISKA MUR.

Bolschevism! Proletariatets diktatur! — Föra icke de orden våra tankar med detsamma till Ryssland, det stora gåtfulla landet i öster? Vad skall väl ännu komma därifrån? Skall hela världen revolutioneras i rysk anda och vi alla hamna under bolschevikernas regemente, lydande en diktator som Lenin eller en som hoppas bli det, som Zäta eller Fredrik eller någon annan? Ty bolschevikernas högsta dröm är ju att frälsa hela världen enligt det Leninska receptet, vars förnämsta sociala trollmedel heter Proletariatets diktatur.

Varifrån har bolschevismen kommit och vad betyder den? — För oss, som hotas av den ryska infektionen, är det en livssak att få ett upplysande och oemotsägligt svar på den frågan.

Avgrunden mellan Öst- och Västeuropa.

För att vinna detta måste vi då till en början göra det alldeles klart för oss att en avgrund — en historisk, social och politisk avgrund i mer än tusen år skilt Ryssland och Västeuropa åt. Detta sväva våra hemmabolscheviker, av vilka ingen behärskar det ryska språket eller är det minsta hemma i ryskt samhällsliv, kultur och historia, i fullständig okunnighet om.

Tänk bara vilka från Västeuropa vitt skilda och sällsamma öden Ryssland genomgått! Dessa öden ha byggt upp liksom en andlig kinesisk mur mellan Öst- och Västeuropa, över vilken det är ytterst svårt för en västeuropé med västeuropeisk livssyn, tanketraditioner, rättsliga och sociala föreställningar att stiga.

En av hörnstenarna i denna mur heter

Den grekisk-katolska kyrkan.

Redan tidigt kom Ryssland under den *Byzantinska kyrkans* inflytande.

Ensamt härigenom stängdes landet så gott som fullständigt av från den övriga världen. Medan Västeuropas folk förenades till ett andligt helt under den påvliga kyrkan i Rom och genom densamma erhöll ett gemensamt bildat språk, en gemensam andlig odling och i en stor utsträckning gemensamma historiska öden, förföll det ryska folket genom sin kyrka till ett andligt stillastående och en kulturell orörlighet, vilka satt djupa spår i den ryska folksjälens och i allt väsentligt går igen i den ryska bolschevismen.

Västeuropas andliga enhet.

Vad betydde icke redan ett gemensamt bildat språk för den Västeuropeiska odlingen? Genom latinet kunde ju en svensk, tysk, fransman, engelsman eller italiennare utbyta tankar och brevväxla med varandra. Häri-genom kommo de olika ländernas folk i en livlig beröring och kunde tillgodogöra sig varandras framsteg i materiell och andlig odling. Hur många stora historiska tillragelser delade de ej sedan gemensamt. Vi be-

höva blott nämna korstågen, som under ett par hundra år upprörde Västeuropa och blandade folken om varandra, renässansen med dess stora andliga och konstnärliga väckelse, de geografiska upptäckterna, reformationen m. m., vilket allt gick det ryska folket förbi.

I Västeuropa brusade livet fram. I Ryssland låg det stelnat och dött.

Den ryska kyrkans religiösa magi.

Vad själva det kyrkliga livet beträffar, skilde en djup klyfta den väst- och östeuropeiska kristenheten åt. Medan den romersk-katolska kyrkan sökte förverkliga sitt religiösa ideal i praktisk verksamhet, stelnade den grekiska i en mystisk tro på gudstjänstceremoniernas makt att förena människan med Gud och odödliggöra henne. Varje detalj i en ceremoni troddes avspegla en gudomlig sanning och gömma en gudomlig kraft. På detta sätt blev gudstjänsten för det ryska folket huvudsakligen liktydig med deltagandet i kyrkliga handlingar, medan det sedliga livet lämnades mer eller mindre obört. Att stjåla och ljuga ansågs som ingenting. Men ve den, som t. ex. på en helgdagsafton glömde att tända vaxljusen framför helgonbilden eller ej utförde andra av kyrkan föreskrivna ceremonier på rätt sätt! Så omtalar en rysk krönikeskivare sin stora fasa över att »Under denna vinter några i församlingen börjat sjunga: 'O, herre förbarma dig!' i stället för 'Herre förbarma dig!' Och en ärkebiskop av Novgorod förklarar högtidligt, att de som upprepa 'Halleluja' endast två gånger på ett visst ställe i gudstjänsten »sjunga sig själva till fördömelse».

Medan hos oss olika trosmeningar skilja de kristna kyrkorna åt, var det hos ryssarna olika uppfattningar om hur man skulle utföra rent kyrkliga handlingar, t. ex. korsa sig, som gav upphov till kyrkoklyvning eller sekterism. Ve människan, om hon gjorde en enda ceremoni på ett galet sätt! De ryska raskolnikerna, som korsa sig med två fingrar, äro övertygade om att den ryska statskyrkans anhängare, som korsa sig med tre, varda förtappade, medan åter en helig statskyrklig synod förklarar, att den som ej gör korsets tecken med tre fingrar, »hemfaller åt de 380 heliga fädernas förbannelse».

Det sedliga livets efterblivenhet.

I vilken hög grad den ryska kyrkan härigenom hindrat det sedliga livet att utveckla sig, medan den fyllt bondens sinne med grov vidskeplig tro på ceremoniernas frälsande makt, framgår av följande exempel, hämtade ur ryska brottmålsannaler.

En landsvägsstrykare mördar och plundrar en resande. I den mördades packning finner han ett stycke kött. Själv utan föda och hungrig vågar han dock icke äta av köttet, emedan det denna dag just råkar vara en av den ryska kyrkans fastedagar och ett brott mot det kyrkliga reglementet kunde bli ödesdigert för hans själs salighet. Själva mordet eller röveriet hade naturligtvis enligt hans förmenande intet med denna salighet att göra. Hade någon påstått motsatsen, skulle mördaren skrattat ut honom.

I ett annat välkänt fall beslutar sig en bonde för att stjäla hos en ung attaché vid den österrikiska legationen i St. Petersburg. Innan han griper sig an med då-

det, går han in i en kyrka och anbefaller sitt företag i helgonens beskydd. Stöldförsöket slutar med att bonden mördar attachén.

Dessa fall, hämtade från Ryssland i det nittonde seklet, utgöra på intet vis några undantag, utan belysa tvärtom på ett hemskt sätt den allmänna sedliga förvildning, som slumrar på djupet av den ryska folksjälens och genom den ryska bolschevismen trätt fram i klar dager. Vi böra komma ihåg att den ryska kyrkans makt över folket står *fullkomligt obruten* i våra dagar och att Lenin själv helt nyligen tvungits att kapitulera inför densamma och söka taga den i sin tjänst. För en proletariats diktator är den ryska kyrkan på grund av sin makt över själarne lika oumbärlig som den var det för de forna tsarerna.

Tron på systemets allmakt.

Av det sagda framgår, att den ryska kyrkans reglemente eller de handlingar den troende har att iakttaga bilda ett frälsande system, som människan måste känna för att vinna nåd inför Gud. Utan kunskap om detta system går hon mot förtappelsen. *Systemet är allt och människan det förutan intet.* Härav ryssens outrotliga tro på systemmakeriets saliggörande makt på livets alla områden. För utveckling i västeuropeisk eller biologisk betydelse har han intet sinne. Inför livets organiska evolution, som från lägre former långsamt söker sig upp till högre under ett oavbrutet trevande, prövande och vrakande, står ryssen till sin själs läggning helt främmande.

Detta är också huvudorsaken till att den socialt intresserade ryssen i regel icke förmår tillägna sig något

annat och mer av Marx än de revolutionära tendenserna. Att enligt denna berömda sociologs grundtankar bida tills utvecklingen visar sig mogen för en social reform eller tills den själv framfött en ny tingens ordning, är för den socialt intresserade ryssen lika omöjligt och löjligt som om någon skulle bedja honom sitta och vänta till dess att några invånare från planeten Mars komme ned på vår jord för att med sin högre intelligens lösa Rysslands sociala problem. — Nej! *allt skall ordnas fortast möjligt och en gång för alla enligt det enda saliggörande systemet.*

Som reformator är ryssen därför på alla livets områden stadd i ett ständigt sökande efter det frälsande systemet. Och han söker det framför allt i bibliotekens folianter och dessas tusen teorier, i stället för att studera det levande livet och dess lagar samt i enlighet med dessa varligt leda samhället på dess utvecklingsväg upp mot något bättre. Sådant tar emellertid tid och kostar möda. Och ryssen är nu en gång för alla, som känt, en ohjälplig drömmare och drönare, som skyr ansträngningen och helst ser att arbetets frukter utan besvär falla fullmogna i hans hand, på samma sätt som hans själs salighet genom det frälsande kyrkliga reglementet.

Häri ha vi även att söka orsaken till ryssens stora obenägenhet att rätta till de minsta missförhållanden i sin omedelbara omgivning. Nitjevå! Vartill tjänar väl det. Det ordnar sig själv med det nya systemet.

Såsom en självklar sak kommer det rätta systemet även att göra människorna goda. Alla försök till sedliga reformer i smått äro därför lika onödiga som allt sedligt lappverk och alla sedliga strävanden över huvud

taget. Detta är den stora äktryska grundtanken, som dominerar hela det sociala och etiska tänkandet i Ryssland och som bland annat förklarar Rasputins egenomliga skickelse. Han var den mystiska medlören, genom vilken Gud trädde i förbindelse med den svårt nödställda tsaren och meddelade denne det hemliga ceremoniel, genom vilket Ryssland skulle räddas och vilket sedan i all hemlighet utfördes i det beryktade kapellet vid Peterhoff. Osedligheten kring Rasputin, som lät så mycket tala om sig i Västeuropa, var enligt äktrysk uppfattning intet som helst hinder för detta medlarkall. Tvärtom! Var Rasputin en verklig profet, så var naturligtvis även alla hans handlingar Gudi behagliga och hög som låg tvungen att lyda hans minsta vink och offra sig för hans böjelser. Medan diskussionen i Ryssland således rörde sig kring frågan om Rasputins profetskap, upprördes Västeuropa över osedligheten och den sexuella abnormiteten och såg ensamt häri det fällande beviset. — Fallet visar klart skillnaden mellan rysk och västeuropeisk livsuppfattning.

Bristande sinne för människovärdet.

I Ryssland är systemet allt, personligheten intet. Utan det rätta systemet är människan förtappad.

Varje teoretiserande ryss tror sig självfallet just vara i besittning av det enda rätta systemet, med vilket han skall frälsa icke blott Ryssland utan hela världen. Ve då den icke troende! Hänsynslöst offerar han honom. Utan tro på det frälsande systemet är ju motståndarens själ ingenting värd. Än värre, motståndaren hindrar ej blott sin egen utan även sina medmänniskors lekamliga och andliga frälsning. Motståndaren

är en fiende till samhället, till folkets sanna väl . . . en farlig individ! Bort med honom! I galgen med honom!

Vilka äktryska kulturfrukter äro icke bolschevikmorden!

»När jag har en anklagad framför mig», sade den hemskt ryktbare ryske terroristen Peters, ordförande i den Leninska kommissionen för »motarbetande av kontrarevolution och spionage», i en intervju till den norska socialdemokraten Puntervold, »frågar jag mig alltid, om dödsstraff är nödvändigt för revolutionen — d. v. s. för det Leninska systemet! — och handlar därefter.» Om den anklagades skyldighet eller oskyldighet eller rätt till att leva blir intet tal. Någon sådan självklar rätt till livet och att bli dömd enligt en parlamentariskt tillkommen lag har det ännu icke funnits plats för i det ryska folkmedvetandet.

Bristen på logik och tankeskolning.

Klart är att den ryska kyrkan med sin byzantinska tro på ceremonielets makt skulle visa sig totalt likgiltig för all folkuppfostran i egentlig mening. Vad skulle folket med sådana konster som läs- och skrivkonsten att göra? Endast prästen behövde dem för att kunna läsa ceremonielet.

Annat var det i Västeuropa! Här förde renässansen folken i en fruktbärande beröring med de gamla grekiska tänkarna. Av dessa mottog hela det bildade Västeuropa en ovärderlig skolning i logik, grammatik, retorik, filosofi m. m. Tänkandet blev de lärdas käraste sysselsättning. Man lärde att tänkandet förpliktar, att det har sina lagar, som ej få våldföras; man lärde

sig utbyta tankar i ordnade diskussioner, att respektera motståndarens åsikt och att logiskt och sakligt undersöka riktigheten av sin egen. Ingen kunde bekläda en lärarpost inom den katolska kyrkan eller bliva magister eller professor vid någon katedralskola eller universitet utan en sådan skolning. Minnet härav uppbevaras ännu i de från skolastikens tid hämtade titlarna 'filosofie magister' och 'filosofie doktor'.

De västeuropeiska folken fostrades härigenom till tankereda, till respekt för motståndarens åsikter och person, till självprövning och självkritik. Skolastiken eller den lärda bildningen blev ett salt, som trängde djupt ned i den västerländska folksjälen.

Folkbildningens misär.

Under tiden försjönk det ryska prästerskapet allt djupare i okunnighet. Vad behövde man väl tänka, då man hade det kyrkliga ceremonielet. Än i denna dag är den ryska prästen lika djupt föraktad av folket som kyrkan för sin frälsande makt är uppbyren. Fattig, okunnig och eländig är hans ställning ömkansvärd. Någon folkuppfostrare har han aldrig varit. Folket, som i det vardagliga livet ofta spottar efter honom på gatan, fordrar endast att han skall utföra ceremonierna på det rätta sättet, tända vaxljusen framför helgonbilderna, korsa sig, läsa mässan enligt föreskrifterna och utföra alla stadganden ungefär som en andlig vaktmästare. I sitt privata liv får han sedan vara hur han vill. —

Vid sidan av kyrkan har det ej heller funnits något skolväsende att tala om i Ryssland. Ännu för några år sedan gav den ryska regeringen tolv miljoner rubel

till folkskolor och femton miljoner till fängelser, — allt detta hos ett folk omfattande 150 miljoner själar.

Ville någon hålla en uppläsningssafton för folket, så måste en särskild anhållan därom riktas till själva inrikesministern, trots att den i ansökan uppgivna boken, ur vilken det skulle föreläsas, var godkänd av den ryska regeringens egen censur. Tillståndet kunde sedan låta vänta på sig bortåt ett par år och gavs aldrig utan det uttryckliga förbehållet att uppläsningen skulle strängt hålla sig till bokens text. Vid uppläsningen närvaro så gendarmer och poliser eller detektiver för att kontrollera att inga som helst förklaringar eller kommentarer gjordes vid sidan av texten.

Den högre undervisningen var givetvis byggd mer eller mindre i stil härmed. De ryska gymnasierna ha intill senaste tid varit rena parodier på undervisningsanstalter, där allt gått ut på att drillas in ungdomen för det ryska tjinovniksystemet och samtidigt ge eleverna den största möjliga avsmak för eget tänkande och vetande överhuvudtaget. Vid universiteten censurerades professorernas föreläsningar. Även de voro strängt förbjudna att uppläsa något, som den ryska censuren icke genomgått och godkänt, samt att lämna några som helst förklaringar vid sidan. Regeringen kommenderade dem efter behag — ibland till de rent otroligaste saker, såsom professorn i gynaekologi att föreläsa för professorn i teologi, då denne genom sjukdom var förhindrad att sköta sitt ämbete.

När därför en ryss, som t. ex. Leo Tolstoy, talar vanvördigt om skolans och vetenskapens förmåga att uppfostra människan, må man ständigt komma ihåg att han ser med *ryska* glasögon. Och när bolschevikerna

enligt ett dekret, offentliggjort i »Severnaja Kommuna» nr 169 år 1918, stadga att professorerna hädanefter skola tillsättas av arbetarråden, vilka efter eget skön bland de politiskt rättroende sökandena utser den, som inför arbetarrådet hållit den bästa populärvetenskapliga provföreläsningen, så är detta återigen intet annat än den gamla tsarregeringens och den ryska kyrkans misstro till den fria forskningen och den okontrollerade undervisningen, som uppstått i en ny form.

Det är denna gamla tsarregering, den ryska kyrkan och folkets egen fruktansvärda efterblivenhet och asiatiska undergivenhet och konservatism, som var i sin stad samfällt bidragit till detta sakernas sorgliga tillstånd.

Andliga missbildningar.

Medan således västeuropéen av den katolska kyrkan och renässansen tog i arv den skolastiska bildningen, aktningen för tankelagarna, för motståndarens åsikter, och insikten om självkritikens betydelse, så förblev allt på den andra sidan om den ryska kinesiska muren i ett halvbarbariskt, halvasiatiskt tillstånd. Följderna härav spåras överallt i det ryska kulturlivet.

Den ryska litteraturen vimlar av tankefelslut, som en första årets skolastisk student för ett halvt årtusende tillbaka skulle hållit sig för god att begå. De äro icke minst talrika hos en litteraturens furste som Tolstoy eller Gogolj. Så kan den förre t. ex. med glödande ord tala om kärleken såsom den *enda* makten i världen, vid sidan av vilken ingen annan makt finnes eller får finnas och varav hans egen själ är till bräddarna fylld, men detta oaktat ett par rader längre fram i samma

stycke berätta om sitt *intensiva hat*. Detta är ungefär som att tala om en helt och hållet vitmålad dörr, som är helt och hållet svart. På liknande häpnadsväckande motsägelser är även Gogoljs och de flesta andra stora och små skalders liv och diktning rika. De finnas överallt. Även den sämsta västerländska observatör kan icke undgå att lägga märke till dem, så snart han överskridit den ryska kinesiska muren. Ryssen själv ser dem icke. De bo vägg i vägg med varandra i hans tankeliv, ungefär som en vit och svart amerikan, vilka av misstag råkat bliva inlogerade i samma rum och i mörkret ej kunna upptäcka varandras hudfärg.

Måhända skall någon läsare invända: »Jag har varken studerat logik, filosofi eller skolastik mer än en ryss och säkert finnes med mig tusentals medmänniskor i samma läge. Så vi veta oss då icke alls ha mottagit någon välsignelse av hela detta s. k. andliga arv.» — Detta resonemang är grunt! Vål är det sant att t. ex. majoriteten av vårt svenska folk ej har en aning om vad skolastiken var för något och ej känner en enda logisk syllogism. Men detta betyder ingenting mot att Västeuropas bildade män i många generationer fått syssla med filosofi och logik. Ty härigenom har detta attiska salt trängt in överallt, i vetenskapen, litteraturen, tidningspressen, sällskapslivet, offentliga och privata diskussioner m. m. och sålunda befruktat hela samhällslivet. Ingen talare i vårt land vill gärna bli beskylld för att brista i logik. Och om han även icke känner de logiska slutledningarnas namn och former, så har han dock i regel en avvikning från dem 'på känn'. — På samma sätt är det med så mycket annat,

vilket vi, utan att veta om det, insupit med den andliga modersmjölken.

Varje västerlänning, som studerar rysk litteratur och läser ryska tidningar, som haft med ryska publicister och affärsmän att göra eller deltagit i ryskt sällskapsliv, har icke kunnat undgå att lägga märke till vad som så svårt brister i ryssens andliga utveckling. Ett samtal med vilken som helst bolschevik kan ge ett resultat som följande.

Det är på vårsidan 1918. Vi sammanträffa med en bolschevik-kommissarie på Petrograds gator. Efter att ha talat om ett och annat, framställa vi följande fråga:

— Säg mig, varför påstår ni er ha infört tryckfrihet och pressfrihet i ert land, då ni indragit alla tidningar utom edra egna?

— *Ja, vi ha infört pressfrihet! Var och en får skriva vad han vill.*

— Ja, om han är bolschevik. Men icke om han är er motståndare.

— *Nej, ty dom ljuger. Inte kunna vi låta människor skriva, som ljuger. Detta har väl ingenting med pressfrihet att göra?*

— Men det är väl icke sagt att en människa ljuger, bara för det hon är er motståndare?

— *Jo, dom ljuger! Men alla, som inte ljuger, får skriva.* — — — — —

I denne arme mans hjärna hade aldrig den tanken fått fäste, att man kan ha andra åsikter utan att ljuga.

Ty för ryssen i gemen förblir varje människa med andra åsikter en lögnare. *)

På grund av ryssens bristande sinne för logik och tankereda förekommer något egentligt tankeutbyte i västeuropeisk mening ej heller i Ryssland. Man diskuterar icke, man endast *agiterar*. Man söker *bevaka* varandra, och, om det ej går, *överrösta* varandra. Man skriker, gestikulerar. . . . alla tala på en gång och ingen hör på någon annan än sig själv! Till sist öser man alla tänkbara okvädinsord över varandra för att slutligen i värsta fall taga till lämpliga projektiler: — böcker — stolar — bläckhorn — — — — —

Vem har ej varit med om sådana scener i det ryska samhällslivet och icke minst bland den ryska socialiststatens framtidsmän — de ryska revolutionärerna i Västeuropa?

Sanningen om ryssen är att han är en *känslotänkare*. Känslan dikterar i en stor utsträckning hans åsikter. Därför byter han även om dem nästan i en handvändning utan att själv minnas sin tidigare ståndpunkt eller på minsta sätt generas av densamma. Med känslor kan man ju som känt icke diskutera. Därför är rys-

*) Tyvärr även för våra hemmabolscheviker! Även de äro redo att våldföra sig på det fria ordet enligt liknande recept. Visserligen heter det tills vidare att ingen verklig presstrihet kan finnas, där kapitalet råder. Men kan detta avskaffas, så kommer man strax att hitta på nya argument av samma halt i oändlighet. Om varje intelligent man, som vågar skriva eller tala i en för herrar "proletärer" icke behaglig riktning, kommer det strax att heta: "Hans hjärna är fylld av skadliga borgerliga fördomar. Så länge han får tala och skriva, kunna vi icke förverkliga det proletariska samhällsidealet."

sen även ytterst känslig för motsägelser och kritik. Han kan i regel ej skilja mellan sina *åsikter* och sin *person*, utan betraktar varje kritik av de förra som en förolämpning av den senare. På kritikern överflyttar han därför omedelbart sin förargelse eller sitt hat. Har han makten i sina händer, så hänger han honom.

Och han försvarar sin åsikt som en lejoninna sina ungar. Genom den stora bristen på — ja nästan oförmågan av självkritik — anser han *sin* åsikt för den enda rätta och därför även alla medel tillåtna i försvaret. Vilka som helst argument och sofismer användas utan minsta betänkande. »Jag måste få rätt, ty jag har ju rätt och därför är varje medel som jag använder gott och tillåtligt», är den genomgående tanken.

Tolstoy som tänkare är en typisk ryss. Nästan alla tänkbara former av mer än tvåtusen år gamla felslut från sofistikens glansdagar gå igen i hans skrifter. Och den ryska bonden är häri lika god som sin herre. Inför rätta serverar han utan att blinka den ena historien efter den andra för att därigenom söka draga sig ur spelet. Duger ej den ena förklaringen, börjar han strax på med en ny, som ofta saknar allt sammanhang och all likhet med den föregående. Till slut lyckas han då få tag i en, som någotsånär täcker fallet, utan att alltför mycket blottställa honom. De ryska domarna äro emellertid vana vid spelet och taga det som högst naturligt — ja, begagna sig själva utan betänkande av detsamma om de skulle råka i knipa. — Det är som med stjälandet i Ryssland. Det är ingen skam att stjäla, men det är en skandal att komma fast.

Rysk självkritik.

Det är en känd sak att varje folk vid beröringen med ett högre stående genast känner en benägenhet att betrakta sina mest påtagliga fel som förtjänster, medan det kulturellt överlägsna folkets förtjänst förklaras för fel eller tecken på andligt förfall. Så var förhållandet i Finland, då under 1800-talets senare hälft de finsktalande genom att svänga upp och ned på värdeskalan helt enkelt förklarade sin avsaknad av nedärvd kultur och förfining för en stor vinst och överlägsenhet gentemot det kulturellt så ojämförligt mycket högre stående svenska elementet i Finland. Obildningen fick här ett fint namn, 'Suomen tapa' — 'finsk sed', och framhölls som uttryck för äkta oförfalskad kultur, medan den svenska bildningen stämplades som skenkultur och dekadens.

När ryssen upptäckte det gapande svalget mellan sitt lands och Västeuropas kulturer, grep han till samma enkla metod för att rädda sin självaktning och stärka sitt nationalmedvetande. Då klyftan var alltför stor och påtaglig för att kunna bortresoneras, återstod intet annat än att upphöja de egna felen och bristerna till tecken på rena förtjänster, medan den västeuropeiska kulturen förklarades för ytlig och flack — fördärvad av intellektet, på farliga avvägar och dömd till undergång. Panslavisterna ägnade snart allt det bristfälliga och ofullgångna i det ryska kultur- och själslivet en nästan religiös vördnad, klädde sig till en början i den ryska bondens långa rock och läto till yttermera visso hår och skägg fritt växa på gammalt heligt manér. Ryssen förklarades äga 'ett mystiskt djup' i sin själ,

varom västeuropéen icke hade någon aning. För att göra detta djup oåtkomligt för den obehagliga västeuropeiska kritiken förklarades detsamma vara ofattbart för vanligt förstånd och ej kunna mätas med några västeuropeiska värdemätare eller inrangeras under några vetenskapliga discipliner. I allt detta fingo naturligtvis de ryska panslavisterna en kraftig hjälp av den byzantinska kyrkan med dess traditionella hat till den romerska kyrkan och västerlandet.

I den ryska litteraturen är på grund härav en klar blick för de kulturella och själsliga följderna av Rysslands andliga och historiska isolering en mycket sällsynt företeelse. Här och var förekomma visserligen glintar av ett vaknande medvetande om det rätta förhållandet, men de drunkna snart i ett panegyriskt prisande av egna inbillade förtjänster. Ett glädjande undantag bildar den frimodige och högt begåvade revolutionären Alexander Herzen, som på 1860-talet öppet vågade kalla Ryssland för »en styvdotter bland Europas nationer, utan del i sina grannars kulturella landvinningar» samt förklara att *»det ryska folket varit lika oförmöget till västerlandets triumferande utveckling under de tre sista seklen som till korstågen, till skolastik och teologiska diskussioner, till romersk rätt och germanskt feodalväsende»*.

Den som emellertid märkligt reser sig över mängden av ryska författare och lämnar en klar, mörkdande kritik av den ryska historien alltifrån Rurik till det nittonde århundradet, är Peter Jakovlevitj Tjaadajev. I ett »Filosofiskt brev», daterat Nekropolis den 1 dec. 1829, ger han ett oförbehållsamt uttryck åt sin mening om sitt folk och sitt land. Ett kort återgivande av

brevets innehåll kan i detta sammanhang vara av stort värde.

»Det är en av de ömkligaste egenheterna i vår sociala bildning att sanningar, som längesedan äro kända i andra länder och till och med hos folk, i många avseenden mindre bildade, först nu upptäckas hos oss. Detta kommer sig därav att vi aldrig gått tillsammans med andra folk; vi tillhöra ingen av mänsklighetens stora familjer, varken östern eller västern, och vi ha varken det enas eller det andras traditioner. Vi existera som om vi stode utanför tiden, och människosläktets världshistoriska bildning har ej berört oss. *De mänskliga idéernas underbara sammanhang i århundradenas lopp, historien om det mänskliga förnuftet har ej haft något inflytande på oss. Vad som hos andra folk länge sedan ingått i blodet, har hos oss hittills varit blott ett teoretiserande, tomma funderingar.* Allt hos oss är som på rörlig fot och vi äro som nomader. Det finns hos oss ej bestämda sfärer för vår tillvaro: intet, som kan fångsla våra sympatier och sinnen, — intet beständigt, oföränderligt. Allt går förbi, förrinner utan att lämna spår efter sig — vare sig i det yttre eller hos oss själva.»

»Alla folk ha perioder av en stark, lidelsefull verksamhet, av ungdomlig utveckling, då deras bästa minnen, dikter och fruktbarande idéer födas. Men vi ha ej något liknande. Först, i början, fanns hos oss ett vilt barbari, därpå grov vidskepelse, sedan ett grymt, förnedrande herravälde av erövrare, varav spåren i vårt samhällsskick ännu ej totalt utplånats. Se där vår ungdoms sorgliga historia! Vi ha alldeles saknat ungdomens gränslösa dådlust, denna poetiska lek av

sedliga folkkrafter. Den epok, som motsvarar denna uppväxttid, är fylld av en mörk tillvaro utan blom, utan styrka, utan energi . . . Vi leva i likgiltighet för allt, med den trångaste horisont, utan forn- och framtid. Vi ha kommit till världen såsom oäkta barn, utan arv, utan samband med de människor, som gått före oss, och ha ej tillägnat oss någon av det förflutnas lärdomar. *Vi måste med hammare bulta in i huvudet, vad som hos andra går av vana och instinkt.* Våra minnen äro ej äldre än gårdagen; vi äro så till sägandes främmande för oss själva. Vi växa, men mogna icke; vi gå framåt, men i en sned riktning, som ej leder till ett mål.»

»Finns det hos oss vissa grundidéer, som på något sätt kunna leda oss i livet? — Här är det ej tal om vetenskapens och litteraturens idéer, utan om *sådana, som sysselsätta barnet från vaggan och bilda dess sedliga väsen redan vid inträdet i världen och samhället. Sådana idéer skänker det västerländska samhällets historiska liv åt människan. Det är pliktens, lagens, rättens, ordningens idéer.* De utveckla sig ur fakta, som medverka till samhällets bildning; *de äro oundgängliga principer för samhället.* Se där den atmosfär, som västern har. Det är mer än historia och psykologi, *det är européens fysiologi.»*

»Hos oss saknas grundlighet, metod, logik. *Västerterns syllogism är oss okänd. De bästa idéer stelnar i våra hjärnor såsom fruktlösa spöken av brist på sammanhang och följdriktighet.* — — — Vi ha levt och leva såsom en stor läxa för en avlägsen eftervärld . . . För mig finns intet underbarare än denna isolering och tomhet i vår tillvaro . . . *Trots att vi kallas kristna, röra vi oss ej ur fläcken, under det den västerländska*

kristenheten går majestätiskt framåt på den väg, som utstakats av dess gudomlige grundare . . .»

Ryssen som världsfrälsare.

Tjaadajev var ett stjärnskott i den mörka natten. Så gott som alla följande litterära storheter och småheter äro — medvetet eller omedvetet — den ryska kyrkans skötebarn, även om de tro sig stå i opposition till denna.

Med alla sina stora försummelse och brister förstod nämligen dock den ryska kyrkan att i ryssen inplanta tron på sin egen förträfflighet och ofelbarhet ävensom sitt förakt för och hat till västerlandet. Hon var ju enligt egen uppgift den enda rättroende kyrkan och den enda verkliga vårdaren av den *äkta, sanna* kristendomen. Därtill var hon obestridligt en verklig folkkyrka och den enda verkligt *nationella* kyrkan i Europa. Medan Västeuropas olika nationer delade trosbekännelser och kyrkor med varandra, kunde man endast om den ryska kyrkan säga att hon var och förblev *rysk*. Och ryssen ville ej mer veta av att hon skulle komma från Grekland. Då Ivan den store en gång fick höra detta, blev han rasande och förklarade att det icke varit grekerna utan Herrens broder Andreas, som hämtat kristendomen till Ryssland. Genom sin kyrka hade ryssen således blivit delaktig av Guds nåd såsom intet annat folk på jorden. — Västerlandet var en avfälling! Det lyste med en falsk kristendom och kultur, som var dömd till undergång. Guds dom vilade över den katolska kyrkan och Västeuropa. Endast den ryska kyrkan kunde frälsa världen.

Denna syn på tingen har gått ryssen med religionen i blodet. Han tror sig förmer än alla andra. Han

talat om en svensk, en tysk, en italienare men aldrig om sig själv som »en ryss» utan som »en rysk människa». Ty med honom börjar den verkliga människan, — människan som står i en verklig gemenskap med Gud och har en odödlig själ.

Den intelligenta, bildade ryssen förlorar i regel tron på sin kyrka, men ej den nästan magiska tron på sitt folks och sin egen förträfflighet och världsfrälsarmission. Detta kyrkoarv bär han med sig livet igenom. När därför fyra så grundolika personer som Leo Tolstoy, Dostojeffskij, Pobjedonostseff och Lenin alla underkänna Västeuropa och blicka mot Ryssland som den stora världsfrälsande makten och befriaren, så stå de alla fyra på samma ursprungliga kyrkliga grund. *)

Denna tro löper som en röd tråd genom så gott som hela den ryska litteraturen. »*Ryssarna äro på hela jorden det enda folk, som bär gudsiden och är kallat att förnya och rädda världen . . .*», sade Dostojeffskij. — Nihilister, anarkister, socialister, panslavister . . . arbetare, bönder, byråkrater, tsarister ha med den ryska kyrkans poper sjungit och skrivit olika variationer på

*) Den ryska kyrkan har i detta fall, märkvärdigt nog, på senaste tid lyckats få ett ovanligt stort antal proselyter bland vänstersocialisterna i Västeuropa. Förutom en del hemmabolcheviker inom och utom riksdagen ha även våra goda dalkarlar smittats av tron på det ryska folkets världsfrälsande mission. Måhända har den äktryska lök-kupolen på Leksands kyrka — byggd enligt sägen av en från rysk fångenskap hemvändande karolin — i sin mån bidragit till att hos de irreligiösa vänstersocialisterna i Dalarna inplanta en dragning till den äktryska ortodoxien. Ty utan religion kan man, som känt, ej i längden leva.

detta allryska tema. Nikolai den förste trodde sig av Gud kallad att införa *tsarabsolutismen* i det av den franska revolutionen fördärvade Västeuropa. Lenin tror sig av historien kallad att i samma av kapitalism, parlamentarism, tryckfrihet, församlingsfrihet och social samvetsfrihet besmittade Västeuropa införa den *proletariska absolutismen*.

Några stickprov ur den ryska litteraturen kunna vara av intresse för att ytterligare belysa det sagda:

Gogolj: "Till Ryssland, Guds älsklingsbarn, skall Europa komma inom tio år — men ej för att hämta hampa och talg, utan för att få vishet."

Michuil Magnitskij: Rysslands närmande till Europa under tsar Peter var nödvändigt — icke för Ryssland, utan för Europa, som "måste renas och förnygras genom Ryssland".

Sjevvyrev: Framför Europa äger Ryssland tre stora företräden: den religiöst-ortodoxa känslan, medvetandet av Rysslands politiska enhet och den folkliga säregenheten. — Kristendomen har det ryska folket fått ur en klar ogrumlad källa, den österländska religionsfilosofien, som blivit sina traditioner trogen.

Furst Odojevskij: "Västeuropa står på branten av undergång! Vi ryssar däremot äro unga och kraftiga och äro icke medskyldiga i Europas brott. Vi ha ett stort värv att fylla. Vårt namn står redan skrivet på segerns fana och nu skola vi sätta vår andes prägel på människoandens historia. En högre seger väntar oss på det mot graven stapplande Europas ruiner."

Konstantin S. Aksakov: "Den ryska historien utmärker sig för en sådan enkelhet, att den måste slå med häpnad en människa, som vant sig vid västerns teatraliska fasoner. — — — *Personligheten spelar här ingen väsentlig roll*, ty dess följeslagare är högfärd, och den saknas hos oss. Intet riddarväsen med dess blodiga glans, ingen omänsklig, religiös propaganda,

inga korståg! I Ryssland finnes inre trosliy, ödmjuk stillhet — icke i brist på styrka, ty i farans stund är det ryska folket cæmotståndligt. Saliga äro de saktmodiga, ty de skola besitta jorden i tre världsdelar! Och Europa ser med mystisk fasa denna jättekropp, vars ande det ej kan fatta . . .”

”*Ryssarna äro det enda folk i världen, som är kristet — ej blott i bekännelsen, utan ock i sitt liv, åtminstone i strävandet, och ehuru även de synda, skryta de ej med sina synder, utan förbliva det heliga Ryssland, Svjataja Rus . . .*”

”*Vi äro ej ett enda folk, utan hela mänskligheten!*”

AVSAKNADEN AV BORGERSKAP.

Den man, som först av alla Rysslands tsarer försökte slå ett hål på den ryska kinesiska muren, var tsar Peter. Under sina historiskt ryktbara resor i Väst-europa upptäckte han många märkliga ting, som voro främmande för Ryssland, bland annat att folkens rikedom därstädes i främsta rummet uppbars av den företagsamma, bildade medelklassen. Han tillskrev sitt eget lands fattigdom frånvaron av just detta borgerliga element. Och han hade rätt!

Vad ha icke städerna betytt för den västeuropeiska kulturen? Hit strömmade landsbygdens skickligaste hantverkare och mest idoga och frisinnade befolkning. Här drevs yrkesskickligheten och den konstnärliga begåvningen i höjden. Här utbyttes tankar och idéer, dryftades samtidens stora spörsmål av med det praktiska livet förtrogna män, utbildades reglerna för umgänget människor emellan i handel och vandel, uppställdes kraven på människans rätt att fritt få församlas, att fritt få byta tankar och åsikter, att fritt få stifta lagar för sin samvaro i samhället, — i få ord: här föddes den aktning för människan och den lagbundna friheten, på vilken hela det västerländska samhället vilar.

Städernas borgerskap förde en kamp för alla dessa idéer och rättigheter med de absolutistiska regeringarna

och den privilegierade adeln, vilken kamp sist och slutligen ledde till de borgerliga idéernas seger. Det är framför allt denna seger, som Västeuropa har att tacka för sitt andliga och materiella uppsving.

Den franska revolutionen var, som känt, en *borgerlig* revolution för borgerliga ideal, och ingalunda någon proletariats revolution, som vissa agitatorer velat göra den till. Ty proletariatet med sin bebådade världsomvälvning vill något helt annat än att föra den borgerliga parlamentarismens idéer till seger.

Ur den genom de västeuropeiska städernas borgerskap burna omdaning av samhället utgick framför allt aktningen för människan. Det är i skyddet av denna aktning, som de västeuropeiska hemmabolschevikerna fritt få församlas i resp. land, kämpa för sina idéer, skriva och tala om vad de vilja, medan bolschevismen i sin renodlade ryska form varken i teori eller praktik vill veta av någon sådan rätt för andra än sina egna bekännare.

Av det tidigare sagda framgår klart, vilken utomordentligt välberedd jordmån ett revolutionärt kaos i Ryssland skulle erbjuda alla de idéer, vilka genom omständigheternas makt liksom »klibbat» ihop sig till detta konglomerat av ryskt andligt och socialt avfall, som går under namn av bolschevismen. Att denna är en äktrysk planta, vuxen på en av kulturen endast flyktigt berörd, odränerad och oplöjd kärmark, säger sig självt. En av de mest påtagliga orsaker till dess frodiga växt och täta vattenskott utgör utan tvivel avsaknaden av ett ryskt borgerskap i västeuropeisk mening.

Även i detta fall blev Ryssland på grund av sin andliga isolering och sitt säregna historiska öde svårt van-

lottat — vilket icke hindrar att de ryska nationalisterna även häri velat se en mystisk nationell fördel.

Fråga vi oss varför Ryssland saknat ett västeuropeiskt borgerskap, så lyder det enkla svaret: emedan det saknat städer i västeuropeisk mening. De ryska städerna voro ursprungligen intet annat än tillfälliga försvarsplatser, kringgårdade med palissader eller jordvallar och inrymmade vapendepåer, dit den skyddslösa slättbefolkningen kunde vid fientliga anfall draga sig tillbaka. Så snart faran var över, återvände bönderna till sin jord och sina hem, kvarlämnande bak valarna endast en sparsam befolkning. Denna blev under fredliga tider svårt trakasserad av de ryska ämbetsmännen, som genom obarmhärtiga utpressningar sökte hjälpa upp sin eländiga avlöning på köpmännens och hantverkarnas bekostnad. Detta sågo tsarerna, men höllo dock icke endast god min, utan hjälpte yttermera sina ämbetsmän att pungslå stadsbefolkningen, vilken ansågs som en god penninggruva i tider av finansiell nöd. Här fanns inom riket de enda förråden av klingande mynt, som kunde tillgripas, då statskassan hotade att sina. Att bo i en stad ansågs därför som en alltför stor risk och osäkerhet till egendom och liv.

Tsar Peter sökte råda bot för det onda. Utländska hantverkare inkallades, unga ryssar skickades utomlands, praktiska skolor upprättades, utländska böcker översattes, industriella företag startades, all slags handel uppmuntrades, statsförvaltningen omorganiserades efter västerländskt mönster, rättsskipningen och polisen likaledes. Men allt förgäves! Något verkligt

stadsliv ville ej uppblomstra. Själva grundförutsättningarna saknades.

Där Peter slutade, fortsatte sedan den för västeuropeisk filosofi, konst och samhällskultur så ivrigt svärmande Katarina den andra. Entusiasmerad av vad hon i de västeuropeiska filosofernas arbeten läst om det s. k. tredje ståndet, »*le tiers état*», beslöt hon att i Ryssland söka skapa ett verkligt borgerskap. Städerna fingo nu riksprivilegier och fria västerländska institutioner. Men det gick med allt detta som det en gång gick med en fin västeuropeisk kalesch på en rysk bygata i oktober. Hjulspåren efter det vackra åkdonet gingo med detsamma igen, och kaleschen fastnade slutligen i den trögflytande vällingen, därifrån hästarna endast med knapp nöd kunde räddas. Kaleschen blev sittande i dyn! — D. v. s. alltsammans strandade på den ryska trögheten, konservatismen och det enkla sakförhållandet, att man icke kan påtvinga ett folk samhällsinstitutioner, som det själv varken begär eller känner något verkligt behov av. — Vilken läxa för alla samhällsförbättrare och känslotänkande samhällsidealister — enkannerligen av vänstersocialistiskt kynne!

Eller är det icke ett skådespel, som måste mana till eftertanke: *å ena sidan* de västeuropeiska regeringarna, som drivna av fruktan för att städerna genom sina ständiga krav på allehanda privilegier, friheter och rättigheter skola få alltför stor makt, med alla medel söka bekämpa dem; *och å den andra* den ryska regeringen, som av kärlek till just vad dessa städer genom sina privilegier och fri- och rättigheter skänkt den västerländska kulturen, med all makt söker skapa sådana i eget land! På båda hållen misslyckades man

lika grundligt. De västerländska städernas borgerskap förde genom ihärdig kamp sina ideal till slutlig seger, medan de ideal, som segrat genom den ryska revolutionen 1917, äro ett uttryck för precis samma makter, som under tsar Peter och Katarina den andra kommo varje försök till stadsreformer i västerländsk anda att stranda. Här gapar fortfarande den gamla avgrunden mellan Öst- och Västeuropa! — — —

Avsaknaden av städer i västeuropeisk mening har för Ryssland betytt en svår social efterblivenhet och andlig omogenhet för ett parlamentariskt styrelsesätt och de friheter och rättigheter, som gå hand i hand med det samma. Det kanske svåraste tomrummet, som avsaknaden av ett väl skolat, självmedvetet borgerligt element lämnat efter sig i det ryska självslivet, är den nästan totala oförståelsen för vad frihet är. För ryssen är friheten *självändamål*, d. v. s. han söker friheten för att få vara fri från alla skrankor och band, fri från att arbeta, från att lyda någon och något, från att känna hinder eller tvång, — från sed, moral, sociala hänsyn o. s. v. Friheten för ryssen är nihilismen där intet annat än den av alla hänsyn och lagar obundna viljan råder. Friheten är kaos, — eller Neros motto: Efter oss syndafloden!

Vilken lång väg har icke ännu det ryska folket att gå, innan det genom egna upplevelser, lidanden och misstag lär sig fatta att friheten aldrig kan vara annat än lagbunden, att största frihet är högsta lagbundenhet och att det friaste folket är det, som av egen fri vilja följer moralens, sedens och den sociala sammanlevnandens högsta bud!

— Vilken dårskap därför att tro, att det ryska folket

genom revolutionen 1905 eller 1917 skulle med ett tag kunna förvandlas till ett fritt folk. Liksom säden på marken behöva även fria samhällsinstitutioner en viss välberedd jordmån och tid för att mogna. Någon sådan jordmån har hittills icke funnits i Ryssland, och tid till mognaden kan det ej bli tal om hos ett folk, som just avkastat en nära halvtusenårig livegenskaps hårda ok.

År 1905 klätt i parlamentarism och brådstörtat vunnna västeuropeiska fri- och rättigheter, måste det ryska folket med nödvändighet känna sig som en aktör i lånade kläder på scenen. Därför var det även den lättaste sak för Lenin — själv i allt en äkta ryss och sann kulturprodukt av sitt land — att på några dagar år 1917 slopa alla dessa den ryska revolutionens förmenta landvinningar och föra utvecklingen tillbaka till sitt rätta hjulspår i den ryska \sphericalangle bygatan.

ADELNS MISSION OCH ÖDE.

Vi hava redan gjort bekantskap med den ryska kyrkan, prästen, de ryska städerna och borgarståndet. Ett studium av dess institutioner och korporationer har visat oss den gapande avgrund, som skiljer Öst- och Västeuropa i utveckling och kultur. Det ryska samhällslivets bäst situerade stånd var utan tvivel godsägarklassen eller adeln. Vi vända oss nu till densamma i hopp om att möjligen få klyftan överbyggd och ett hål äntligen sprängt i den ryska kinesiska muren. Men även här väntar oss en stor besvikelse.

I Västeuropa kämpade adeln segerrikt med konungadömet och absolutismen. Adeln var den första samhällsklass, som tvang självhärskardömet att dela med sig av makten och erkänna den fria mänskliga personligheten eller människans rätt till existens och självhävdelse. Adels-slott blevo härdar för umgängesvett och förfinade seder. Härifrån spred sig framför allt en sedernas och klädernas kultur, chevalereskhet i tankar, ord och handlingar, aktningen för kvinnan, kärlek till de bildande konsterna m. m., som under seklernas lopp så småningom genom adeln blivit även de andra klassernas egendom. Ännu i denna dag gör sig detta adelns inflytande starkt gällande, medan länder utan adel lätt sjunka ned i en viss kälkborgerlighet och jännstruken

brist på just de egenskaper, som t. ex. inrymmas i det av den engelska adeln till hela världskulturen testamenterade oöversättliga ordet »gentleman».

I Ryssland sökte även dess bojarer eller privilegierade ädlingar upptaga kampen med självhärskardömet, men dukade på grund av`orsaker, som vi närmare skola studera i nästföljande kapitel, fullständigt under för detsamma. De hänsynslösa, sluga och kallt beräknande tsarerna från Moskva främtogo den ryska adeln redan tidigt all makt och förvandlade den sedan till en tjänande klass, utan privilegier, utan rang, underkastad kroppsliga bestraffningar och nedtyngd av skyldigheter, som den icke kunde undkomma. Ja, ett enda försök att undandraga sig den obligatoriska statstjänsten kunde ännu under tsar Peters tid straffas med att den tredskande adelsmannen utan vidare berövades sin egendom, förklarades för förrädare och dömdes från livet. *) På sextonhundratalet måste en adelsman kasta sig ända till ett trettiotal gånger framstupa inför tsarens heliga person, innan han tordes framkomma med sitt ärende. Och ve den bojar, som vågade trotsa tsaren! Hans öde var fängelset eller Sibirien i forna dagar på samma sätt som ännu i början av detta århundrade.

*) Godsägarens söner betraktades som statens egendom. Enligt en ukas av tsar Peter skulle en adelsmans son immatrikuleras för blivande statstjänst. Vid 12 års ålder skulle han undergå den första prövningen i räkning och skrivning inför guvernören eller adelsmarskalken i guvernementet, vid 16 år nytt förhör i Petersburg eller Moskva i högre ämnen och vid 20 år slutprov. Om han då kuggades, måste han gå till sjöss eller stacks som simpel soldat in i ledet

Med stor skicklighet begagnade sig tsarerna av den mänskliga avundsjukan och utspelade de om självhärskarens gunst tävlande bojarerna mot varandra. På så sätt föstrades adeln till smicker, kryperi, osjälvständighet, rädsla för att äga eller ge uttryck åt en egen mening, brist på eget initiativ, dådlöshet och fatalism. Och genom adeln vunno alla dessa egenskaper insteg i samhället.

Sådan herre, sådan dräng! På sina gods behandlade de ryska bojarerna sina livegna bönder på det mest upprörande sätt. Hade tsaren rätt att kroppsligen bestraffa sin tjänare adelsmannen och prygla honom efter behag, så varför skulle icke då även den senare äga rätt att förfara på liknande sätt gentemot sina underhavande? Och ansåg tsaren allt klander av sin person och sina åtgöranden som ett brott, så var det givet, att även adelsmannen skulle tillämpa samma syn på tingen gentemot sina underlydande. Så småningom överflyttade därför adelsmannen alla tsarens rättigheter på sig själv som enväldshärskare inom eget rike. Den ryska godsägaren blev självhärskaren i smått!

Som sådan tilltvang han sig rätt att när som helst prygla och kasta sina underlydande i fängelse eller förvisa dem till livslångt arbete i Sibiriens gruvor. Bonden förlorade all rätt att väcka klagomål mot sin herre. Voro godsägarens övergrepp aldrig så himmelsskriande, så ansågs dock även det mest berättigade klander nästan som en samhällsvådlig handling.

Godsägaren grep patriarkaliskt in i sina underhavadendes mest intima angelägenheter. Ingen fick gifta sig utan hans samtycke. Behagade det honom, kunde han endast för att roa sina tillfälliga gäster vid ett kalas

ställa till bondbröllop, där efter hans godtycke ett eller flere par förenades för livet. Sådana förlustelser voro ej sällsynta. Rätten att godtyckligt skilja makar åt eller barn från föräldrarna samt att våldtaga böndernas döttrar betraktades som självskriften.

De arma livegna såldes som boskap, och staten sanktionerade detta skick genom att t. o. m. skattlägga sådana försäljningar. Ännu i början av det nittonde seklet kunde man i Rysslands förnämsta tidning, Moskovskia Vjädmosti, få läsa annonser som följande:

T I L L S A L U.

Tre kuskar, väl skolade och med gott utseende, och två flickor, den ena aderton, den andra femton år, båda vackra och väl hemmastadda i alla slags husliga sysslor. I samma hus äro till salu två hårfrisörer; den ena tjuguet år gammal, kan läsa och skriva, spela och gör tjänst som jägare, den andra kan frisera herrar och damer. I samma hus äro till salu pianon och orglar.

I en annan annons i samma tidningsnummer salubjudas »en skicklig bokhållare, en förskärare och en betjänt» och som anledning uppges, att man råkar ha tillräckligt av den varan. I ett annat nummer heter det: »här i huset finnes till salu en kusk och en holländsk ko, färdig att kalva».

En resande på 1780-talet såg med egna ögon, huru bondflickor utbjödos till salu på ett torg i Tula. Priset på en sådan vara uppgick till ungefär 25 rubel, under det att en vinthund kostade ända till 3,000 rubel. En arbetsför karl taxerades till 40 rubel, en gunna

till 35—50 kopek, och småbarn kunde köpas »pa grivenniku», d. v. s. för en tolvskilling.

Det fanns adelsmän, som ägde över 300,000 själar och rådde om mer än 500,000 tunnland jord. — Anmärkas bör dock, att aldrig mer än $\frac{3}{8}$ av Rysslands lönder varit livegna och att vid livegenskapens upphävande 1861 endast omkring en fjärdedel av Rysslands jord stannade i de forna godsägarnas händer. —

Givet var att en sådan oinskränkt och okontrollerad maktbefogenhet skulle leda till svåra missbruk. Oåtfömliga för lagen nådde dock från tid till annan ryktet om de mest upprörande fallen även hovet i St. Petersburg och föranledde undersökningar, som blottade fruktansvärda missförhållanden. Särskilt ryktbar blev brottmålsprocessen mot en adelsfru, Darja Saltykova, som under loppet av ett tiotal år genom omänsklig tortyr dödat ett hundratal livegna.

Att denna självhärskarmakt i smått skulle bliva ödesdiger för den ryska folkkaraktären säger sig självt. Den satte våldet och godtycket i system, inplantade förakt för människan hos hög som låg och skapade en klass av individer, för vilka all opposition var brottslig, en annan åsikt liktydig med en personlig förolämpning och vägran att slaviskt lyda minsta nyck betraktad som en samhällsvådlig handling.

Sina självhärskarlater från godsen tog den ryska adeln med sig överallt — även till Västeuropa. Vilken häpnad dessa sedvanor vid många tillfällen väckte därstädes, är kännetecknande för den klyfta, som alltjämt skiljer Europas två halvor åt. Så hände t. ex. sommaren 1918 att en f. d. kammarherre hos hans majestät kejsaren och stor godsägare i närvaro av hundratals

resande örfilade upp en svensk tulltjänsteman i Stockholms hamn, bara därför att denne enligt givna order vägrade tillträde för obehöriga till en nyss anländ båt. Och författaren minnes livligt hur en annan rysk adelsman under resa i Västeuropa trakterade en stationsinspektor rätt eftertryckligt med foten, för det denne vägrat tillmötesgå en ren nyck av hans höghet. — T. o. m. en författare som Leo Tolstoy kunde ofta icke utan att råka i vrede, ja stundom i raseri, lida att höra kritik eller motsägelser av likställda.

Den som tror att härvid bolschevikerna på minsta sätt infört en ny tingens ordning, tar naturligtvis grundligt fel och är ett offer för den bland sociala samhällsförbättrare allmänt gängse villfarelsen, att de lägre klasserna skulle besitta något slags immunitet gentemot de högre klassernas skadliga böjelser och moraliska, sociala och politiska förlöpningar. De lägre eftertaga, såsom hela kulturhistorien nogsamnt visar, ständigt de högre i gott som ont och överträffa dem i regel just i deras sämsta sidor, så snart de lägre klasserna genom omständigheternas spel fått makten i sina händer. Färska exempel från ett stort antal länder visar detta. Och vi böra ej heller förvåna oss över denna tingens ordning! Ty de högre klasserna bilda ju intet nytt folk eller släkte för sig, utan äro själva — särskilt vad det ryska folket beträffar — före detta bönder eller arbetare av samma kött och blod och med samma sjäsegenskaper och tendenser som sina forna likar bland de lägre klasserna. Endast en större begåvning och säregna historiska omständigheter ha skilt dem åt och kommit de förra att intaga en högre samhällsställning. Denna ha de sedan givit i arv åt

sina efterkommande. Men på samma gång ha dessa efterkommande av sina fäder i regel mottagit även en större samlad livserfarenhet och förmåga att handhava makten, som just är ett av den större begåvningens och nedärvda kulturens kännemärken.

Endast den mycket naive sociale svärmaren må därför inbilla sig att de vid statsstyrelse och maktens bruk alldeles ovana och otränade s. k. proletärerna genom ett trolleri skola vid en samhällsomstörtning tillföra samhället en helt ny och bättre moral, förutom det drömda socialistiska idealtillståndet av rättvisa och godhet. Den ryska revolutionen har härvid givit Väst-europa en läxa, som sena tider skola minnas. Visserligen sopade den för ögonblicket bort de gamla tyrannerna, men tyranniet stannade kvar. Bolschevismens genombrott skapade av så gott som varje bolschevik en ny tyrann i den gamla stilen — endast oförmildrad av den kultur och förfining, som dock en stor del av den ryska adeln sedan sin befrielse från den tryckande statstjänsten förmått tillägna sig.

Givet var att den ryska självhärskarmakten på tronen och på godsen skulle hos hela folket skapa en känsla av ständig osäkerhet och kraftigt främja den allmänt kända, medfödda ryska passiviteten. Den som ständigt till egendom och liv är beroende av en enda persons nycker och humör, lever i ett ständigt osäkerhetstillstånd, där intet låter sig förutses eller beräknas. I dag här, i morgon i Sibirien! Ena stunden välvilja, andra stunden prygel! Under sådana omständigheter fylles människans sinne av en slö resignation, av en stark tro på ödet, vars spel och nycker undandraga sig alla be-

räkningar, och av likgiltighet inför livets krav. Varför andligen och kroppsligen anstränga sig, då nästa minut omintetgör alla planer och beräkningar. Nitjevä! Det blir ändå som ödet vill ha det. Människans lott är att lida och resignera.

Gud älskar lidandet! Detta är en av de stora grundtankar, på vilka ryssens liv är byggt. Och kanske har just denna tro burit honom genom sekler av fruktansvärt lidande, som ingen annan nation skulle förmått uthärda utan att kroppsligen och andligen duka under. Guds egen son dog ju på korset! Varför då klaga?

Härav ryssens likgiltighet för timliga ting, hans ringa förtänksamhet och slöa resignation inför olyckan och våldet. Går något på tok, så är felet ingalunda hans, utan det är ödet, som vill ha saken på det viset. I nästa minut kommer *kanske* — avos! — något, som vänder allt till det bättre. Människan själv är ju endast händelsernas lekboll.

Medan västeuropéen genom sin utveckling fostrats till självtillit, självprövning och tro på sin egen kraft: till att inse sin egen medansvarighet i allt vad som händer honom själv och det samhälle, varav han är en *aktiv* medlem, lever den ryska bonden kvar på den asiatiska resignationens stadium och är således i allt skickad att falla ett lätt offer för första våldsman eller hop av lycksökare, som ha tillräcklig energi och fräckhet att exploatera honom. Ja, han själv gömmer inom sig just dessa motsatser: *despoten* — *botgöraren*. Ty samma bonde, som ödmjukt tar emot prygel och tortyr med en kristens tårar och undergivenhet, kan i nästa stund låta piskan dansa på sin hustrus och sina barns kroppar eller förlusta sig vid en offentlig bestraffning av någon an-

nan delikvent. Hur många med rysk gästfrihet och älskvärdhet i en bondgård mottagen främling har ej med livet fått plikta för att han icke förstått dessa motsättningar i det ryska själslivet. — Av det sagda framgår således, att den ryska despoten-godsägaren med sina övergrepp och förlöpningar ej är något annat än en »projektion» av vad som slumrar på djupet i den ryska folksjälen.

En annan påtaglig följd av den ryska godsägardespotien och bondelivegenskapen ha vi i det starkt utpräglade fantasilivet. För att glömma de yttre förhållandenas vidrighet och för att över huvud kunna hålla ut med livet tvangs ryssen att söka vila och tröst i inbillningens rika världar. Detta har hos honom yttermera utvecklats den medfödda starka böjelsen för dådlöst känsloliv och drömmeri samt stärkt hans genom den byzantinska kyrkan fostrade fallenhet för systemmakeri, t. ex. att på det sociala området låta teorien och hypotesen gå före verkligheten. Där lidandet är mycket stort, där viker den yttre tillvaron liksom av sig själv undan för att lämna plats åt den inre. Ju olidligare det yttre, dess verkligare ter sig även det inre, — tills slutligen den inre och yttre verkligheten byta plats. Fantasiens världar med deras rika skapelser och oändliga perspektiv, där intet synes omöjligt och det svåraste lätt, blir då den äkta sanna verkligheten, medan den yttre reduceras till något överkligt, ett styggt drömmeri från vilket människosjälen skyggt drager sig tillbaka. Giv ryssen blott några brottstycken av en social utopi och han skall strax bygga upp ett framtidsrike, för vars förverkligande det endast behövs att med det-

samma grundligt bryta ned och slå sönder det närvarande. Sedan skall det nya komma av sig självt — lika lätt och enkelt som i fantasien! — Allt detta har gjort ryssen till en enastående konstnär på litteraturens, musikens, skådespelarkonstens och måleriets område, — men på samma gång nästan omöjliggjort honom som affärsledare, organisator, administrator, nationalekonom och sociolog, — d. v. s. omöjliggjort honom på alla områden, som framför allt kräva verklighetssinne, praktisk blick, målmedvetenhet, uthållighet och fysisk energi.

Ännu ett annat drag i ryssens själsliv fick genom de ovan skildrade förhållandena en stark betoning. Av naturen en god psykolog med utpräglad sinne för det rent mänskliga, var det givet att just denna själsägning genom de despotiska förhållandena skulle utvecklas nästan till virtuositet. Vid hovet ansträngde adelsmannen sitt skarpsinne för att söka utfundera tsarens minsta önskningar och på förhand gissa sig till vilka åsikter och handlingar, som skulle behaga honom. Samma sak gällde naturligtvis de av sina överordnades humör och nycker beroende lägre tjänstemännen hela den ryska rangskalan och byråkratiska samhällspyramiden igenom. Den inom sin familj patriarkaliskt regerande ryska bonden gjorde samma rättigheter gällande gentemot sin hustru och sina barn, som den ryska godsägaren gentemot honom själv. Lika genomgående som despotismen och förtrycket blev därför inom alla lager och klasser ansträngningen och förmågan att gissa sig till växlingarna och stämningarna, böjelserna och infallen hos tsaren — byråkraten — godsägaren —

familjefadern. På skickligheten häri berodde ju till en väsentlig del det enda behag och den enda framgång livet kunde skänka.

Därför överträffar även ryssen västeuropéen vida som människokännare, diplomat och psykolog. Därför har han i sällskapslivet så många gånger tjugat denne genom sin utomordentliga älskvärdhet, sin fina takt, sin förmåga att gissa sig till de minsta önskingar långt förrän ägaren själv har en aning om dem och att glömma sig själv helt i dennes närvaro, — i få ord: genom att inlinda främlingen i en andlig atmosfär, där denne ej förnimmer det minsta motstånd, utan känner sig andligen omgiven av allt, som harmonierar med och tilltalar hans innersta böjelser. Häri visar sig ryssen gentemot Västerlandet som den stora förföraren och den mycket farlige sociala agitatorn. Han bryter udden av de sociala argumenten och underminerar med säker blick motståndet genom att skickligt blanda bort de västeuropeiska politiska begreppen och spela på de sociala lidelserna och mänskliga passionerna. Ty ryssen vet av erfarenhet att det västeuropeiska intellektet och den anglosaxiskt tränade viljan lätt kan göras till de primitivare och starkare passionernas lekboll.

Det är denna skarpa blick för det rent mänskliga, som å ena sidan gjort de ryska diktarna till världs litteraturens mästare i skildringskonst och å den andra kommit en och annan av dem, t. ex. en i filosofiens och logikens »abcd» så fullständigt obevandrad tänkare som Leo Tolstoy att med sina filosofiska och sociala barnsligheter göra intryck på massorna och tusentals bildade i Västeuropa.

Häri möter oss även bolschevismens största fara.

Kring densamma ha redan de av ryska motsättningar i sitt eget själsliv fyllda vänstersocialisterna och anarkisterna i Västeuropa fylkat sig. Tyrannerna från i går äro borta, men tyranniet sitter fortfarande kvar i den ryska folksjälen. Genom den Östeuropeiska-asiatiska baddörren söker det sig ånyo in i Europa, klätt i en form och rustat med vapen, som förbluffar det intellektuellt skolade Västeuropa och narkotiserar en stor del av dess ännu känslotänkande arbetarmassor.

Må uppvaknandet ske innan den ryska livegenskapen i ny och kommunistisk förklädnad tågat in även i Västeuropa!

TSARDÖMETS HISTORISKA UPPGIET.

Vi komma nu till den samhällsinstitution, som enligt alla västerländska agitatorers och ryska revolutionärers uppfattning ensam bär skulden till det ryska folkets iråkade elände, nämligen det ryska tsardömet.

Redan omöjligheten för en enda man att mot allas eller flertalets vilja upphäva sig själv till envåldshärskare för ett helt folk, borde mana till försiktighet i omdömet om den av de ryska tsarerna spelade rollen av folkfördärvare. Den historiska och sociala sanningen bär i själva verket ett helt annat vittnesbörd.

Ryssland är, som kartan utvisar, ett vidsträckt slättland, öppet i alla riktningar. Naturen har genom den bördiga jorden bestämt landet till ett hemvist för bönder på samma gång som en tummelplats för folken.

Redan omkring 400 år efter Kristi födelse finna vi landet mellan Weichsel och Wolga, det s. k. Sarmatien, besatt av en fredlig, jordbruksälskande slavisk befolkning. Denna oroades emellertid genom ständiga inkräktningar från alla fyra väderstreck.

Från norr kommo vikingarna, från öster mongolerna, från söder steppens vilda ryttarhorder och grekerna, från väster polackerna.

De svenska vikingarna från Roslagen (Rorslagen) — varjagerna — upprättade här flera riken och gävo

landet och folket namn efter sig. (Rorsar, rossar, eller russar, varav sedermera ryssar; och Rorsland, Rossland, varav Ryssland. På ryska Rossijsa.) Tyvärr voro de dock oförmögna att sammanhålla något större välde. Ty hemifrån hade de med sitt segerrika svärd och sin krigskonst även medtagit den svenska arvsföljden. Enligt denna delades riket oavlåtligen mellan den avlidne furstens söner, vilket med andra samverkande omständigheter slutligen gjorde att Ryssland blev uppdelat i icke mindre än ett sjuttiootal furstendömen. Dessa lågo i ständig fejd med varandra. Oavlåtliga tvister, gränsstridigheter, gräl och avund brakte olycka över landet. Bonden fick varken plöja, så eller skörda i fred. Och alltjämt rövades han bort i massor av plundringslystna grannar. Ty jord utan bönder var intet värd. Ju flera bönder, dess större härar och rikare skatter!

Ryssland liknade vid denna tid ett människohav i uppror, där vågorna oavbrutet slog mot varandra. Folket, som längtade efter fred och ordnade förhållanden, glömde aldrig denna tid. Men varifrån skulle väl hjälpen komma? —

Till råga på all olycka bröto mongolerna in över landet. De kommo som en människostorm från öster, vilken det av inre split försvagade landet icke kunde motstå. Och nu började för Ryssland den stora förnedringens tid. Utom till sina egna furstar och bojarer, vilka av mongolerna höllos i ett ständigt slaveri, fick den ryska bonden i tvåhundra år betala dryga skatter till de främmande erövrarna. Från 1240 till omkring 1480 varade denna hårda tid.

Hela det ryska folkets historiska upplevelser från ur-

äldsta tider intill femtonhundratalets början pekade således i en enda riktning: *Landet måste enas och samlas under en stark, centraliserad regeringsmakt!* Men vem skulle utföra verket?

När nöden är som störst, är även hjälpen närmast! Det var just vid denna tid som furstarna från Moskva trädde fram på den historiska skådebanan. Sakta och småningom hade de utvidgat sin makt och kring Moskva byggt upp ett rike, som slutligen såg sig starkt nog att kunna upptaga kampen med mongolväldet. Detta störtades. Befrielse- och enhetsverket fortsattes sedan med stor kraft i alla riktningar.

Medan Rysslands gamla arvfienne i väster, Polen, alltmer försvagades genom adelns växande makt och ödesdigra vetorätt, upptogo de ryska tsarerna kampen med sina uppstudsiga bojarer och lyckades slutligen förvandla dessa, såsom vi i det föregående sett, till tsardömets lydiga tjänare. Hur klart medvetna de voro om sina medel och sitt mål samt om den historiska nödvändigheten att bryta ned allt, som motsatte sig det ryska rikets samlande till en enda mäktig stat under en stark, centraliserad makt, visar bl. a. den intressanta brevväxlingen mellan Ivan den store och den undan hans klor till Polen förrymde bojaren Kurbskij. Denne förebrår i flera smådebrev tsaren för hans hårdhet mot adeln:

»Vi haver du till dödsstraff överantvardat bojarerna, som förlänats dig av Gud? Varför har du utgjutit deras segerrika heliga blod? . . .»

Härpå svarar tsaren: »I, bojarer, haven såsom djävlar allt ifrån min barndom skakat mitt fromma sinne och ryckt åt er den makt, som jag enligt Guds vilja fått

i arv av mina förfäder. Kallas det m~~å~~ne i dina ögon ett spetälskt samvete, *om man håller sitt rike med starka händer, i stället för att priggiva det åt undersåtarnas godtycke?* Vi tsarer kunna efter behag belöna eller straffa våra slavar, och hittills hava vi, ryska härskare, ej behövt avlägga räkenskap inför andra. Ljuset och sanningen för folket ligger i att känna Gud och den av honom givne gosudaren, och *blott genom enväldet kan inbördes split utrotas.*»

Historien gav tsarerna rätt! Medan det adelsstyrda Polen gick en säker undergång till mötes, krossade Ryssland, enat och mäktigt, i tur och ordning sina gamla arvfienner. Som svar på inkräkningarna från norr, öster, söder och väster rullade tsarerna den ryska människovågen mot Sverige, Asien, Grekland och Polen, tills den slutligen bröts mot Östersjöns kuster, Stilla Oceanens böljor, Asiens öknar och Bosporens klippor. Storartat är i sanning skådespelet av ett inkräktat och förtrampat folk, som efter seklers nöd och slaveri på detta sätt reser sig och samlat till en enda nation ger ett svar på förtrycket, som höres från Roslagen till Konstantinopel och från Warschau till Mongoliet.

Detta var tsardömets verk! Och bonden glömde aldrig sin tacksamhet. Han ärade i Ivan den store, som av sina vedersakare bland adeln blivit kallad den grymme, sin Gustav Wasa. Och då den store tsaren dragit sin sista suck, anade folket instinktivt onda tider för Ryssland och sörjde djupt förlusten av denna halvt asiatiska självhärskarskickelse. I en folkvisa heter det:

*Oj ty goj jesi, o rättrogne tsar!
 Du lycksaligt troende, Ivan Vasiljevitch!
 Säg, vi sover du? Vakna upp med dån!
 Utan dig allt i riket är försänkt i sorg.»*

Här spåras redan grundtonerna till den sedermera så mycket sjungna ryska tsarhymnen, vilken i ord och toner utgjorde ett verkligt uttryck för det ryska folkets känslor gentemot sina härskare:

*Gud bevara tsaren,
 den starke upprätthållaren av riket,
 härskaren öfver slaverna!
 Råde han öfver oss
 till fiendernas skräck
 och till vår ära!
 Tsar du rättrogne!
 Gud bevara tsaren!*

Troget stod ock bonden sina tsarer bi. Alla försök att störta eller kringskära deras makt bröts mot bonde-
 massans fasta, kompakta motstånd. Hela den ryska
 historien bär vittne härom. Då adeln 1730 förelade
 och tvang kejsarinnan Anna Ivanovna att vid sin tron-
 bestigning underteckna en konstitution, hälsade kort
 därpå en stor församling i Moskva den nya tsarevnan
 med ropen: »Vi tåla icke att man föreskriver kejsarin-
 nan lagar!» Och ropen vunno genklang hos hela fol-
 ket. Konstitutionens iscensättare hamnade i galgen. —
 Och då konstitutionens anhängare omkring ett hundra
 år senare i villervillan efter Alexander den förstes död
 förde folkmassorna mot Vinterpalatset, lyckades de

hären endast genom att inbilla det okunniga folket, att det hyllade den laglige tronföljaren Konstantin, då det ropade: »Leve konstitutionen!»

Förgäves sökte de ryska revolutionärerna under 1800-talets senare hälft uppvigla bönderna. Dessa utelämnade ofta i sin förbittring agitatorerna till polisen. Kännetecknande är att de revolutionära i sina fåfänga försök att resa bönden mot regeringen bl. a. klädde ut sig till kejserliga adjutanter, som på tsarens föregivna order tvungo prästerna att uppläsa falska manifest om jorddelningar. Först då gjorde bonden revolt, — men *på tsarens befallning mot godsägarna!* Alla bondeupplopp i Ryssland ha intill senaste tid gällt godsägarna, aldrig tsarerna.

Även den ryske arbetaren, som i regel hela sitt liv förblev i kontakt med eller bunden vid bykommunen, kunde endast med svårighet övertygas om att icke tsaren stod på hans sida gentemot ämbetsmännen och godsägarna. Först Gapons tåg mot Vinterpalatset 1905, vilket på tsarens befallning häjdades av soldaternas kulor, gav en allvarlig stöt åt denna uppfattning. Men endast bland arbetarna! Bondemassan förblev oberörd.

Bonden kom som vanligt minst ett hundra år efter sin tid. Ända till det nittonde seklets inbrott hade de ryska tsarerna icke allenast varit den starkt centraliserade maktens fasta skydd och värn och rikets mäktige upprätthållare, fiendernas skräck, utan många av dem även utgjort de enda framstegsmännen inom riket, ivrarna för införandet av västerländsk kultur och institutioner. Stundom kunde denna reformiver gå så långt, att den fick en nästan revolutionär prägel. För

sin kärlek till västerlandet och sin lust att omdana allt efter västeuropeiskt mönster blev tsar Peter av den rättroende bonden nästan betraktad som antikrist. I samtidens ögon var han en äkta revolutionär, som den ofrånkomliga arvsföljden tyvärr lyftat på tronen och vars många tilltag endast den lysande krigiska framgången kunde försona. Tsar Peters berömda ryttarstaty i Petrograd är även den enda tsarstod, som den ryska revolutionen skonat.

Med decemberrevolten 1825 kom det stora omslaget i tsarernas reformiver. Frihetsrörelserna i Västuroopa hade väckt det ryska samhällets översta lager. I allt starkare strömdrag skulle frihetsböljorna från ytan söka sig ned mot djupet i det ryska folkhavet. Rollerna hade blivit förbytta. Nu var det folket, som genom sina mest bildade element började kräva reformer, medan tsarerna åter i dessa försök sågo ett hot mot allt det traditionellt heliga i det ryska samhällslivet, framför allt mot sin egen makt och existens och det enhetsverk deras fäder under sekler utfört till rikets storhet och ära. Tsarerna blickade bakåt, medan folkets ledare sågo framåt. Historiens vittnesbörd blev de förra för övermäktigt. — Var icke tsarmakten nu som fordom den enda garantien för rikets bestånd, medan en minskning eller delning av densamma ovillkorligen skulle, nu som fordom, giva alla söndrande makter ett fritt spel? — *Reformer på djupet, men tsarmakten oberörd på höjden!* blev även de frisinnaede tsarernas paroll alltifrån Katarina den andra till Alexander den andra. Hypnotiserade av det gångna, vågade de allsmäktiga imperatorerna i Peters stad icke röra vid självhärskarearvet från Moskva. Det var som om Ivan den

stores vålnad stått mellan dem och den nya tiden. --
*Över Ryssland råder tsaren, men över tsaren endast
Gud!*

Ännu vid världskrigets utbrott knäföll den oöver-
skådliga människomassan, som samlats framför Vin-
terpalatset, inför tsarens heliga person. Han var för
dem fortfarande, trots det olyckliga japanska kriget,
fiendernas skräck, den starka upprätthållaren av riket.
Men den slutliga katastrofen kunde ej mer undvikas.
Den fasta mur, mot vilken Rysslands revolutionärer
och ädlaste söner under ett helt sekel slagit sina pannor
blodiga, ramlade slutligen på några dagar, efter det att
fyra års oavbrutna nederlag och missgrepp klart ådaga-
lagt tsarernas oförmåga att försvara riket. Tsaren var
ej mer den starka upprätthållaren av riket, fiendernas
skräck. Det historiska kontraktet var tilländalupet.

Tsaren föll, men därmed ingalunda självhärskaredö-
met! Folket blickade åter till Moskva. Och se! — i
tsarernas gamla palats intågar en ny man med något av
Ivan den förskräckliges hänsynslöshet i sin vilja och
blinda självtro i sin själ. Hans namn var Vladimir
Iljitsch Ulanov, med självhärskarenamnet »Lenin».
Hans bojarer kallade sig kommissarier och hans livvakt
bolscheviker. Tsaren var död, leve tsaren!

HUR BONDEN FÖRLORADE SIN JORD.

Tsardömet och den starkt centraliserade makten var en historisk nödvändighet, om Ryssland skulle få fred och ro. Men dyrt fick den ryska bonden betala priset.

För att kunna upprätthålla en stark krigsmakt till rikets skydd och värn behövdes skatter. Men bonden var fattig, silver och guld fanns det ringa av, och att upptaga skatter in natura föll sig svårt med de dåliga vägarna och enorma avstånden. Intet annat återstod för tsarerna än att skänka sina krigare ett visst jordområde till underhåll. Men då jord utan bönder ej var något värd, måste bönderna följa med. Detta var början till livegenskapen. Bönderna tvungos till att inse och finna sig i nödvändigheten.

Så länge en bojar tjänstgjorde i tsarens här, fick han därför av denne sig anvisat ett visst jordområde med de uppå detta boende bönderna till underhåll. Men så snart han blev gammal och orkeslös, måste han avträda sitt jordområde till en av tsaren utsedd tjänstduglig yngre. Moskvas tsarer aktade sig således visligen för att släppa ifrån sig bönderna och deras jord. Jorden tillhörde bönderna och bönderna tsaren. — Detta ursprungliga arrangemang gick sedan aldrig ur böndernas sinnen och blev grundorsaken till alla bonderevolter genom seklerna.

Bönderna betraktade sig själva som tsarens tjänare även då de tjänade bojaren. Och tsaren å sin sida höll bojaren hårt till hans tjänsteplikt. Så småningom lyckades emellertid bojaren av tsarerna utverka att de till honom mot tjänsteskyldighet förlänade godsens finge mot samma skyldighet överlåtas på hans söner. Förlänningen blev sålunda ärftlig, men med den även tjänsteplikten. Denna ofria och osäkra ställning förvandlade adeln till en verklig slavadel och är, som vi tidigare påvisat, en av orsakerna till den ringa kulturella betydelse Rysslands första stånd haft för folkets andliga utveckling.

Först Peter III löste adeln 1762 från dess tjänsteplikt. Nu skulle ju enligt en enkel historisk rättvisa även bönderna fått sin jord tillbaka, då denna ju ursprungligen tillhörde dem och de endast till rikets skydd och värn underhållit tsarens krigare och tjänstemän. Bönderna väntade också med visshet sin befrielse från underhållningsskyldigheten och fordrade att få sin jord igen. Då Peter III kort därpå mördades, kunde bönderna icke få det ur sitt huvud, att icke adeln på ett eller annat sätt undanskaffat tsaren och det manifest, vari denne enligt deras förmenande återgivit dem deras jord. Begagnande sig härav utgav sig en slug kosack, Pugatjev, år 1773 för att vara den av adeln avsatte och bortgömda kejsar Peter III. Pugatjev fick överallt bönderna med sig, och ett fruktansvärt uppror utbröt, som änkan, Katarina den andra, endast med knapp nöd och adelns bistånd kunde kuva. Men härigenom råkade Katarina II själv fullständigt i adelns våld. Och böndernas ställning blev som en följd härav förfärlig. Av sina herrar behandlades de sämre än boskapen. Fullständigt rätts-

lösa, kunde godsägaren, såsom vi sett, göra med dem vad han ville.

Nu först fick adeln emellertid tid att ägna sig åt annat än statstjänsten. Den trädde i främsta ledet som främjare av konster och vetenskaper. Ur dess led framgick i början av adertonhundratalet Rysslands största skalder och första stora martyrer för folkets frigörelse. De första revolutionärerna och de första frihetshjältarna, som försmäktade i Peterpaulsfästningens kasematter och Sibiriens gruvor, voro ryska adelsmän. Detta länder den ryska adeln till ovansklig ära.

Dock! — alla frihetssträvanden måste strandas mot bondehavets orörlighet. För bonden var en revolt mot tsaren meningslös. Tsarerna hade ju befriat Ryssland från det inre splitet och oron och från det hårda mongoliska oket samt vunnit seger över alla Rysslands gamla fiender. Att störta tsaren eller inskränka hans makt var därför för bonden liktydigt med att släppa alla de gamla söndrande krafterna lösa och beröva honom det enda stöd han ägde i kampen mot sina förtryckare bland adeln. Tvärtom hoppades han just med tsarens mäktiga bistånd befria sig från dessa och vinna sin jord åter. Längre sträckte sig icke bondens tankegång.

Ivan den stores ande svävade ännu över det vilande ryska bondehavet.

BYKOMMUNENS UPPKOMST.

För att tsarens tjänare, bojarerna, skulle kunna leva, tillätos dessa att av bönderna upptaga skatt. Bojarerna likasom de ryska klostren begagnade sig härvid av mongolernas föredöme. Dessa hade belagt ett visst jordområde med en viss skatt, för vilka alla på jordområdet boende bönder och arbetare gjordes gemensamt ansvariga. Alla i gemen skulle se till att skatten insamlades och riktigt erlades till mongolkanens utskickade.

Detta var ett synnerligen bekvämt arrangemang. Ty den enskilde bonden kunde alltid genom att rymma undan till skogarna eller flytta till annan ort göra sig oåtkomlig för kanernas förpaktare. Men då ett helt jordområde gjordes skattskyldigt, kunde ingen undandraga sig. Vad den fattige och late ej mäktade med, utkrävde de ansvarige bönderna själva av den rike och idogt samt sågo nogsamt till, att fördelningen av skatten blev så rättvis som möjligt.

Bönderna bodde vid denna tid i kommuner, d. v. s. de skötte jorden gemensamt, vilket väl är det för alla ariska folk i urtiden ursprungliga sättet att driva jordbruk. När man utsugit jorden på ett håll, flyttade man i gemen till ett annat, byggde upp sina primitiva bostäder och brukade jorden i gemen. Först när det började bli knappt om jord, tvingade omständigheterna

bönderna i de tätast befolkade distrikten till en uppdelning för alltid, när de ständiga delningarna allt efter bykommunens tillväxt omöjliggjorde regelrätt jordbruk. Den mänskliga naturen är, trots allt vad teoretiserande idealister påstå eller drömma om, ännu sådan, att en bonde aldrig nedlägger samma möda på en jordbit, som han vet sig mista om några år eller vid nästa uppdelning, som på den han har i ständig ägo. Hans möda kommer ju då endast den mindre idoga grannen till del, medan han själv eller hans barn genom lottningen eller delningen kanske får dennes vanvårdade jordbit i stället.

Vadan kommer det sig då, att bykommunen ända till senaste tid ägt bestånd i Ryssland? — Det enkla svaret lyder, att orsaken varit *skatteupptagningsystemet*.

Så länge bönderna bära samma skattebörda i gemen, fortsätta de även att odla jorden i gemen. Ty privat egendom och intensiv drift lönar sig dåligt där staten tar skatt från alla i klump och den idoge sålunda ständigt får böta för sin flit och möda genom att betala för den efterblivne och tröge. Dessutom ville varken godsägaren eller staten veta av bönder med privat äganderätt till jorden. För dessa båda parter var det alltid lättare att ha med bykommunen att göra än med en enskild. Hade någon stulit eller begått annat brott och den skyldige ej kunde ertappas, så var det en enkel sak att göra hela bykommunen ansvarig för brottet. På så vis kunde man såväl lättare förhindra övergrepp från böndernas sida, som pressa fram brottslingen eller indriva böter för brottet.

Alla fördelar av detta arrangemang stannade sålunda på de makthavandes sida, medan bönderna fingo

bära alla nackdelar. Vilka utmärkta tillfällen erbjöd ej detta system ensamt till utpressningar! Ett av tsarens tjänstemän ofta begagnat knep var att om nätterna utlägga liket av en mördad i någon by och sedan kräva dryga böter av bönderna för det dem påbördade brottet. Genom att upprepa förfarandet i olika byar kunde liket på detta sätt göras rätt inkomstbringande. — De egenartade ryska samhällsinstitutionerna inbjödo emellertid även till andra ännu sällsammare och mer inkomstbringande försök. I den ryska litteraturhistorien finnes berättelsen om en ruinerad adelsman, som skaffade sig en stor förmögenhet genom att för en spottstyver uppköpa värdelös steppmark och en stor mängd dopattester på mellan två officiella jorddelnings- och folkräkningsperioder avdöda livegna. Med dessa papper reste han så upp till St. Petersburg, där han för statens hypoteksbank kunde dokumentera sig som ägare till ofantliga jordområden med tusentals livegna. In-teckning beviljades och förmögenheten var gjord. — Motivet går igen i Gogoljs »Döda själar».

Mongolerna hade således infört ett synnerligen bekvämt sätt att indriva skatt. De ryska klostren och godsägarna funno systemet gott och togo efter. Sist kom staten och fann metoden ävenledes förträfflig, — ja, helt enkelt så utmärkt, att den ryska regeringen ännu i början av detta sekel införde systemet i flera guvernement i norra Ryssland, varifrån det inrapporterats upprepade skattekrängel. Regeringen förklarade de tredskande böndernas jord utan vidare för kronojord och införde bykommunen.

Väl hade man så småningom övergått från jordskatt till huvudskatt och genom att införa periodiska folk-

räkningar och jorddelningar bestämt skatternas storlek efter antalet manliga själar i de olika byarna. Men det solidariska ansvaret kvarstod dock orubbat till 1904.

I det följande skola vi närmare studera denna mångomtalade ryska antikviteten, som bär namn av den ryska bykommunen.

EN STAT I STATEN.

Gemensamt ansvar kräver gemensamma rättigheter. I den ryska samhällskroppen kom den ryska bykommunen att bilda ett samhälle för sig, en stat i staten.

Några egentliga för bykommunen skrivna lagar fanns icke. Gammal hävd och praxis följdes och ändrades allt efter hand till att passa omständigheternas krav. — Vad skulle man för resten med en lagbok, då i många kommuner knappt tio på hundra och i andra ej en enda bonde var hemma i läs- och skrivkonsten!

Bykommunens medlemmar voro således på sätt och vis sina egna fria lagstiftare. Alla angelägenheter avgjordes av bystämman, som sammanträdde när så krävdes. Samlingsplatsen var i regel alltid under bar himmel, ty någon lokal stor nog att rymma alla fanns ej och kyrkan fick användas endast för religiösa bruk. Röstberättigade vid stämman voro alla kommunens vuxna män och änkor med minderåriga barn. Stämmanns ordförande var *starosten* eller byäldsten, som från tid till annan valdes av de röstberättigade. Någon ordnad diskussion förekom sällan eller aldrig. Omröstningen skedde genom acklamation eller genom att i tveksamma fall *starosten* manade det ena partiets medlemmar att gå till vänster och det andra till höger,

varefter röstsammanräkning skedde. Se här en skildring av hur det gick till:

»Det är söndagseftermiddag. Bondfolket, både karlar och kvinnor, äro ute i sina söndagskläder, och kvinnornas lysande dräkter tävla i kapp med solskenet att sätta en smula färg på den annars så entonigt gråa miljön. Småningom samlas man på den öppna platsen invid kyrkan. Alla klasser av befolkningen äro representerade. I yttersta utkanten av hopen synes en skara ljushåriga glada barn; somliga av dem stå eller ligga i gräset och se uppmärksamt på vad som försiggår, andra springa omkring och leka.

Tätt intill dem står en grupp unga flickor, nästan kiknande av undertryckt skratt. Anledningen till deras munterhet är en ungdom på sjutton år eller så, tydligen upptågsmakaren i byn, vilken står bredvid dem med ett dragspel i händerna och halvhögt talar om att han håller på att bli vald till byäldste och vad för galna spratt han skall ställa till på den posten. Om någon av flickorna råkar skratta till högt, vända sig de närmast stående matronorna om och se förgrymmade ut, och en av dem kommer fram och säger till den brottsliga i myndig ton, att om hon inte kan hålla sig i skinnet, får hon gå hem. Avsnoppad drar sig den felande tillbaka och pojken, som är skuld till den alltför stora munterheten, får ämne till ett nytt skämt.

Under tiden ha överläggningarna börjat. De flesta av de närvarande prata med varandra eller betrakta en liten grupp av tre karlar och en kvinna, som stå på något avstånd från de andra. Kvinnan försöker med tårar i ögonen och en ofantlig mängd onödiga upprepningar göra klart för de andra, att hennes »gubbe», som

för tillfället är starost eller »byälste», är mycket sjuk och ej kan fullgöra sina plikter.

»Men han har ju inte tjänat ett år ännu, och han blir väl bättre!» anmärker en bonde, tydligen den yngsta i den lilla skaran.

»Vem vet om han någonsin blir folk igen?» svarar kvinnan under snyftningar. »Det är väl Guds vilja, men jag tror inte att han någonsin kommer att kunna stå på sina ben. *Feldsjern* har varit hos honom fyra gånger, och doktorn var själv hos oss en gång och sa att han måste på sjukhuset.»

»Nå, varför har han inte fått komma dit?»

»Hur skulle det gå till? Vem skulle bära honom? Tror ni han är nå'n barnunge? Till sjukhuset är det ju fyrti verst, och om man la' honom i en kärra, skulle han dö innan han hunnit fram. Och för resten, vem vet vad de gör med folk på sjukhuset?» — Den sista frågan innehöll förmodligen verkliga skälet varför inte doktors föreskrift blivit åtlydd.

»Nå, nå, det är nog och håll nu munnen», säger gråskägget i gruppen till kvinnan. Och så vänder han sig till de andra bönderna och utlåter sig:

»Det är ingenting att göra åt saken. Nu kommer ju *stanavojen* — (en polisofficer!) — hit endera dagen och ställer till spektakel igen, om vi inte väljer en ny starosta (byäldste). Vem ska' vi ta?»

Så snart denna fråga framställts, ställa sig åtskilliga av bönderna och titta ned på marken eller försöka på något annat sätt undvika att bli uppmärksammade, för att inte deras namn skola dragas fram. Då tystnaden räckt en minut eller två, säger gråskägget:

»Ja, här ha vi ju Alexej Ivanov, han har inte tjänat ännu.»

»Ja visst ja, Alexej Ivanov!» ropa ett halvt dussin röster; troligtvis bönder, som befara att själva bli valda.

Alexej protesterar så energiskt som möjligt. Han kan inte påstå att han är sjuk, ty hans runda, rödblommiga ansikte skulle omedelbart beslå honom med osanning. Men han hittar på ett halvt dussin andra lögner för att undgå valet och begär därför att få slippa. Men man hör inte på hans protester, och överläggningen avslutas. En ny byäldste är vald! — — — — —

Långt viktigare än detta val är fördelningen av kommunjorden. — I guvernementen i södra Ryssland, där jorden är mera fruktbar och skatterna icke överstiga medelavkastningen, är det förhållandevis lättare att verkställa delningen. Långt mera svårartad är denna däremot i många kommuner i de norra guvernementen. Här är jorden ofta mycket ofruktbar och *skatterna överstiga dess medelavkastning*, varför det också inträffar, att bönderna försöka få så litet jord som möjligt. I sådana fall kan det hända, att det går till på följande vis:

Ivan tillfrågas, hur många lotter av kommunens jord han vill taga; svaret kommer långdraget och fundersammt: »Jag har två söner, och så är det jag själv; då så kan jag ju ta tre lotter, eller lite mindre om ni går med på det.»

»Mindre!» utropar en medelålders bonde, som väl ej är byäldsten utan blott en inflytelserik medlem av kommunen, men som nu för ordet vid överläggningen. »Du

pratar dumheter. Dina båda söner äro redan gamla nog för att hjälpa dig, snart kan de gifta sig, och så får du två arbeterskor till.»

»Min äldsta pojke», säger Ivan, »arbetar allid i Moskva och den andra går ofta ifrån mig om sonmarren.»

»Ja, men båda två skicka hem pengar eller har med sig, när de kommer. Och när de gifter sig, kommer hustrurna att stanna hemma hos dig.»

»Gud vet hur det blir med det», svarar Ivan och förbigår med tystnad första delen av den andres anmärkning. »Vem vet om de alls vill gifta sig?»

»Det kan du lätt ställa om.»

»Nej du! Det går inte så lätt som förr att gifta bort sina pojkar. De unga vilja gifta sig efter eget huvud och ha en egen stuga nu för tiden. Tre lotter blir det svårt nog för mig att ta.»

»Åh nej! Du får åtminstone ta fyra. Vilja dina söner flytta ifrån dig, så få de överta en del av din jord också. Gummorna här, som har små barn, kan inte ta emot lotter efter så många själar som deras hushåll räknar. Du måste ta mer!»

»Han är en rik bonde!» säger en röst ur hopen. »J ägg på honom fem själar!» (D. v. s. så mycket som. ge honom fem lotter jord och motsvarande utskylder.)

»Fem själar kan jag inte ta! Vid Gud, det kan jag inte!»

»Nå, då får du fyra», säger han, som för ordet, och frågar vänd till de andra: »Skall vi göra så?»

»Fyra, fyra!», låter det från hopen, och så är den frågan avgjord.

Nu kommer en av gummorna, som det just var fråga

om. Hennes man är obotligt sjuk, och hon har tre små pojkar, av vilka blott en är gammal nog att arbeta på åkern. Skulle antalet »själar» ligga till grund för fördelningen, så finge hon fyra lotter, men hon skulle aldrig vara i stånd att betala fyra andelar av kommunens utskylder. Därför måste hon få mindre. På frågan hur många hon vill taga, svarar hon med nedslagna ögon: »Som miren (kommunen) beslutar, så må det bli.»

»Då får du ta tre.»

»Vad är det du säger, lille far?» skriker kvinnan till och kastar med ens bort sin min av ödmjuk undergivenhet. »Har ni hört, vad, rättrogna! De vill lägga på mig tre själar! Har man nånsin hört på maken! Alltse'n Sankt Pers dag har gubben legat till sängs, — förhäxad, ser det ut, för ingenting kan han tåla. Han kan inte stå på sina ben, — det är alldeles liksom om han vore död, bara med den skillnaden att man måste ge honom äta!»

»Du pratar dumheter!», säger en granne. »Han var på krogen i förra veckan.»

»Än du då», ger kvinnan till svar och lämnar den sak det är fråga om, »vad gjorde du förra sockenfesten? Var det inte du, som söp dig full och klådde hustru din, tills hon skrämde upp hela byn med sitt skrik? Och för att inte gå längre tillbaks än i söndags — usch då —.»

»Tyst», säger den gamle barskt och klipper av strömmen av tillvitelser. »Du får åtminstone två och en halv. Kan du inte sköta det själv, så får du skaffa dig någon till hjälp.»

»Hur ska' det gå till? Var ska' jag få pengar från att betala en daglönare med?» frågar gumman under

mycken jämmer och strömmande tårar. »Hav barmhärtighet, rättrogne, med de stackars faderlösa. Gud skall belöna er» . . . och så vidare, och så vidare. — —

Vi behöva inte trötta läsaren med ytterligare beskrivningar över dessa scener, som alltid äro mycket långvariga och ibland häftiga. Alla de närvarande äro djupt intresserade, ty fördelningen av jorden är utan jämförelse den viktigaste händelsen i en rysk bondes liv, och man kan inte komma till en uppgörelse utan ändlöst prat och ordbyte.

Sedan antalet lotter på var familj bestämts, uppstå nya svårigheter vid lotternas fördelning. De, som rikligt gödslat sin jord, försöka naturligtvis få sina gamla lotter tillbaka, vilket ofta nog visar sig omöjligt. Därjämte inträffar alltjämt att tegarna genom den olika beskaffenheten av jord och de ständiga svårigheterna vid fördelningen bli mycket talrika och så smala, att man icke kan plöja på tvären. Tegar av sex fots bredd äro ingalunda sällsynta, och av sådana tegar kan en enda familj inneha ända till trettio på ett enda fält.

Bystämman fördelar således periodvis bykommunens jord mellan kommunens medlemmar. Men härförutom fastställer den även drakoniskt tiden för höslåttern, den dag plöjningen skall begynna m. m. Den bestämmer om någon medlem skall tillåtas resa bort från kommunen och i så fall på huru lång tid samt om någon bortrest skall återkallas. Den utfäster straffåtgärder gentemot kommunens tredskande medlemmar, ingriper i medlemmarnas husliga angelägenheter m. m.

Detta är således i sina huvuddrag en teckning av de förhållanden, med vilka kommunister, socialister och

anarkister icke allenast vilja lyckliggöra Västeuropas bönder utan även alla andra klasser. »*Det är icke litet märkvärdigt*», säger den framstående Rysslandskännaren, sir Donald Mackenzie Wallace, från vars berömda arbete om Ryssland ovanstående skildring är hämtad. »*att denna primitiva lanthushållning kunnat äga bestånd in i tjugonde århundradet. Men det är än mera märkvärdigt att den institution, av vilken den utgör en väsentlig del, kan av mycket klokt folk betraktas som en av framtidens stora idéer och nästan som ett universalmedel mot alla sociala och politiska olyckor.*»

Västerlandet har till stor del sitt uppsving att tacka införandet av privategendomen, som kraftigt bidrog att sporra individen till ständiga ansträngningar att förbättra sin ställning. Medan den ryska bonden genom sitt historiska öde blev fastlåst vid ett system, som främtog honom eget initiativ och all utsikt att avsevärt förbättra sitt läge, erbjöd den västerländska samhällsordningen med varje socialt framsteg sina medlemmar allt större möjligheter till en fri utveckling i alla riktningar.

Friheten har visserligen även den sina begränsningar och farliga sidor. Men kommunismen är och förblir dock för den vid självbestämmningsrätt och självhävdelse vane västeuropeén liktydig med en lekamlig försoffning och andlig död. Varje kännare av Ryssland vet också att den socialt tänkande och framstegsivrande bondens längtan står till privat egendom och självbestämmningsrätt i västeuropeisk mening, d. v. s. till befrielse ur den ryska by-kommunismens tvångströja.

Detta framgår med särskild tydlighet ur ett i det berömda arbetet, »Ryssland skildrat av ryssar», gjort ut-

talande av den i alla frågor rörande bykommunen framstående specialisten Alexander Novikov. Detta lyder som följer:

»Genom det överallt gängse treskiftesbruket och bristen på gödsel har bykommunens jord blivit utmattad och allt mindre givande. Bristen på betesmarker och kreatur gör också, att de enskilda gårdsägarna icke kunna begagna sig av gynnsamma väderleksförhållanden och bruka sin jord i rätta ögonblicket. Det ständiga sönderdelandet av jorden i allt mindre och mindre lotter gör åkerremorna så smala, att man endast kan genomplöja dem på längden, icke på bredden. Allt detta har lett många till att alldeles förkasta all kommunalbesittning och fordra övergången till oinskränkt privategendom.»

Även för det ryska självhärskaredömet visade sig bykommunen snart utgöra en stor fara. Visserligen var den en bekväm inrättning för indrivandet av skatter m. m. Men den liksom klöv riket i två hälfter. Medan den ena hälften, som bestod av tsardömets ämbetsmän, adeln, borgarna och arbetarna, icke ägde någon nämnvärd rätt att deltaga i vare sig statens eller samhällets angelägenheter, vilka som känt ordnades på administrativ väg enligt kejsrerliga befallningar och förordningar, kom hela den stora bondemassan eller minst fem sjättedelar av rikets hela befolkning att åtnjuta ett visst självstyre, — låt vara inom den trånga ryska kommunistiska ramen. Bonden kom härigenom att betrakta sina angelägenheter som en sak för sig och statens som en annan, med vilken han hade litet eller intet och ständigt önskade att hava än mindre att göra. Staten förvandlades på detta sätt till något bonden utomstående.

Och ju mer statens tjänstemän misshandlade och plågade honom, dess mer växte i hans sinne uppfattningen av staten som en ren fiende till samhället, ja, som något ont. Då han dessutom såg hur illa de flesta av statens tjänstemän skötte sina åligganden, medan han i sin kommun ordnade saker och ting på ett vida enklare och bekvämare sätt, måste som en naturnödvändighet staten förefalla honom som något rent av överflödigt. Kunde icke »lille far» tsaren, som var alla bönders starost, tillsammans med bönderna själva ordna det hela på ett för Ryssland vida lyckligare och rättfärdigare vis?

Här stå vi invid själva härden för den allbekanta ryska anarkismen, nihilismen och socialismen. Den byzantinska kyrkan var dessa rörelser andliga moder, den ryska bykommunen deras världsliga fader. Bondedebokommunen var det, som sköt den svåra sprängkilen in i det ryska sociala tänkandet och statslivet och som socialt klöv själva staten och på samma gång även andligen den ryska medborgaren mitt itu. Klyvningen var för resten historiskt given. Ty en stat med en autokratisk överbyggnad och kommunistisk stenfot, med tvångsinstitutioner på höjden och västerländsk parlamentarism i embryoform på djupet, är en logisk motsägelse, ett socialt missfoster, som förr eller senare måste gå itu.

Detta insåg även sist och slutligen den ryska regeringen. Efter de svåra agraroroligheterna 1905 vaknade den plötsligt upp, och Stolypin skyndade sig att genom den kända lagen av 1906 införa privategendom och uppdelade bykommunernas jord för alltid. Men lagen kom tyvärr för sent. Den stora samhällsomstört-

ningen, som med ett slag skulle fullborda verket, stod redan för dörren.

Tsaren föll, men det ryska tsardömet och tjinovniksystemet överlevde revolutionen. Ryssland seglar nu med detta lik i lasten under en ny flagg. Bonden är dock av historiens gång och omständigheternas makt dömd att slutligen segra. I dag som är utgör han minst sexton sjuttondelar av det ryska folket. Och han har av förhållandena lärt sig att genom en seg passivitet göra allt motstånd så småningom om intet. Hans stora längtan heter »jord och fred». Jorden har han nu tagit och den sociala freden skall han tilltvinga sig den dag hans fria självstyre från kommunen blivit hela det ryska folkets såsom stat.

Skall denna hans drömmars stat bliva kommunistisk? Ja, om kommunismen är utvecklingens enda och högsta lösen! Historiens vittnesbörd går dock i en helt annan riktning. Ett eget hem, en egen jordbit är varje jordbrukande folks högsta dröm. Begäret att få rå om någonting som eget är ett uttryck för något av det djupast mänskliga och ett oavvisligt villkor för en högre utveckling.

Diogenes älskade sin tunna. Men var finnes den proletär, som älskar sin egendomslöshet? Är icke den sociala kommunismen och »proletariatets diktatur» i stort sett endast en täckmantel för proletärens dröm att utan ansträngning och med förbigående av förvärvskampens, det personliga ansvarets och den tillkämpade kompetensens hårda skola komma åt — privategendom?

RYSSLANDS GORDISKA KNUT.

»Reser man i Ryssland, var det än må vara, så förvånas man över den sällsamma enformigheten i den tavla, som erbjuder sig för ögat. Är det en skog, så är den oändlig, flera mil lång, alldeles igenvuxen, och full av snår utan stigar; den slingrande vägen, som skär den tvärs igenom, är sina fyratio, femtio verst, ja mera, aldrig stenlagd och alldeles ofarbar i dåligt väder. Eller man färdas längs efter rågfält, under många verst endast råg, råg och råg. — — — Eller man ser milslånga sträckor med oplöjd jord, som nu ligger i träde för att först efter fem, sex, tio år åter komma under plogen.

»Med expresståget kan man ofta fara en hel halvtimme utmed skogar och rågfält och trädesåkrar, utan att se någon annan byggnad än järnvägsstationerna och banvaktarstugorna. Att byarna ligga miltals ifrån varandra, är en vanlig företeelse. En främling, som icke är van vid det, känner sig ängslig till mods vid att färdas i en skramlande tarantass på en dålig rysk väg. Hur skulle den också kunna vara bra, då det är sådana avstånd mellan byarna?

»Men på vintern är det hemskt även för den, som är van vid det. Allt betäckes av en vit matta, som ofta är fem fot tjock. Och man far i en bitande kyla över fäl-

ten, liksom över ishavets ändlösa snömassor. Att människor färdas här förbi, märker man endast på trädgrenarna eller halmvipporna, som äro nedstuckna i marken på båda sidor för att utstaka vägen. Här ingen frisk snö fallit, skiftar den en smula i gult, den smala körbanan, som icke är bredare än släden. Man kan endast köra med en häst. Vill man köra med två, måste man spänna den andra framför den första med långa, långa stångremmar. Kusken driver på hästen med en stor piska och uppmuntrar honom oupphörligt med sina tillrop. Dessa rop, den vemodiga klangen av pinglan — — och för övrigt icke ett ljud utom blåstens tjut och snöns knarrande under slädmedarna. Och så fortgår det i timal!

»Hur många människoliv falla icke offer för denna ryska vinterkyla! Hur många sova icke den eviga sömnen under det vita täcket! Bonden, som under fastlagsveckan raglar hem berusad från sina släktingar i grannbyn, och småpojkar, som ha många verst att gno till skolan, och prästen, som farit för att räcka en döende det heliga sakramentet, och drängen, som av en grym husbonde trots snöstormen skickats till posten, och barnmorskan, som skyndar till en förlossning — —

»Är det väl möjligt för kulturen att övervinna sådana avstånd? Hur många mil järnvägar behöva vi ej i jämförelse med västerlandet? Och är det icke ett under, om frihetstanken — trots allt — trängt in i byarna? Är det att förvåna sig över, om den ofta yttrar sig under råa former? Nej, det ryska livet är helt olikt det västeuropeiska.

»Detta är alltså den ryska landsbygden, där det ryska folket ligger levande begravet, och där osynliga för

världen otaliga brott utspelas — resultatet av otroliga lidanden och den svartaste okunnighet.

»Vad som först slår en i ögonen, när man åker in i en by, är den fullständiga bristen på prydnader — endast högst sällan varseblir man en utsirad taklist på någon förmögen handelsmans hus eller målade fönsterluckor på någon bondstuga. Men man kan snart komma under fund med ursprunget till en dylik prakt. Antingen har kyrkan blivit ommålad eller också har det byggts något nytt uthus på herrgården, — hur som helst ha några droppar färg råkat förirra sig ut i byn. Trädgårdstjappor med staket finnas blott framför prästgårdarna, fruktträd endast i rikt folks köksträdgårdar, blommor hos — ingen. Livets prosa låter ingenting poetiskt spira upp!

»Naturligtvis äro byarna enformigt lika, allt efter den trakt, där de ligga. Där jorden är dålig och icke utan gödsling bär säd, men det i stället finns gott om skog, där äro byarna av trä, stugan av timmer och taket av hyvlade bräder. Söderut, där det finns sten, äro också stugorna av sten, ofta vitrappade och med röda tegeltak. Far man förbi en sådan by, kan man nog inbillä sig, att invånarna äro välbärgade. *Men där byarna se jämmerligast ut, det är i Rysslands egentliga hjärta, dess fruktbara svartmyll-centrum, som föder de ryska småstäderna och huvudstäderna samt även exporterar till Europa, men själv hungrar!* Träet är dyrt där och sten finns icke. Därför står där små kojor av tunna bräder med halmtak. De härtill hörande uthusen äro av flätverk, naturligtvis också täckta med halm, ladugården, källaren — alltsammans av halm, och i stället för gärdesgårdar halmhäckar. Och stugan får stå,

tills den ramlar. Trävirket och halmen på taket ha svartnat. Endast någon gång sticka i ögonen genom sin vitthet, liksom nya lappar på en gammal päls, hela rader av nya stugor, som antyda, att en eldsvåda nyli- gen rasat därstädes.

»Sådana byar ha ett helt olika utseende på hösten och våren. På hösten ha bönderna samlat in sin säd från fälten, och hela byn tycks bestå av halm. Taken äro lagade, häckarna utfyllda. På tröskplatserna och gårdarna — överallt ser man halm, så oförsiktigt kringströdd, att man icke kan annat än häpna. Kommer elden lös, står allt genast i ljusan låga.

»Men i alla fall ser halmbyn på hösten, om icke rik, så åtminstone mätt ut. Rågdoften, som man inandats under färden utmed de ändlösa fälten, har strömmat in i byn. Det luktar råg — — —

»Annorlunda ter sig tavlan på våren. Rågen har dels längesedan sålts för att möjliggöra betalandet av skatterna, dels förbrukats. Någon halm finns icke längre — den har man eldat med, och resten ha kreaturen ätit upp. Ty också halmförrådet var knappat. Hos många fattiga har man måst taga ner den halm som låg på taken, varför de nakna taksparrarna nu sticka fram som revbenen i ett skelett. Byn ser svart och utsvulten ut, och utseendet bedrager icke — *den svälter*.

»Relativt skaplig är anblicken, om byn ligger inbäddad i grönska. Träden tjäna den till klädnad, skyla dess nakenhet. Men sådana byar förekomma sällan. De nakna äro de vanligaste. Ser man efter, vad det är för sorts träd, som växa i byarna, så upptäcker man nästan överallt ett enda slag — popplar. Svartpoppeln — det är det egentliga bondeträdet. Och det växer endast

i av naturen fuktiga trakter. Om en bonde skall plantera träd åt sig, måste de frodas lätt. Han sticker ner en telning i marken, och efter ett år har det lilla trädet redan slagit rot och börjat växa. Under sådana villkor kan planteringen någorlunda skyddas mot för tidig död. Men skola träden åter dragas upp ur frö, kunna de aldrig frodas på en bondgård. Då ryckas de upp med rötterna av de kringströvande hungriga kreaturen eller gnagas av hela året igenom. I bästa fall torka de bort. Åt ett eller två små träd kan bonden nog hämta vatten från bäcken, men att vattna en hel plantering på sommaren, då han knappt har ett ögonblicks andrum — nej, det överstiger hans krafter.

»Men vad som i synnerhet kännetecknar en rysk by, vare sig en liten, endast bestående av några gårdar eller en stor med 6—8,000 invånare, — är *den oerhörda smutsen* på gatorna höst och vår, dammet på sommaren och de förfärliga snögroparna på vintern. En stenlagd bygata har jag aldrig sett i hela mitt liv, icke ens söderut, där det finns sten i överflöd. Skulle man säga åt en bonde, att det vore klokare att stendlägga gatan eller torget, som på marknadsdagar är överfullt, skulle han brista ut i gapskratt. »Är det här då en stad?» skulle han svara.

»Smutsen i de stora byarna och utkanterna av städerna är helt enkelt omöjlig att vada igenom. De primitiva bondvagnarna sjunka ner ända till hjulaxeln, hjulen ramla av, de stackars hästarna uttömma all sin kraft, och man måste spänna ifrån dem. I utkanten av Tambov drunknade en häst i smutsen. Den blev det sedan rättegång om.

»Då en främling är tvungen att träda in i en bond-

stuga, har han i början svårt att vänja sig vid den där rådande atmosfären. Det är obegripligt, hur människor kunna bo där — i en liten koja, fyra till fem meter i fyrkant, med en ingångsdörr, som man icke kan komma igenom, utan att vika sig dubbel, ofta med jordgolv och så lågt i tak, att en högväxt person icke kan stå rak där, med små, små fönster, som släppa in föga dager, men mycket kyla. Allt detta hoptimrat av tunna bräder och tätat med blånor. Det är den vanliga bostaden för en fattig bonde i svartjordsdistriktet. *Och så fattiga äro nio tiondedelar av befolkningen.*

»En fjärdedel av rummet upptages av ugnen, den speciella »ryska ugnen». I den eldas och kokas mat och bakas bröd och tvättas kläder, i den bada familjemedlemmarna i tur och ordning, och på den ligga de gamla och vila — en universalugn, som endast kan uppfinnas av ett folk, vilket lever i snö sex månader av året! Och vad allt eldas icke denna ugn med! Med ved och med halm och med gödsel! Allt uppslukar den för sin fattiga herre, takbjälkarna inberäknade. Men ack! föga värmer den de genomfrusna barnen!

»Det är en pina att komma in i en bondstuga, när det eldas i ugnen. Rummet är fullt av rök. Man kan icke andas, är färdig att kvävas. Röken svider i ögonen. Det är därför som det finns så många blindas i Ryssland. Den äkta ryska ugnen har ingen skorsten — all röken stannar kvar i rummet och söker sig ut genom taket, genom springorna i väggen och när icke ens den därvid vane bonden längre kan stå ut med bolmandet — genom den öppna dörren. Visserligen ha ugnar med skorsten börjat bli allt mera gängse, men

ännu är fördömen, att det är varmare utan skorsten, starkt förhärskande.

»Så länge det eldas, är det varmt, men sedan blir stugan snart utkyld igen.

»På fönstren, i vrårna och springorna glittrar frösten i form av snökristaller, hur mycket dynga bonden än må torna upp omkring sin stuga för att stänga ut kölden.

»Här i detta enda rum vistas dag och natt hela familjen. Här lagar den gamle bonden sina bastskor och här snurra kvinnorna med sina spinnrockar; här sitta flickorna och de små barnen, här skriker den minsta lilla i vaggan, och ovanpå ugnen i halmen ligga med de andra också en kalv och ett lamm och en gris. Här inne är det varmt. I de av flätverk uppförda uthusen skulle kreaturen frysa ihjäl. Om nätterna sova alla därför i syskonsäng på bänkarna och golvet — män, kvinnor, gubbar, barn och boskap. Man måste från barndomen vara van vid denna atmosfär för att icke duka under.»

— — — — —
— — — — —

Denna drastiska skildring av rent häpnadsväckande förhållanden är icke från fjortonhundratalet, utan från början av det tjugonde seklet. Ej heller är den gjord av någon utlänning, begåvad med en ovanlig resefantasi, utan härflyter från den tidigare citerade grundliga kännaren av den ryska landsbygden, den varma fosterlandsvännen och revolutionären Alexander Novikovs penna. I samma uppsats, varifrån ovanstående brottstycke är taget, förutspådde han redan år 1904 en kommande stor agrarisk revolution som oundviklig.

Om denna revolutions drivande kraft uttrycker sig i en annan uppsats av samma år den framstående rysslandskännaren Peter Struve som följer:

»Till grund för den ryska revolutionen ligger, socialt-ekonomiskt sett, intet annat intresse än de breda lagrens och särskilt de utarmade och utsvultna böndernas.»

Ovanstående skildring har därför fört oss till den ryska revolutionens själva häxkittel.

Ryssland är ett stort, nästan oöverskådligt människohav. Av dess 150 miljoner invånare utgjordes vid revolutionens utbrott minst 125 miljoner av bönder. Klart är utan vidare att det var dessa senares intressen och krav, som — uttalade eller icke — skulle bestämma revolutionens gång och avgöra dess slutliga öde.

Likt en naturkraft — en snölävin, som störtar ned från fjället, eller ett jordskred — drager detta bondehav långsamt men säkert allt med sig. Lenin och bolschevikerna kunna lika litet hejda eller dirigera detta bondehav i dess oemotståndliga rörelse, som några gestikulerande människor på en snölävin eller ett jordskred förmå hejda eller leda dess gång.

De enkla fakta, som visa detta, framgå bäst av det utlåtande, som den *»Kejsarliga kommissionen för undersökande av orsakerna till armodet i rikets centrum»* avgav år 1901.

Efter att ha undersökt förhållandena i fyrtio av rikets bördigaste guvernement kunde kommissionen konstatera att totalsumman av lantbefolkningen sedan livgenskapens upphävande år 1861 i dessa guvernement *stigit från femtiotvå miljoner till åttiosex miljoner* och att av denna ökning på trettiofyra och en halv miljoner ungefär två miljoner utvandrat till nya trakter.

Totalområdet av samtliga jordlotter, varöver bönder av alla kategorier förfogade vid frigörelsen, utgjorde enligt professor Janssons beräkningar 120,000,000 desjätiner (omkr. 260 miljoner tunnland).* Detta gav år 1860 4.8 desjätiner eller omkring 12 tunnland pr manlig individ, men år 1880 räckte det endast till 3.5 desjätiner eller omkr. 8 tunnland och år 1900 till 2.6 desjätiner eller omkr. 5.5 tunnland. Genom köp av ny jord har sedan dess området av böndernas ägor vuxit med i runt tal femton miljoner desjätiner, vilket i genomsnitt utgör ungefär $\frac{1}{3}$ desjätin pr manlig individ.

Den ovannämnda kommissionen »för undersökandet av armodet» sysselsatte sig med frågan, huruvida jordlotterna år 1900 motsvarade bondebefolkningens arbetskraft, och kom till det resultatet, *att dessa lotter endast utgjorde 20 proc. av det jordområde, som bondebefolkningen hade arbetskrafter att bruka.* Vidare fastställde nämnda kommission, *att en medelmåttig skörd på böndernas jordlotter ger 16 proc. mindre säd, än vad som behövs för deras egna behov, medan havreskörden står 41 proc. under normen för den för hästarna erforderliga fodermängden.*

. Arealen av all den jord — vi tala här endast om den uppodlade jorden — som år 1861 stannade kvar i godsägarnas händer, var knappast så stor som den åt de forna godsbönderna anvisade. Snarare var den väl mindre, då på arrendegodsen nästan all den uppodlade jorden koncentrerats i böndernas händer. Men även antaget att den var lika stor, d. v. s. omfattade 35 miljoner desjätiner, så skulle den, tillika med de odlings-

* En desjätin = 109.25 ar; ett tunnland = 49.36 ar.

bara kronoområden, av vilka en stor del — enligt kommissionens uppgift 19,507,300 desjätiner — arrenderas av bönder, endast taga i anspråk en tredjedel av den arbetstid, som erfordras för odlandet av böndernas egen jord. Men även förutsatt, att den skulle kräva hälften av denna tid, blir resultatet ändå att brukandet av såväl den egna torvan som den arrenderade och främmande jorden endast tar i anspråk 0.3 av böndernas samtliga arbetskrafter. Av detta faktum kunna vi sluta, att Ryssland för närvarande icke får anses som ett rent jordbruksidkande land, och *att de ryska böndernas välstånd icke kan betryggas av lantbruket, ÄVEN OM ALL DEN UPPODLADE JORDEN I RIKET PÅ ETT ELLER ANNAT SÄTT ÖVERGINGE I DERAS ÄGO.»*

Med andra ord: *RYSSLAND SVÄLTER. DET KAN EJ FÖDA SIG SJÄLVT. Och då någon industri ej finns som kan utfylla den ryska bondens lediga tid och ge honom de inkomster, han behöver för att kunna livnära sig, är han av de ofrånkomliga förhållandena dömd till svält och drönarliv under en stor del av året. Detta är den hemska sanningen.*

Till samma slutsats kommo många »Krets- och Guvernementsskommittéer för jordbrukets behov», som år 1903 diskuterade frågan om fattigdomen bland bönderna. Såväl dessa som en något senare inkallad särskild agrarkongress ansågo, *att den ryska agrarfrågan icke under den nuvarande samhällsordningen kan lösas endast genom åtgärder att avhjälpa jordbristen bland bönderna. Lika nödvändigt var att söka införa rationellare jordbruksmetoder och avlägsna de hinder därför som hade sin rot dels i ett absolut orättvist och rui-*

nerande finanssystem, dels i *bondebefolkningens allmänna kulturella och rättsliga levnadsförhållanden*.

Men att införa rationellare jordbruksmetoder går icke med en kommunistiskt inrättad lantushållning. Dennas fullständiga slopande och införandet av privat äganderätt till jorden framträder således som det första stora grundvillkoret för ett verkligt och varaktigt förbättrande av bondens ställning. Intensiv drift och kommunistiskt lantbruk äro nämligen lika oförenliga som eld och vatten.

Här möter oss redan hela vanvettet i bolschevikernas försök att kvarhålla bonden just på det utvecklingsstadium, som är grundorsaken till hans elände. Det är som att bota lungrot genom att mata den sjuke med lungrotbaciller.

I sin förtvivlan sökte bonden emigrera. Hans ekonomi var dock för svag, hans okunnighet för stor och de hinder regeringen och hans egen bykommun lade i vägen alltför svåra, för att han skulle kunna tänka på att ge sig utanför rikets gränser. I det europeiska Ryssland voro emellertid alla till kolonisering lämpliga jordområden redan på 1880-talet fullständigt tagna i anspråk, varför endast Sibirien återstod. Mot slutet av 80-talet utvandrade omkr. 60,000 bönder årligen. Trots regeringens vanvettiga försök att stäcka denna emigration, steg den dock oavbrutet och sprang genom de förfärliga hungersnödperioderna på 90-talet upp till bortåt en kvarts miljon om året.

När så den transsibiriska järnvägen byggdes, sökte regeringen, som äntligen börjat få ögonen öppnade för bondeproblemet, att med alla medel understöda utvandringen. Stora summor anslogos till att främja

böndernas utflyttning och jord utdelades frikostigt. Men det räckte inte länge, innan även i Sibirien all odlingsbar jord var tagen i besittning. Naturligtvis återstod i de stora skogarna och kärrmarkerna mycken jord, som kunde odlas. Men denna var dels hårdbruten, dels i behov av en omfattande dränering och krävde således såväl tid som kapital, vilket varken den ryska bonden eller regeringen kunde uppbringa. Det förslöande kommunistiska lantbruket i hembyn hade dessutom gjort bonden oduglig till kolonistör på hårdbruten mark.

Redan mot slutet av 90-talet uppgick antalet återvändande emigranter, som icke kunnat åtkomma lämplig jord att odla, till omkring 34 proc. av hela utvandrareströmmen och steg oavbrutet till omkring 50 proc. vid tiden före det rysk-japanska krigets utbrott.

Enligt de bästa kännarnas av det ryska utvandrings-systemet samfällda omdöme var Sibirien som hjälpkälla för utfyllandet av den ryska befolkningens jordbrist uttömd redan år 1905.

Vilket förfärande språk tala icke dessa enkla sakförhållanden! — Lavinen har ännu icke kommit i rörelse. Men den vagnar och gungar. Ett enda oförsiktigt steg från regeringens sida, och de sista förtöjningarna skola brista. Godsägarnas jord ligger närmast. Över den skall lavinen rulla, förintande, nivellerande allt. Och statsmän, konservativa, liberaler, socialister, anarkister, nihilister och revolutionärer av alla färger och skolor — allt och alla skall den riva med sig.

Världskriget kom. Nederlaget satte lavinen i gång. En man sökte styra densamma. Hans namn var Ke-

renski och han sopades bort i en enda vändning. — En annan man besteg den. Världen och han själv tror kanske ännu att det är han, som leder lavinens gång. — Misstag! — Han var psykolog och diplomat nog att strax i början vädra sig till och öppet proklamera jordskredets egen riktning. Och han sitter kvar tills vidare. Men den stund han på allvar söker bromsa dess fart eller ändra dess kurs, skall skredet krossa även honom.

I det följande skola vi studera mannen och kursen.

PROLETÄRERNAS DIKTATOR.

Den 11 mars 1917 bröt stormen lös. Lavinen började att lossna från sina förtöjningar. Ännu kunde man icke skönja dess kurs. Men denna var given.

Regeringen föll till en början i dumans händer. Dess ledande man var Kerenski. Man såg i honom inkarnationen av folkets vilja. Men folket ropade på jord och fred, medan Kerenski ville föra tsardömets krig till ett lyckligt slut i förening med Rysslands allierade och låta duman på laglig väg ordna jordreformen. En konstituerande församling skulle sammankallas.

Medan man dröjde med förberedelserna till denna, satte sig lavinen i rörelse. Riktningen blev allt bestämdare. Jord och fred! Fred och jord!

Allt starkare och mäktigare brusade det på djupet. Det fordrades blott en man, som klart fattade riktningen och kunde giva folkmassorna de nödiga lösenorden. Denne man blev Lenin.

I motsats till de flesta andra av den ryska revolutionens förgrundsfigurer, t. ex. krigsminister Trotskij, sovjetpresidenten Sverdloff, chefen för nordkommunen Sinovjeff m. fl. var Lenin en äkta ryss. I sin person förenade han på ett utpräglat sätt många av de särdrag, som Rysslands historiska öde markerat i den ryska folksjälen.

Om den ryska kyrkans dominerande makt över denna folksjäl påmint Lenins orubbliga tro på systemet och fullständiga förakt för personligheten. För Lenin var systemet allt och människan endast en marionett i dess tjänst. Endast systemet kunde frälsa det ryska folket och världen. I systemet innebodde en magisk kraft att fullända henne, att göra henne god och lycklig. Utan systemet var hon intet värd — tvärtom, hon blev till ett hinder för sin egen och andras frälsning, för det ryska folkets, ja, för hela mänsklighetens väl. Därför bort med henne!

Detta äktryska-byzantinska drag skapade av Lenin den hänsynslöse partigångaren, som utan betänkande offerar allt och alla för den sak eller teori han företräder. Att detta var ett drag, som ryssen till fullo skulle förstå, säger sig självt. Och det följde Lenin!

Rysslands avsaknad av städer och borgerskap i västerländsk mening har, som vi sett, lämnat ett stort vacuum, ett tomrum i den ryska folksjälen. Även i detta fall har Lenin omedvetet tagit arvet och gjort sig till den förkroppsligade oförståelsen för social och politisk frihet, för den fria sammanlevnadens former och grundbetingelser, för tanke-, tryck- och församlingsfrihet m. m., — i få ord, för individens rätt. Ryssland har aldrig haft tillstymmelsen till någon Magna Charta. Och om någon sådan funnits, hade Lenin utan vidare förintat den och dess upphovsmän, såvida han kunnat åtkomma desamma.

För Lenin är på grund härav den västerländska demokratin ett oting. Hur äktrysk Lenins livssyn i

detta fall är, visas bäst av att den till punkt och pricka sammanfaller med en sådan persons som Pobjedonostseff — prokuratorn för den heliga synoden, Alexander den tredjes och Nikolaj den andres beryktade lärare. Denne såg i parlamentarismen och tryckfriheten *»vår tids största lögn»*. Det värsta felet i den västerländska kulturen var enligt honom *rationalismen* — d. v. s. benägenheten att kritisera och låta förståndet avgöra saker och ting — och *överskattningen av människonaturen, vilket allt måste leda till »folkvalde och tyranni»*. I likhet med Pobjedonostseff *»överskattade»* Lenin varken det ena eller det andra hos Västerlandet. Man kunde gott beskyllt honom för att hava tagit grundtankarna till sitt anti-parlamentariska program ur Pobjedonostseffs ärkereaktionära tänkebok och politiska bekännelseskrift *»Moskovskij Sbornik»*. Så starkt släktycke hava dessa båda ryska *»tänkare»* med varandra.

Lenin kallar sig själv för marxist. Givet är dock att han med den ovannämnda synen på tingen av Marx blott upptagit så mycket, som passar en av alla hänsyn obunden social diktator. Den europeiska socialdemokratiens ledare karakteriserar han i sitt kort före avresan till Ryssland publicerade manifest till de schweiziska trosfränderna som: *»detta smutsiga skum på den internationella arbetarrörelsens yta»* — ett skum, som han var övertygad om att *»mycket snart skall sköljas bort av revolutionens böljor»*.

Bolschevikerna ha velat göra Lenin till son av en fattig rysk skollärare och sonson av en bonde. I själva verket är han enligt alla tidigare vittnesbörd en rysk

adelsman. Och om adelsmannen och hans hänsynslöshet mot sina livegna påminner även hans oförmåga att lida personer, som ej gå hans ärenden, som kritisera hans åsikter och åtgärder och våga visa opposition mot hans uttalade vilja. Redan tidigt började man i revolutionära kretsar på grund härav tala om Lenins »järnnäve», alldeles som man på sin tid talade om kejsar Nikolaj den förstes »järnregemente».

Lenins utseende tyder på att han har ett starkt inslag av tatariskt blod i sina ådror. Tataren är den för passivitet och ett drömliv fallne ryssen överlägsen i aktivitet, handlings- och organisationsförmåga. Det minst äktryska hos Lenin äro just dessa tatariska drag. Ty Lenin är en handlingens man och en god organisatör. Det är väl för övrigt just bristen på dessa egenskaper i den ryska folkkaraktären, som gjort att så gott som alla de ledande männen i Lenins stab utgöras av halveller heljudar.

Med sin obestriddliga handlingslust och organisatoriska förmåga förblev Lenin dock, i likhet med så gott som alla andra ryska revolutionärer intill den ryska revolutionens utbrott, *en ren teoretiker*, oerfaren och öskolad i det praktiska livets värv. Den ryska tsarregeringen höll med hård hand allt föreningsliv tillbaka och krossade utan förbarmande all folkupplysande och revolutionär verksamhet. Under den långa landsflykten kringflackade Lenin i Västuro pa och tillbrakte det mesta av sin tid i biblioteken, där han studerade de sociala vetenskaperna. På detta sätt utvecklades hos Lenin yttermera fallenheten för systemmakeriet och den allryska benägenheten att leva mera i fantasien än i verkligheten. I fantasien finns det inga omöjligheter.

Eller ock väga de där fjäderlätt mot det praktiska livets.

Vad som i detta fall är sagt om Lenin, gäller hela den ryska revolutionära intelligensen. Den är en *drivhusplanta*, fostrad i fängelseluft och biblioteksdamm. Och det är dessa, med det levande livets krav och den samhälleliga utvecklingens lagar i praktiken så litet förtrogne män, som nu vilja upplära och skriva lagar för det i dessa ting så väl tränade Västeuropa.

Vid Lenins första deltagande i det politiska livet trädde hela hans läggning klart i dagen. Bland revolutionärerna förfäktade han »*handlingens propaganda*». Första bästa tillfälle skulle gripas, en stark proletariats diktatur upprättas och socialiststaten i den renodlade kommunistiska formen snarast införas. Parlamentarism, tryckfrihet och andra liknande saker skulle kastas på sophögen och allt motstånd skoningslöst nedslås.

På de ryska arbetarkongresserna i Västeuropa hade han till en början flertalet emot sig, men segrade slutligen vid den ryska socialdemokratiska kongressen 1903 och vann majoritet — »*bolschinstva*» — för sin sak. Härifrån härleder sig ordet *bolschevik*, som således endast betyder anhängare av majoriteten. Med det Leninska programmet segrade i själva verket tsarernas urgamla politik ånyo över den västerländska kulturen.

Vid sin ankomst till Petrograd möttes Lenin till en början av Kerenski, som tack vare sin flödande tunga och bornerande entusiasm segrade över den något torre och tungrodde Lenin. Där Kerenski elegant svängde den västerländskt skolade floretten, svarade Lenin med

den grovhuggna men träffsäkra moskovitiska klubban. Tatarättlingen från Moskva var dock av det historiska ödet dömd att segra över advokaten från det moderna Petrograd. Den s. k. junioffensivens snöpliga ändalykt blev även Kerenskis. Sedan fanns det blott Lenin och hans program kvar, som på allvar kunde fylla ut det stora tomrummet i den ryska revolutionens första strömvirvel.

JORDSKREDET.

Strannikov har i sin bok om bolschevismen kallat Lenin för den »*blint framrusande spränggranaten*». Uttrycket är träffande. Endast den anmärkningen bör göras, att Lenin med stor skicklighet begagnat sig av det i den ryska revolutionen själv inneboende sprängämnet och icke av något uppfunnet eget.

Lenin hade knappt kommit till Ryssland, innan han lade i dagen en utomordentlig psykologisk blick för situationens krav. Ryssen har ju icke för ro skull namn om sig att vara en av jordens bästa psykologer och diplomater — egenskaper, som han delar gemensamt med judarna.

Medan Kerenski orerade och ententen applåderade, satt Lenin i skymundan och preparerade sina spränggranater. Dessa togo form av slagord och paroller, med vilka han oavbrutet sprängde motståndet och motståndarna i luften och beredde väg för revolutionen.

Kerenski hade kastat hären mot Tyskland och förlorat. Lenin sökte bemäktiga sig hären från en annan sida. Ty han förstod ögonblickligen att den, som hade hären, även ägde makten och att denna ingalunda hade något fäste hos de pratande herrarna i Potemkins gamla palats, den ryska duman.

För att vinna hären behövdes blott två ord:

»Jord och fred».

Med dem stoppade Lenin sin första granat. Parollen förkunnades av Lenins agenter, bolschevikerna, längs hela fronten. Och verkan blev fruktansvärd.

Den ryska hären var en bondehär. Lösensorden uppfattades därför ögonblickligen till deras fulla innebörd. Spränggranaten gjorde sin verkan. Det blev ett kapplopp efter jord, vartill historien ej sett maken. Inom kort låg den ryska fronten öppen och bar.

Överallt i Ryssland plundrades godsens. Jorden togs i besittning av de hemrusande bondesoldaterna. Det gällde blott att komma fort nog och att taga mycket nog. Den sista resten av vad Moskvatsarerna en gång givit som ett tillfälligt underhåll till landets försvarare, togs nu åter av ättlingarna till de ursprungliga ägarna. Historien har sin egen obevekliga logik.

Men dyrt hade Lenin fått betala sprängämnet till den första granaten. Till själ och hjärta en kommunist, var särskilt privategendomen och dess skötebarn, kapitalismen, honom en styggelse och roten och upphovet till allt ont i livet. Men proletärernas diktator var tillräckligt god psykolog för att förstå, att han utan hären till en början ej kunde komma någon vart. Med rätta fällde därför en rysk professor om Lenins första tilltag följande yttrande: »Kommunisterna börja med att spränga kommunerna och införa privategendom».

Lenin hade frångått sin princip, men med den tysta baktanken att längre fram taga igen vad han nu nödvunget fått ge ifrån sig. Ägde man bara en gång makten, menade han, så var det ju sedan en lätt sak att ordna allt enligt den heliga principen. — Hade Lenin

sett litet längre och djupare, så skulle han emellertid gjort en överraskande och obehaglig upptäckt. Nämligen att han med parollen »fred och jord» i själva verket allaredan släppt ledningen ur sina händer och böjt sig för en makt, starkare än hans egen. Vi kunna kalla denna makt för *den ryska revolutionens inneboende drivkraft*. — Med denna första paroll hade han dessutom givit sina motståndare, de föraktade socialdemokraterna, rätt. Dessa hade ju ständigt predikat sin på praktisk erfarenhet och den sociala evolutionens lagar grundade lära, att privategendom och kapitalism utgör ett nödvändigt genomgångsstadium i den mänskliga utvecklingen.

Men så långt och så djupt såg icke Lenin! Trots att hans första paroll var en fullständig kapitulation inför människans och den ryska bondens längtan efter privategendom, själväganderätt, självbestämelse och individuell frihet, så tror sig Lenin dock än i dag kunna åsidosätta detta stora och oundgängliga utvecklingsskede i mänsklighetens utveckling.

Det första sprängskottet träffade *godsägarna* och blev lika ödesdigert för dem som för den Leninska kommunismen. Det andra riktade proletärernas diktator mot *borgarna*. Det gav ej mycket det första efter i rysk-psykologisk träffsäkerhet, men blev för borgarna och Lenins egna sociala teorier om möjligt än ödesdigrare än det första.

I Ryssland ha borgarna alltid betraktats som folkets utsugare och utplundrare. Tyvärr ha de även tack vare avsaknaden av en fri press, fri kontroll och en parlamentarisk regering samt genom de förfärliga missför-

hållandena och korruptionen inom administrationen i en mycket stor utsträckning gjort skäl för namnet. Krutet låg därför färdigt för den andra spränggranaten, och Lenin fyllde den utan tvekan:

»Röva plundrarna!»

Kunde några ord klinga ljuvare i ett land, där stölden sedan århundraden varit en oskriven lag vid sidan av den skrivna, som officiellt på regeringens vägnar förbjöd, vad samma regering i praktiken tyst måste tolerera. Under det finare namnet »*konfiskation*» började den Leninska regeringen själv ett utplundrande av alla, som ägde något, vartill världshistorien sedan vandalernas brandskattning av Rom ej sett ett motstycke. Man konfiskerade för »kommunens räkning» så grundligt, att varje konfiskerad vara ögonblickligen försvann från det offentliga livet in i bolschevikernas mycket privata och rymliga fickor.

Kommunisten Lenin hade vädjat till det *primitiva anarkistiska förvärsbegäret* hos människan. Han hade helt enkelt svängt upp och ned på tsardömets gamla divisor. Nu var stölden den skrivna lagen och den s. k. kommunistiska gemensamheten en tom doktrin, som ingen annan än den sociala drömmaren på tsarernas gamla tron trodde på — om han trodde? Ty ingen stjal för att dela med sig åt det allmänna, utan för att behålla det stulna för egen del.

För andra gången var det således driften till privategendom och kapitalism, som hade segrat över kommunismen och Lenin själv, medan denne av omständigheternas makt hade tvungits att följa med den revolutio-

nära lavin han trodde sig dirigera. Den gamla bourgeoisie var utplundrad eller död, men Lenin hade grundlagt en ny, i konsten att roffa åt sig även i det ryska riket ööverträffad *streberbourgeoisie*.

Hittills hade proletärernas diktator mer eller mindre motvilligt följt revolutionens strömdrag. På det rent politiska området var han däremot av hela sin själ med i strömvirveln. Här sammanföll hans egen medfödda åskådning till punkt och pricka med det äktryska traditionella åskådningssättet. Den tredje granaten tog därför utan vidare den ryska duman och den planerade konstitutionella församlingen med det enkla slagordet:

»Borgerliga påfund!«

Hur mycket säga ej de två orden för revolutionära ryska öron? — Den ryska duman slocknade som en tarvlig talgdank vid blotta luftdraget från den tredje granatens explosion.

• Av alla fri- och rättigheter, som de ryska liberaerna och socialdemokraterna drömt om att importera från västerlandet, återstodo sedan endast tankefrihet, tryckfrihet och samlingsfrihet. Lenin hade för dem sin fjärde granat färdig. Den hette:

»Borgerliga fördomar!«

Härmed var det första skedet av den ryska revolutionen fullgånget.

Bönderna hade fått godsägarnes jord. En historisk rättvisa var gjord och ett oemotståndligt krav hade bli-

vit fyllt. Kommunen var sprängd och privatäganderätt till jorden införd i riket. Ryssland hade tagit ett stort steg framåt mot en ny samhällsordning i västeuropeisk och universellt mänsklig riktning. Allt detta var framtvingat av omständigheternas egen makt, av den ryska revolutionens egen drivande kraft i rak strid med bolschevikaktörernas drömmar.

Men samtidigt hade mörka makter rest sig ur den ryska folksjälens djup. Vad den på österländsk livsförkvävande magi och grov vidskepelse byggda ryska kyrkoläran, det mongoliskt-asiatiska tsardömet och en nära tusenårig kulturell och social efterblivenhet fyllt det ryska sinnet med, tog liv och form på nytt i bolschevismen. Denna åter utkristalliserade sig snart i en styrelseform, vars äktryska drag vi skola närmare studera i nästföljande kapitel.

SOVJET.

»Cæsar kände gallerna bättre än Europa ryssarna», sade Josef Melnik för omkring femton år sedan. I än högre grad gäller detta uttalande i våra dagar särskilt de västeuropeiska arbetarnas ringa bekantskap med bolschevikerna och deras allryska sovjet. Om dem vet Västuropa över huvud taget så gott som ingenting, trots att Sovjet och dess historia hittills bildar den andra och så kallade »uppbyggande» perioden i den ryska revolutionen.

Vad är sovjet? — För att förstå denna äktryska företelse måste vi söka upp besläktade drag ur vårt eget sociala liv.

Visserligen är det sant, att en social, politisk och kulturell avgrund skilja Sverige och Ryssland åt. Givetvis ges det dock mycket av allmänmänsklig art, som vi hava gemensamt med Ryssland och som kan hjälpa oss till en bättre och om möjligt *levande* förståelse även av Sovjet. Till detta allmäntmänskliga få vi då räkna våra kommissioner från kristiden och de mänskliga egenskaper, som togo sig ett uttryck genom desamma.

Hundratals svenskar upptäckte plötsligt vid kristidens början, att kommissionerna egentligen utgjorde ett ypperligt tillfälle att skaffa sig goda inkomster utan alltför mycket besvär, utan alltför stora kompetenskrav

och framför allt utan en alltför näsvis kontroll från samhällets sida. Alla veta vi huru statens medel runno genom kommissionernas rymliga fickor och huru man på många håll försökte etablera en tyst solidaritet gentemot samhället, i känslan av att den lukrativa affären borde skyddas till ömsesidigt gagn.

Vem minnes icke ännu historien om kommissionären, som betingade sig en krona i månaden för varje silltunna han gick och knackade på, i akt och mening att konstatera om den var i gott skick eller ej. Då det i kommissionens sillager en lång tid fanns över 30,000 silltunnor, kom inkomsten ensamt för denna lilla bagattell att stiga till mer än 360,000 kronor om året, — d. v. s. omkring tjugu gånger ett statsråds lön.

Nu räknas ju svenskarna, som känt, bland jordens ärligaste nationer, och våra kommissioner voro utan tvivel till övervägande del sammansatta av hederligt folk, som satte samhällets välfärd före egen snöd vinning. Men antag, att den svenska hederligheten hade sjunkit aldrig så litet, att de sämre elementen hade fått överhand och att kommissionerna vuxit sig så starka, att de t. ex. kunnat strypa tidningspressen, suspendera riksdagen, avsätta regeringen och placera sina egna ledare på ministerplatserna, — finns det då någon läsare med den allra ringaste människokänmedom och sunt förnuft, som tror att kommissionerna med detsamma skulle förvandlas till en samling osjälviska ämbetsmän med änglasjälar, som icke toge för sig mer än sin lilla proletärlön och som skulle lämna sitt ämbete lika vita och oskyldiga, som en Zäta eller Fredrik tror sig vara det i sin rika proletärfantasi? — Tyvärr finns det sådana barnasjälar, som inbilla sig tro allt detta och för

att sätta kronan på verket mena att *just Ryssland* är det land, där sådana rent otroliga saker kan hända. Och dock är det just i Ryssland, som folkfantasien sett sig tvungen att enkom dikta en särskild sägen för att förklara hur sveket blivit infört i Rysslands sociala liv.

En dag, berättas det, såg den ryske tsaren en gubbe, som höll på att spåntäcka ett kyrkotak. Denne lovade att hjälpa tsaren i ett svårt bryderi, om han förband sig att lämna honom en av de tolv tunnor guld, som han skulle vinna på affären. Tsaren följde gubbens råd och vann. Men på hemvägen sade han till sin svit: »Det är alldeles för mycket att ge den där gubben en hel tunna guld. Vad skall han göra därmed? Men *vi* behöva det, ty vi måste underhålla våra krigshärar. Låt oss ta ut två tredjedelar guld ur tunnan och lägga dit sand i stället». — Allmänt bifall! Sagt och gjort! Och så utfördes samma knep, som så ofta tillämpats i de ryska varuleveransernas historia.

Men då de kommo åter till gubben vid kyrkan och skulle ge honom den falska tunnan, sade den åldrige kyrkobbyggaren, som var ingen mindre än Gud Fader själv: »Du ryske tsar! Du har själv fört in sveket i det rättrogna Ryssland, och *varken du eller någon annan skall härefter kunna utrota det.*»

Vad ingen hittills mäktat, det tror sig emellertid Lenin om att kunna utföra med en strypt press, en förbjuden opposition och utan spår av kontroll från allmänhetens sida. Trollmakten heter »*Sovjet*».

Vad är då Sovjet? — Svar: våra kommissioner, från vilka man omsorgsfullt drivit ut alla hederliga element och besatt med samhällets durchdrivnaste lycksökare och samvetslösaste element, för att låta dem utan press,

riksdag eller redovisningsskyldighet inför någon annan än sig själva exploatera ett av de största länder på jorden! Detta och intet annat är Sovjet.

Väl är det sant, att bland dessa exploatörer finnas partigångare av renaste vatten, som Lenin, offrande allt och alla för det oemotståndliga maktbegäret och begäret att få utföra sociala experiment på stor skala; samt drömmare och idealister, som leva mer bland molnen än på jorden och som, hur galet det än går, ständigt tro att en fågel Fenix dock skall flyga upp ur askan av allt det skövlade och förstörda för att inviga ett lycksalighetens rike, där alla fromt skola arbeta samman i det enda frälsande systemets namn. Men dessa drömmare äro i varje fall ett försvinnande fåtal. Det torde allaredan bli svårt, ja, mycket svårt att räkna de Lenin närmaststående judarna till dessa renodlade idealister, som för den heliga sakens skull helt och hållet glömma den minst lika heliga ekonomien. Den som tror att en neger kan tvätta sig vit med litet såpa, må även tro på möjligheten av att en sovjetjude bara genom litet stänk av proletarietets heliga lära skall förvandlas till ett ekonomiskt helgon. —

Efter den första villervallan verkade Sovjet på alla lösa, av ett obegränsat ekonomiskt förvärvsbegär fyllda element som en sugpump på en vattensamling. Det blev en sugning till Sovjet. Efter knappt ett år var Petrograd och Moskva översvämmade av sovjetfunktionärer, vilka utan spår av kontroll i västerländsk eller österländsk mening styrde och ställde i skyddet av den nya regeringens makt. Petrograd räknade ensamt i brödfördelningskommissionerna våren 1918 omkring 12,000 funktionärer, som officiellt utdelade litet, men i

smyg sålde mycket bröd och mjöl till fabulösa priser, vilka de utplundrande borgarna tvungos att betala med vad de möjligen hunnit gömma undan den s. k. konfiskationen.

Det gamla tsardömets byråkrater funno snart att en regimförändring skett mera till namnet än i verkligheten. De kröpo så småningom en efter annan fram från sina gömställen, biktade sin omvändelse till proletariats diktatur, erhöilo syndernas förlåtelse och ha sedan dess befunnit sig väl, ja, bättre än under den gamla regimen. Flera höga f. d. funktionärer och det kejsarliga huset mycket närastående personer, som våren 1918 åtnjöto asylrätt i Finland, ställde sig icke allenast av fri vilja i den nya regeringens tjänst, utan sökte t. o. m. förmå andra ryska flyktingar av hög rang att följa exemplet. Även de ryska juristerna återvände och togos i tjänst. — Den som känner det gamla tjinovnikdömet, bör ej alls förvånas över allt detta. Ty en tjänare, som fostrats till blind lydriad, byter lätt om herar. Hur skulle den, som tjänar omdömeslöst, kunna känna någon kränkning av rättigheter, som han aldrig varit i besittning av. Finnes blott den gamla rättigheten att utan alltför närgången kontroll taga för sig, så är regimen ganska likgiltig.

Sovjet, som för världen ger sig ut att vara den fria arbetarrepubliken och arbetarkommunen, är således intet annat än det gamla tjinovnikdömet från tsartiden återuppståndet i ny form, och uppbäres, för att tala med Strannikov, *»av hela den väldiga nyskapade bolschevikiska byråkratien, omfattande alla ledamöter av de många under-sovjeten, ett otal kommissarier på alla tänkbara och otänkbara förvaltningens och livets områ-*

den: rannsakare, domare, polishejdukar, presidenter i krigsrevolutionskommittéer, chefer för straffexpeditioner, militära befälhavare, ledamöter av fabriks- och verkstadskommittéer, handels- och bankkontrollörer o. s. v. — en oöverskådlig härskara av skojare, bedragare, tjuvar och helt enkelt folk, som mena att det skulle vara synd att inte begagna tillfället att hugga för sig, när allting ligger så löst, så nära till hands och är så rasande lätt att knipsa.»

De bästa av tsarrikets tjänstemän äro mördade, borgarna till en stor del ihjälsvultna eller avrättade, Rysslands verkliga fosterlandsvänner arkebuserade. De, som nu intaga deras platser, bilda i en mycket stor utsträckning det gamla tsardömet själva *bottenfällning*, som genom den våldsamma skakningen kommit till ytan.

Den tolv år tidigare revolutionen, 1905, varslade redan om vad som nu inträffat. Hur rätt hade ej bland andra Merezjkovskij, då han i sitt år 1906 publicerade arbete, »Grjadustji Cham» — »Pöbelväldets anlopp», sade rent ut att *faran för Rysslands kulturella framtid låg i den ryska intelligensens förvildning, den överhandtagande nihilismen i alla samhällsklasser och — pöbelväldets anlopp. »Pöbeln hotar att förstöra kulturen. Redan uppenbarar den sig som ett oförfalskat, anarkistiskt skräckvälde på gatorna i form av chuliganer (banditer), bosiaker (landsvägsstrykare) och stråtrövare.»*

Här ha vi redan år 1905 Lenins folk i antågande!

Om dessa proletärer låter Maxim Gorkij på ett ställe i sina skrifter en avsigkommen tidningsman säga:

»Jag fick lära mig av en student, att vi proletärer äro

landets hopp och kallade att sprida ljus och sanning. Jag trodde dessa nöt. Men sedan dess ha tjugu år gått, och vi proletärer ha blivit fullvuxna, men äro varken klokare eller ha gjort andra klokare. Ryssland lider alltjämt av sin kroniska sjukdom: överflöd på skurkar och odågor, och vi proletärer öka med nöje deras led.»

Finns det ännu någon läsare, som efter allt detta är naiv nog att tro, att den sociala trollkarlen Lenin endast behövde sätta sin fot på Rysslands för stöld och tjuvnad sedan århundraden så väl beredda mark, för att förvandla dessa »skurkar och odågor» till socialt oförvitliga och för all klåfingrighet och allt begär efter andras privategendom »immuna» proletärer, så anför vi till sist Maxim Gorkijs eget vittnesbörd anno Domini 1919 i en intervju med det norska socialdemokratiska partiets delegerade. Maxim Gorkij hade nämligen av Lenin utsetts till medlem av »Kommittén för tillvaratagandet av rikets konstskatter». Om sin verksamhet i denna berättar han:

»Tjuveriet har blivit en fullständig sjukdom. Stöldsjukan härjar som en ren epidemi. Jag kan knappt vända mig om för att taga ett konstverk i närmare skärskådande — vips! så äro konstverken på väggen bakom mig försvunna.»

Och detta är icke privategendom, som »konfiskeras»; utan proletärstatens egen tillhörighet, som på detta sätt försvinner mellan medlemmarnas »för tillvaratagandet av rikets konstverk» egna fingrar.

Över ingångsdörren till varje rysk sovjet kunde därför tryggt ristas följande lilla vers ur Gogoljs bekanta ryska samhällssatir, Revisorn:

»Tag allt, vad gynnsam slump dig sänder!
 Att ta' — den konsten är så bra.
 Vi haver män'skan fått två händer
 Om icke för att ta', ta', ta' . . .

I ljuset av ovanstående må följande notis ur Folkets
 Dagblad Politiken läsas:

Känd sak är så god som vittnad. Det hög-socialistiska partiet befinner sig nättopp i det jämmerligaste upplösningstillstånd, politiskt och moraliskt. Det är ett ruttnande lik. Den politik, som det fört under den fruktbärande samverkans trenne år, är en enda serie av programbrott, svindel och förräderi mot socialismens idéer. Nästan som en naturlig konsekvens av en sådan politik har kommit de stinkande affärskandaler, i vilka de mest framskjutna medlemmar varit aktivt inblandade. Blott den rent fä-aktiga auktoritetstro och tröghet, som utmärker en del av den svenska arbetareklassen, kan förklara, att ett parti, som sjunkit så djupt ännu kan ha några proletäriska medlemmar. Det är en massa, som är andligt lika död som det parti den låtit tvångsansluta sig till.

Det är Lenins goda vän, proletären Z. Höglund, som här talar. Av hans ord framgår utan vidare:

1) Att vi här i Sverige hava en samling medborgare,

vilkas redbarhet och idealitet stå skyhögt över alla andra samhällsklassers, nämligen vänstersocialisterna.

2) Att enda räddningen för det parti, som i dessa samhällsdygder kommer närmast, d. v. s. för den tyvärr allaredan nu *»andligt döda socialdemokratiska arbetar-massan»*, är en snar anslutning till den ryska bolschevismen, som det vänstersocialistiska partiet för på sitt program.

3) Genom uppfostran under ett sant ryskt *»proletariatets diktatur»* kommer som en ren följd *»alla dessa stinkande affärsskandaler»* och framför allt denna *»rent fö-aktiga auktoritetstro och tröghet»* att försvinna.

Sat sapienti!

ALL MAKT I ARBETARNAS HÄNDER!

Vid revolutionens inbrott den 11 mars 1917 var ställningen i det ryska riket följande:

1) De 125 miljoner bönder, som utgjorde minst 5/6 av hela tsarrikets befolkning, voro i total avsaknad av varje organisation, genom vilken de kunnat övertaga makten.

2) Duman, som genom det i reaktionär riktning ständigt förändrade valsättet huvudsakligen representerade de högre klasserna och hos arbetare och bönder åtnjöt ett ringa förtroende, sopades bort av revolutionen. Konstituanten hade Lenin förklarat för ett — »borgerligt påfund».

3) Återstod således endast arbetarnas organisationer. Dessa voro till en stor del så gott som nyssfödda eller hade i varje fall ännu icke trampat ut de första barnskorna. Någon vid västerländska parlamentariska former tränad arbetarstam fanns således icke. Fackföreningsrörelsen hade likaledes knappt hunnit ur lindbarnsstadiet. Typografernas fackförening var en av de äldsta och de få, som tidigare kunnat göra sig gällande, vilket ju även var naturligt, då åtminstone alla dess medlemmar voro läs- och skrivkunniga.

För en regeringsbildning efter västerländskt mönster, stödd på folkets flertal, saknades således de nödvändi-

gaste första betingelserna. Tsarregeringen var visserligen fallen. Men alla dess verk och institutioner funnos kvar — och framför allt *den ingrodda vanan vid regimen*. Tsardömet's ande svävade således alltjämt över revolutionens vatten. Det gällde blott för den mest resolute att gripa makten.

Varje usurpator behöver emellertid ett parti. Det ryska arbetar- och soldatrådet Sovjet blev därför till en början underlaget för de nya makthavandena.

Under revolutionens första dagar valde även de ryska arbetarna och soldaterna regelrätt ombud till Sovjet. Men så småningom förändrades situationen. Den stora rusningen till byarna och godsens sprängde hären och drog massor av arbetare bort från städerna, isynnerhet alla dem, som fortfarande voro medlemmar av bykommunerna och nu ansågo utsikterna ljusna till en bättre utkomst i den gamla hembygden. Efter hand måste driften vid ett stort antal verk minskas av brist på råämnen. Detta kastade arbetare i tusental ut på gatan. Kom så hungersnöden, som på grund av desorganisationen i kommunikationsväsendet och bristen på rullande materiel gjorde sig allt starkare kännbar. Med oemotståndlig makt drog kravet på bröd arbetarskarorna ut till landet, till de gamla bykommunerna och forna hemmen.

På detta sätt sjönk arbetarnas antal ensamt i Petrograd inom ett år efter revolutionens början från omkr. 700,000 ned till omkr. 60,000. Men alltjämt sutto de gamla representanterna kvar i arbetarrådet, representerande på detta sätt obefintliga arbetarskaror eller — för att använda en äktrysk liknelse — »döda själar». För full vind och med alla segel i topp styrde sovjet

rak kurs mot ett självhärskardöme — *proletariatets diktatur!* Rösten var Jakobs (arbetaragitatorernas) röst, men händerna voro Esaus (tsardömet) händer. Giv blott en gammal institution ett nytt namn, och den skall bland gamla smädare, belackare och argaste kritiker finna tusentals nya beundrare. I Västeuropa tände de radikala arbetarmassorna rökelse och föllo på knä för det nya tsardömet.

På ett mäterligt sätt förstod Lenin att leda utvecklingen tillbaka i de gamla hjulspåren. Alldeles som den enskilde individen alltid behöver en i ord klädd tanke till ledstjärna för sitt handlingssätt: t. ex. »Jag skall gå att rösta» . . . »Jag skall träffa Axel» . . . »Den boken skall jag genast köpa» . . . så behöver en massrörelse alltid slagord. Utan slagordet liknar folkmassan en sjö i uppror, vars böljor slå emot varandra. Men giv den blott ett slagord i rätta stunden och av rätta sorten, och massan skall omedelbart förvandlas till ett strömdrag.

I konsten att finna de rätta slagorden och kasta ut dem i den rätta minuten, visade sig Lenin, som vi allaredan sett, såsom en utomordentlig kännare av sitt folk och en förstarangens psykolog. Men i själva slagordet ligger även hans egen begränsning. Maxim Gorki fäller om Lenin följande synnerligen karaktäristiska omdöme:

»Han är en stor och klok man. Men *han samtalar icke, han nästan bara agiterar. Även när man talar med honom på tu man hand, agiterar han. Endast sällan kan man komma honom in på livet och få en titt bakom slagorden till den personlige Lenin, omgiven som han är av agitation och åter agitation. Man får*

det intrycket av honom att han endast tänker genom slagord.»

I denna karaktäristik ha vi en bild av den äkta rysen, sådan han, historiskt sett, kommit till världen!

Som bekant har slagordet en förunderlig förmåga att förenkla och — förfalska allt. Att kalla en konstituerande församling för ett »borgerligt påfund» förenklar till ytterlighet det stora allmänt-mänskliga spörsmålet om huruvida ett folk skall styra sig själv eller några enskilda självvalda förmyndare godtyckligt skola råda över detsamma. Och på samma gång är hela problemet i grund förfalskat. Ty spörsmålet är alls icke enbart borgerligt utan lika allmäntmänskligt som till exempel spörsmålet om lungsotens botande eller bekämpandet av dryckenskapen. I den illa fostrade ryska arbetare- och bondeklassens av hat till godsägare och borgare fyllda sinnen kunde dessa Leninska slagord emellertid ej annat än förgifta hela situationen. Man kan kalla en undervattensbåt för en valfisk och få ett barn att anamma påståendet som en självklar sanning. Men därmed har man ingenting förklarat, utan endast genom en falsk liknelse våldfört sanningen. — Så ock med Lenins alla slagord! De förklara alls intet, utan avse endast att genom samvetslösa analogier hypnotisera tänkandet och hålla massorna i ett slags permanent sömngångartillstånd.

Alla spörsmål bli i Lenins händer hastigt och lustigt så ytterst enkla. För var och en med sinne för social ansvarighet och social rättvisa, var det naturligtvis höjden av orättvisa och ansvarslöshet att låta en handfull ombud för arbetaremassor, som icke mer existerade annat än på papperet, upphöja sig till diktatorer

*Det är
allt slagord*

över Europas största bondebefolkning. Lenin försvarade emellertid situationen genom att habilt förklara:

»Bonden är passiv. Vi äro de aktiva, därför skola vi styra.»

Varje arbetare på Petrograds gator lärde sig snart denna fras utantill. Gjordes en anmärkning från liberalt eller socialdemokratiskt håll över det orättvisa i fåtalsväldet, strax kom bolschevikens svar:

»Vi äro de aktiva!»

Vilket ypperligt slagord! — Tag hit dina pengar, din gård, ditt bohag! Lyd mig, annars skjuter jag! Du har ingenting att säga, ty jag är den aktive, — eller ännu enklare: ty jag har gevär och du intet! — Detta är den mycket enkla logiken i detta leninska argument.

Slagordets tänjbarhet fingo Petrograds arbetare snart själva pröva. Undan för undan reducerades »de aktiva» tills slutligen endast Lenin och hans kommissarier stodo kvar som de styrande på scenen. De voro utan tvivel de *mest aktiva*, och arbetarna fingo finna sig i saken och den enkla logik de själva anammat. Endast några exempel!

I Petrograd uppstodo snart strejker, förorsakade av missnöje med den nya regimen. Arbetarna i de enskilda fabrikerna förklarade sig vilja styra och ställa själva efter eget huvud. Till en början stängde Lenin då helt enkelt fabriken och gav arbetarna ledighet på en månad eller mer — i det tysta hoppet, att de under denna tid skulle draga hem till sina bykommuner och stanna där. Verkan uteblev ej heller. En ringa del, som antagligen förlorat kontakten med sina hembyar

för länge sedan och ej mer hade någon hemortsrätt annat än i staden, stannade kvar och fogade sig nödtvunget i förhållandena. Vågade någon av de återstående efter detta ännu ställa till strejk, så bannyste Lenin deras tilltag med ett nytt slagord:

»Kontrarevolutionär sabotage!«

och stängde definitivt fabriken eller grep med våld in i förhållandena.

Vad beträffar fackorganisationerna, så blevo även dessa så småningom ställda under Lenins och hans kommissariers diktatoriska myndighet. För att försvara detta tilltag höll Lenin på den andra allryska »fackkongressen» i Moskva i januari 1919 ett tal, vari han under bolschevikernas livliga applåder helt enkelt gravlade all självständig fackföreningsrörelse i Ryssland. Följande korta referat med ordagranna, ur bolschevikpressens egna organ hämtade citat, talar för sig själv:

Till en början sökte Lenin bevisa, att det inom ett borgerligt samhälle aldrig kan bli något tal om allmän rösträtt, om folkvilja, om likhet vid valurnan m. m. Allt detta är ett fullkomligt bedrägeri. Därför kan det ej heller någonsin i ett borgerligt samhälle bli tal om någon oavhängighet eller frihet för fackföreningsrörelsen. De, som nu i Ryssland peka på Västeuropa och tro att fackföreningsrörelsen där är fri, begå således ett stort misstag. Där det finnes kapitalister, där finns det ej heller någon frihet.

Efter denna häpnadsväckande förenkling av alla sociala problem kommer Lenin så till ett av sina många

antingen — eller. Varje spörsmål, hur invecklat det än må vara och huru många lösningar det än må erbjuda reduceras alltid av Lenin till *endast två möjligheter*, som ställas emot varandra. Inför dessa placeras sedan publiken i valet, men ej i kvalet. Ty möjligheterna äro naturligtvis alltid så ställda att svaret ger sig självt i den av Lenin önskade riktningen. I ovan berörda fall hade de ryska arbetarna således att välja emellan (vi citera ordagrant):

»*Antingen borgerskapets diktatur*, som döljer sig bakom nationalförsamlingar av olika slag, rösträtt och andra borgerliga lögner, som endast blända och dära dem, vilka blivit marxismens avfällingar (d. v. s. socialdemokraterna och alla som motsätta sig Lenins program!) — *eller ock proletariatets diktatur*, som ger oss möjligheten att föra våra bödlar från borgerskapets mitt till schavotten. (Livliga applåder.) — *Antingen proletariatets makt eller borgerskapets diktatur!* I sådana allvarliga saker får det icke finnas någon gyllene medelväg. Något tredje ges det därför icke. *Varje tal om oavhängighet eller demokrati är därför allena det ett det största brott och förräderi mot socialismen.*»

Nu böra således fackföreningarna förstå, hur galet det varit av dem att begära självbestämmanderätt, oavhängighet eller frihet. Göra det det, så gå de kapitalisternas, sina egna bödlars vägar och äro rena fiender till socialismen, marxismens överlöpare m. m., som låta sig bedragas av sådana borgerliga lögner som allmän rösträtt, likhet inför valurnan m. m.

Vad vill då Lenin med »Proletariatets diktatur», i vars namn fackföreningarna måste lämna ifrån sig all självbestämmanderätt och inför vars domslut de i alla

frågor måste obetingat böja sig? Svaret lämnar han själv på ett oförtydligt sätt i följande ord, ordagrant återgivna ur samma tal:

»Den omvälvning, som vi föra fram och som vi bestämt har föresatt oss att driva igenom allaredan inom förloppet av två år (frenetiskt bifall!) — denna omvälvning är endast möjlig, om makten går över till en ny klass, som intar borgerskapets och slavägarnas gamla ställning inom staten och grundlägger en ny livsform (stormande applåder)!»

Här ha vi Lenins mål i svart på vitt! — Man tänke sig den kulturella nivån hos en församling, som stormande applåderar förkunnelsen om att den nu skall få nya »slavägare» — ordet är ju Lenins — i stället för de gamla! — Den psykologiska förklaringen till bifallet är väl för resten den att de flesta närvarande i tysthet räknade sig till *de blivande slavägarna* och icke till slavarnas klass.

Den resolution Lenin med detta tal drev igenom, innehöll som huvudpunkt »att varje egenmäktigt ingrepp i statsmaktens funktioner och ledning från fackföreningarnas sida är absolut fördömlig.» Därmed var den gamla ryska självhärskarprincipen offentligt fastslagen och Västeuropa ånya besegrat av de byzantinskt-mongoliska idealen. Lenin hade icke förnekat sin tatariska stamtavla!

Givet är att auditoriet vid detta tillfälle måste bestått av en på förhand säker majoritet av bolscheviker eller medlemmar av den streber-bourgeoisie, som hade alla fördelar av en diktatur i det gamla tsardömet eller mongolkanernas anda. Massan av de verkliga

fackföreningsmedlemmarna tänkte nog annorlunda. Följande tilldragelse bevisar nogsamnt detta:

Torsdagen den 13 februari 1919 hade de oavhängiga inom handelsfunktionärernas och arbetarnas fyra fackförbund utlyst ett diskussionsmöte i det s. k. Dom Sojusoff i Moskva. Från »högsta ort» hade det kommit befallning om att dessa fyra fackförbund inom handeln skulle sluta sig samman till ett *gemensamt industriförbund för all handelsverksamhet*. Självfallet hade detta maktbud från ovan väckt en mycket stor uppståndelse bland de fackorganiserade arbetarna inom handeln. En stor strid uppstod om spørgsmålet, huruvida dessa fyra förbunds klasskampsorganisationer och dessas karaktär av oavhängiga fackförbund till skydd och värn för handelsarbetarnas särskilda intressen skulle uppges och förbunden med detsamma gå in som endast ett osjälvständigt kugghjul i den nya diktatoriskt styrda proletärstatens väldiga apparat. — Handeln skulle ju »nationaliseras» och Lenin behövde en färdig apparat att kommendera.

Själva mötet var emellertid sammankallat av Lenin, icke för att dryfta själva den stora principfrågan, utan endast för att avgöra en del rent tekniska spørgsmål, som denna nationalisering medförde. Omkring 5,000 delegerade, representerande 80,000 organiserade handelsarbetare i handelns tjänst, sammanträdde sålunda och diskussionen begynte. De oavhängiga fackföreningsmedlemmarna förklarade, att maktbudet från ovan var ett rent ingrepp i arbetarnas självbestämningrätt, en självtagen diktatur, som man icke utan vidare kunde finna sig i. Den s. k. nationaliseringen kunde gott genomföras, även om fackföreningarna bi-

behöllo sin självständighet. Tvärtom skulle dessa föreningar, som nu övervunnit sina barnsjukdomar och bildade en fast organisation, i allt motsvarande medlemmarnas behov och intressen, ha lättare att på ett fritt sätt samverka till nationaliseringens genomförande utan att arbetarnas fackintressen därför behövde tillspillo givas, än om ett nytt i hast hopkommet och löst industriförbund uppfördes på fackföreningarnas ruiner. Eller var måhända huvudändamålet med detta industriförbund just att utrota all verklig fackföreningsverksamhet?

Den bolschevikiska minoriteten bland de delegerade ingick i svaromål och framhöll regeringens synpunkter. »En stund fortgick sålunda debatten», berättar en delegerad. *»Men då den anti-bolschevikiska stämningen bland de delegerade allt mer tog överhand och det allt tydligare framgick, att regeringspropositionen skulle bli avslagen med en förkrossande majoritet, släckte bolschevikerna helt enkelt det elektriska ljuset, innan församlingen hann skrida till omröstning. Då det övervägande flertalet emellertid förklarade sig skola fortsätta förhandlingarna i mörkret, underrättade ledaren för den officiella kommunistgruppen mötet om att de delegerade skulle omedelbart utfösa med militärmakt, om de ej genast avlägsnade sig.»*

Denna skildring, som är byggd på de delegerades eget vittnesbörd, visar tydligt hur långt Lenin redan hunnit i etablerandet av *»slavägarnas forna stälning inom staten»*.

Av intresse kan vara att härmed jämföra huru det gick till vid ett liknande möte i Rysslands äldsta fackförening, nämligen typografernas i Petrograd. Denna

förenings medlemmar hörde till de vaknaste och bäst tränade i hela Ryssland. År 1905 var det Petrograds typografer, som gingo i spetsen för revolutionen, förklarade tsarismen krig och bl. a. tvungo den allsmäktiga censuren att upphöra genom att vägra sätta de tidningar, som böjde sig för densamma. I denna fackförening bildade bolschevikerna endast en minoritet, omfattande högst en fjärdedel av föreningens mest nykomne och minst skolade medlemmar. Denna fjärdedel bemäktigade sig emellertid med den Leninska regeringens tysta bifall föreningens kassa, inventarier och lokaler samt förklarade utan vidare föreningen för upplöst såsom »gul» eller alltför borgerlig. Största delen av de andra medlemmarna voro nämligen socialdemokrater.

Samma öde har drabbat samtliga icke-bolschevikiska fackföreningar i alla andra Rysslands städer. De ha blivit upplösta genom rena maktbud och förvandlade till »kommunistiska fackföreningar», där den bolschevikiska minoriteten tagit kassan och styret om hand.

Men, invänder kanske den vid västeuropeiska förhållanden vane arbetaren, varför ha icke de äldre fackföreningsmedlemmarna, som icke gillade detta, brutit sig ut och bildat en egen förening? — Svaret lyder: emedan Lenin förhindrat detta på det enklaste sätt i världen. De arbetare, som icke böjde sig för sovjet, frångos helt enkelt allt arbete, allt understöd och alla möjligheter till att livnära sig *i hela Ryssland*. Här möter således varje motspänstig ett av Lenins avgörande: *antingen — eller. Antingen skall du lyda — eller svälta.*

Hela den ryska intelligensen och i all synnerhet stu-

denterna, som under ett helt sekel fört en oavlätlig kamp mot tsardömet och med glatt mod offrat sin framtid och sitt liv för frihetens heliga sak, har Lenin fullständigt tillintetgjort genom att undandraga dem varje möjlighet till att upprätthålla livet, såvida de ej foga sig i hans förordningar.

»Men den foglige arbetaren har det väl i alla fall bra!» invänder kanhända någon läsare. Vi behöva endast göra några utdrag ur de notisblad eller tidningar, som Sovjet låter trycka för arbetarnas räkning, för att rycka bort den sista möjligheten till en sådan inbillning. Så här låter det t. ex. i en rundskrivelse från metallarbetarnas fackförening, d. v. s. från sovjet:

»Arbetarklassen har icke haft och kommer aldrig varken direkt eller indirekt att ha någon nytta av att industrien går tillbaka. Vi kunna därför icke godkänna en avsiktlig sänkning av produktionen. *Ty vi äro kapitalismens rätta arvtagare, och allt det som hindrar ökningen av produktionen kunna vi icke tåla.*» — —
»Proletariatets öde sammanhänger noga med produktionens storlek. En ökning av denna är även till fördel för proletariatet, varemot en nedgång i produktionen betyder proletariatets ödeläggelse.»

Detta står att läsa i en arbetartidning i arbetarnas, enligt våra hemmabolscheviker, förlovade land.

I full samklang med ovanstående införde bolschevikerna på den allryska »fackföreningskongressen» i Moskva den 15—25 januari 1919 *ackordsarbete och premieringssystem*.

Vid en intervju, som de norska arbetarnas utsände, Michael Puntervold, hade med arbetskommissarien Tomski, förklarade denne, att »premieringssystem vä-

ren 1919 var infört vid en hel del av de viktigaste industrierna. *Centralexecutivkommittén* (vilket utmärkt socialistiskt ord!) har bestämt, att det överallt skall sättas upp en norm för det minsta arbete en arbetare inom varje kategori bör prestera, om han önskar erhålla den lön, som centralexecutivkommitténs tariff fastställer. Där premieringssystem finnes infört, betalas tilläggspremier för allt merarbete utöver tariffnormens minimum. Efter premieringssystemets införande har arbetarnas produktivitet stigit med omkring 40 à 50 proc. under den senaste tiden.» — Vi kunna tillägga: och under förhållanden, där minimilönen betyder nästan en säker sväldöd.

Samma resultat nådde sovjet även genom införandet av *styckarbete* och *ackordsarbete*.

Vi komma nu till arbetsdisciplinen. Denna är i sanning icke att leka med. I sovjets arbetarblad heter det:

»Arbetardisciplin skall strax införas vid alla fabriker och i alla verkstäder. Arbetarklassen, som har avkastat sig kapitalisternas och godsägarnas politiska och ekonomiska envælde och har tagit makten i egna händer, kan icke hävda sin ställning, om den icke i stället för den gamla käppdisciplinen inför *en järnhård proletarisk* men rättvis disciplin. Arbetardisciplinen är olösligt bunden vid avlöningen.» D. v. s. den tredskande får ingen lön, intet underhåll och intet att äta om han ej arbetar och lyder.

Enligt sovjets »Reglemente för den inre ordningen» straffas brott mot arbetsdisciplinen med bojkott: *överträdarens namn utsättes i arbetarpressen, den entledigade förbjudes allt arbete från 3 dagar till ett år eller*

mer och rapport ingår i arbetarpressen med order till organisationerna att tillse, att den skyldige icke får arbete i någon annan fabrik, by, stad o. s. v. D. v. s. varje tredskande är fullständigt i regeringens händer och hemfallen åt att giva sig på nåd eller onåd. Och detta i arbetarnas eget paradiset! Ingen tsarregering, hur reaktionär den än varit, skulle vågat ens tänka på att införa något sådant. Men bara regeringen heter »Proletariatets diktatur» kunna vilka förordningar som helst utfärdas. Detta är den järndisciplin Lenin i kraft av sin arvsrätt till »slavägarnas maktställning» gör gällande.

Ryssland är väl det enda land på jorden, där strejk för närvarande är i lag förbjuden. *»För proletariatet är icke produktionsordningen längre likgiltig och den får icke rubbas genom strejk»,* heter det i den av bolschevikerna utfärdade förordningen för »fackföreningarna». Då arbetarna på papperet äga alla fabriker, är det enligt bolschevikernas mening en ren galenskap om de etablera strejk mot sig själva. — *Vilken ypperlig väv av illusioner och lögner är icke »Proletariatets diktatur»!*

Trots det absoluta förbudet vilja strejkerna dock hålla i sig. Så etablerade t. ex. kautschukarbetarna vid den stora Bogatirfabriken i Moskva strejk i slutet av februari 1919 med anledning av att deras månadslön, som under tsarregeringens tid varit uppe i 1,500 rubler i månaden, av sovjet sänktes till endast omkring 1,000 rubler. Sovjet svarade på strejken med lockout och kastade 2,000 kautschukarbetare ut på gatan. — Av allt att döma ha strejker intill senaste tid utgjort en kronisk företeelse i »arbetarnas paradiset».

Den 15 mars var enligt Puntervolds uppgift topplönen för de mest kvalificerade arbetare i tsarriket uppe i 240—280 kr. svenskt mynt och hjälparbetarnas i 165 kronor.

Här nedan avtryckes en lönetariff-tabell, som sovjets central-exekutivkommitté fastställt att gälla från den 15 maj 1919. Av densamma framgår, att sovjet graderar sina industriarbetare långt noggrannare än något väst-europeiskt kapitalistiskt system, som under ögonblickets konkurrens kan betala t. o. m. en »schåare» högre än sovjet sina mest kvalificerade arbetare.

Efter att i omkring två månader med sovjetregeringens hjälp och tillgång till alla nödiga handlingar grundligt ha undersökt arbetarklassens ställning i Ryssland efter revolutionen, kom den norske socialdemokraten, advokaten Michael Puntervold, till följande slutsats, med vilken vi avsluta detta kapitel

»Sämre än den segrande arbetarklassen nu har det i Rysslands största industricentra, kan den över huzud icke ha det.»)*

*) Se för övrigt *"I Lenins land"* av Michael Puntervold, A/B Helge Ericksen & Co:s Förlag. — Ett om de ryska arbetarförhållandena synnerligen upplysande och vederhäftigt arbete, av vars uppgifter förf. i stor utsträckning begagnat sig.

Sovjetstatens lönetariff.

Av Sovjets Centralexekutivkommitté fastställd att gälla
från den 15 maj 1919.

Klassificering i enlighet med arbetets beskaffenhet	Klasser	Månadslön i rubel	Daglön i rubel	Timlön i rubel
Massarbeten, som utföras under ledning och deltagande av maskininstallare. Hjälparbeten, under tillsyn och efter anvisning av kvalificerade arbetare. Enkla arbeten, som icke kräva skolade krafter	Min. I	600	24,00	3,00
	II	680	26,40	3,30
	Max. III	720	28,80	3,60
Olikartade, icke komplicerade, dock med ansvar förbundna och sorgfälliga massarbeten, som ske utan deltagande av ledare och maskininstallare, varvid särskild uppmärksamhet ävensom bruk av enkla teckningar äro av nöden. Tunga arbeten inom eldningsyrket vid ugnar, pressar, verktygsmaskiner etc., som kräva självständiga arbetare med en viss utblidning och erfarenhet	IV	770	30,80	3,85
	V	810	32,40	4,05
	VI	850	34,00	4,25
a) Olikartade, med ansvar förbundna arbeten, som förutsätta kvalificerade arbetare, resp. längre utbildning, noggrant utförande såväl som självständig behandling av teckningar	VII	890	35,60	4,45
	VIII	920	36,80	4,60
	b) Ansvarsfulla och tunga arbeten inom eldningsyrket, som kräva särskilt erfarna arbetare resp. långvarig utbildning och övning ävensom särskild ansträngning och uthållighet	IX	950	38,00
a) Särskilt komplicerade och noggranna arbeten, som förutsätta högt kvalificerade arbetare, resp. självständig kunskap om och bruk av alla möjliga komplicerade teckningar och precisionsapparater	X	990	39,60	4,95
	XI	1020	40,80	5,10
	b) Särskilt ansvarsfulla arbeten, som endast kan utföras av kvalificerade arbetare med vidsträckt erfarenhet och omfattande kunskap om fabrikationen	XII	1050	42,00

Anm. Rubeln motsvarade i maj 1919 omkr. 20 öre i svenskt mynt. Samtidigt kostade ett kg. bröd i Petrograd *minst 36 rubel.*

'SPECIALISTERNAS' INTÅG OCH KAPITALET'S RENÄSSANS.

Vid försöket att övertaga Rysslands industrier ledo arbetarna och bolschevikerna den mest fullständiga bankrutt. I sin nöd funno de snart att intet gick utan den intelligens, som de höllo på att av alla krafter slå ihjäl. Mer än en dödsdömd ingenjör och f. d. direktör eller kapitalist fann sig därför hastigt och lustigt tagen från fångelset och med fickan fylld av rubler ställd i spetsen för stora företag. Männerna voro desamma, tankarna voro desamma, men namnet nytt. De fingo heta den nya regimens — '*specialister*'. Och med namnet tilldelades de en maktbefogenhet och avlöningar, som aldrig någon under tsarregimen vågat drömma om.

Här möter oss ett av kommunismens stora '*crux*'. Man kan befälla en människa till tvångsarbete. Men huru få henne till att ge ifrån sig detta ovägbara och oåtkomliga något, som heter *intresse* och som ögonblickligen flyr vid blotta åsynen av tumskruvar och tvångsåtgärder. Intresset är den stora trollmakt, som överallt åstadkommer under.

Lenin lärde sig mycket snart att inse detta och lät i fabriken införa ackordsarbete och premieringssystem — och arbetet steg i och med detsamma med omkr. 50

proc. Men kommunismens och socialismens heliga likställighetsprincip var därmed kastad på sophögen.

Med de nya »specialisterna» led kommunismen sin andra svåra bankrutt på industriens område. Ty vad är väl en arbetsledare värd, om han ej äger ett direkt intresse i sitt arbete. Alltså måste intresset stimuleras med höga avlöningar och andra förmåner, vilket allt dock naturligtvis icke fick synas för allmänheten.

Trots allt vad på så sätt försökts för att stimulera den kommunistiskt styrda industrien, står denna emellertid allt fortfarande på så osäkra fötter, att enligt fackmäns utsago den avgjort måste duka under i konkurrensen med Västeuropa, så snart fronterna öppnas och tävlan med den kapitalistiskt reglerade industrien blir fri. Ja, denna kapitulation är allaredan i princip gjord. Här endast några belysande exempel!

I början av världskriget bildades en självständig, privatkapitalistisk organisation av garveriägare. Denna garverier och fabriker blevo visserligen kort efter revolutionen »nationaliserade», men föreningen har nu av sovjetmyndigheterna fått koncession och monopoli på att från utlandet införa och till sovjet leverera allt slags råmaterial för läderindustrien, *med rätt att beräkna sig en ren vinst av 10 proc. å värdet av de levererade varorna, sedan alla konsortiets omkostnader: transport- och administrationskostnader m. m. inberäknats i detta värde.*

Vilken utmärkt anordning för de forna garveriägarna! Dessa ha visserligen förlorat äganderätten till sina fabriker. Men detta är i sanning en högst tvivelaktig förmån i våra dagar med alla oberäkneliga fluktuationer på världsmarknaden, arbetaroroligheter m. m.

Vad betyder därför den förlorade besittningsrätten till fabriken mot äganderätten till ett sådant monopol. Den ryska kommuniststaten tager hela det obehagliga ansvaret för driften på sin nacke och betalar i stället alla kapitalisternas omkostnader för den åt dem överlättna importen samt garanterar en storartad avsättning och en oföränderlig dividend av 10 proc. netto å värdet av de levererade varorna. Alltså inga obehag med fabriksdrift, maskiner, arbetare och strejker! Endast besväret att klippa kuponger och lyfta dividender, som givetvis måste bli enorma, då importmonopolet gäller en stat på 150,000,000 människor.

Finns det något land på jorden, som kan uppvisa en mer glänsande möjlighet till god, bekväm och tryggad kapitalplacering — förutsatt att »kommunisterna» få behålla makten i Ryssland. De ryska garveriägarna blevo även med ett tag sovjets goda vänner! — Den som är hemma i tsarregeringens sätt att understödja industrien, känner ögonblickligen igen det gamla hjulspåret. Men ett så öppet och ohöljt understödjande av kapitalisterna vid en industrigren, hade dock tsarregeringen icke vågat sig på. — Hela arrangemanget liknar ju för resten snarare en utomordentlig pensionering än ett understödjande av en industrigren. — Även häri blev det den kommunistiska regeringen beskärt att övertrumfa alla tsardömets »koncessioner».

Vi komma nu till den största svindeln.

Den 26 januari 1919 innehöll sovjetregeringens officiella organ i Petrograd, Sjevernaja Kommuna, ett referat av en koncession, avsedd att utbjudas till en rysk kapitalist, Borisof, och en norsk undersåte, Ganevitsch, bakom vilka stodo en hel rad amerikanska kapitalister.

Enligt denna koncession skulle det kapitalistiska konsortiet få anlägga järnvägar i Norra Ryssland omfattande en längd av 3,000 verst eller omkr. 3,185 km. och utnyttja åtta miljoner desjätiner eller omkr. 18,000,000 tunnland skog samt därjämte efter behag bruka alla malmfyndigheter, anlägga fabriker m. m. på det till konsortiet upplåtna området. Om koncessionens storlek kunna vi göra oss en föreställning, då enligt beräkningarna det projekterade järnvägsnätet ensamt representerar ett kapital om cirka fyra miljarder kronor, medan alla världens kanalbyggnader sammanlagt kostat endast mellan två och tre miljarder. Inberäkna vi de åtta miljoner desjätinerna skog med gruvrättigheter m. m. så springer kapitalet upp till tio — ja, kanske hundra miljarder.

Vad beträffar villkoren för övertagandet av denna jättekoncession, så äro dessa sådana, att intet parlamentariskt styrt land i världen skulle ens våga drömma om att erbjuda världens profithungriga storkapital något liknande.

Kunde denna koncession realiseras, så vore den ensamt nog för att med ett tag förvandla Ryssland till en stat, där storkapitalet härskar oinskränkt, medan den inhemska regeringen med sin »järndisciplin» ser till att fullkomlig ro råder på arbetsmarknaden, d. v. s. att inga strejker eller andra obehag störa exploateringen av Rysslands enorma rikedomar. Ryssland bleve sålunda en stat, med kommunistiskt underlag och storkapitalistisk överbyggnad, där den kommunistiska stenfoten erbjöde de storkapitalistiska »skyskraporna» den ideala säkerheten för all stordrift: *en diktatorisk myndighet och absolut kontroll över arbetaren.*

Vilket frieri till storkapitalet är ej detta! Om storkapitalet blott ville förstå! . . . Men tyvärr — som vid så många frierier — har den ena parten ännu litet svårt att uppfatta de tydliga inviterna. De västerländska kapitalisterna låta kanske skrämman sig av vad herrar bolscheviker tala och skriva för folket, utan att begripa att just bolschevikerna äro mästare i konsten att icke låta den högra handen veta vad den vänstra gör.

Därtill visar sig den västerländska logiken nu som alltid utgöra ett rent hinder för en smidigare uppfattning av sovjetmännen. Dessa ha ju redan pensionerat garveriägarna. Någon säker pension skola de väl också själva ha som tack för allt besvär med revolutioner och bråkiga arbetare. Och då den egna valutan icke utgör någon säkerhet, måste man importera en annan och fullgod. Vilken valuta är under sådana förhållanden bättre än den amerikanska? —

Koncessionen är avsedd att gälla i hundra år — d. v. s. så länge som någon av de nu varande bolschevikerna — de yngsta inberäknade — på sin högsta höjd kan leva. Sedan . . . ? Efter oss syndafloden! sade Nero.

Men även för att hålla det nuvarande systemet flytande, behövas stora summor. Proletariatets diktatur med hela sin jättstab av profithungliga ämbetsmän kostar stora summor, och den ryska bonden är fattig. Alltså behöves utländskt kapital, om ej allt skall ramla.

Allt klarare framträder sålunda beståndsdelarna i det sociala »kitt», som håller bolschevikväldet samman, och på samma gång beskaffenheten av den »kärlek», som våra egna hemmabolscheviker hysa för etablerandet av ett ryskt Proletariatets diktatur i Sverige. Hur ömkliga och obetydliga måste ej vissa socialdemokraters

små finansiella förlöpningar synas våra vänstersocialister jämförda med affärer på en sådan skala. Den ryss torde knappast kunna uppbringas, som med det allra bästa ryska moraliska förstoringsglas skulle kunna upptäcka något ojust eller otillbörligt i det beryktade svenska Importbolagets manipulationer. Hur ren är ännu icke Sveriges sköld jämförd med den som »Proletariatets diktatur» söker dölja för världen.

Ju mer vi syna denna »diktatur» i sömmarna, dess mer börjar den likna ett jätteföretag av några djärva svindlare, huvudsakligen judar, vilka med tillhjälp av tsardömets gamla tjinovnikar och vinningslystna individer av tvivelaktigaste slag ur alla befolkningslager slagit sig samman för att under en falsk skylt exploatera den forna ryska jättestaten. Exploatörerna sky i sanning inga medel för att hålla sig uppe och systemet i gång.

Det är sålunda i skyddet av vackert klingande kommunistiska principer som det gamla tsardömets moral och anda upplever en enastående renässans i Ryskland. Icke ens krigshären bildar något undantag. Med alla medel och stora förespeglingar lockades de gamla generalerna och officerarna över till bolschevikarmén. Och de flesta funno sig snart så väl under de nya förhållandena, att de alls icke ville byta ut dem mot de gamla. De, som ej gingo godvilligt, tvungos genom hot, medan deras familjer höllos som gisslan. Men genom rikligt erbjudna förmåner voro även dessa snart vunna. De gamla graderna infördes — för att stimulera intresset och befästa disciplinen. Soldatrådena slopades hastigt och officerarna utnämndes direkt av regeringen och dess organ.

»Vi tåla absolut icke några som helst soldatföreningar», förklarade krigsskolekommissarien Japolskij, chef för Lenins personliga livvakt, för Puntervold i februari 1919. Allredan då var tsarismens gamla militärregemente infört i en sådan utsträckning, att de norska arbetarpartiernas delegerade ej kunde finna någon annan skillnad mellan ordalydelsen i bolschevikernas *röda* och storfurst Nikolajs *blåa* bok än några »obetydliga korrekturändringar».

Bolschevikarmén är således i allt väsentligt den gamla tsararmén, uppstånden under ett nytt namn med nya gradbeteckningar och nya uniformer. Och i Kremlj, i de gamla tsarernas palats, sitter den nye tsaren omgiven av sina ministrar och sin livvakt.

BONDENS MISÄR — BOLSCHEVIS- MENS ÖDE.

Maxim Gorkij fäller sitt omdöme om Bolschevikregeringen i följande ord:

»En bolschevikisk-socialistisk regering kan omöjligt hålla sig uppe i längden med de befolkningsförhållanden vi ha här i landet. Bolschevikregeringen och bolschevismen komma så småningom att förlora sin ställning och tappa fotfästet, icke med en gång utan så småningom.»

Det kan aldrig gå i längden för ett fåtal att regera ett flertal — icke ens i Ryssland. Alldeles som Rysslands miljarder ännu slumra i dess svarta jord, dess skogar och berg, så slumrar även målmedvetenheten på djupet av Rysslands oöverskådliga bondehav. Strömdraget rör sig ännu i det fördolda. Men en dag skall det nå upp till ytan och riva allt med sig. En gång skola Rysslands bönder vakna upp till *politiskt medvetande*.

Men så länge katten är borta dansa rättorna på bordet. Lenin kom, såg och segrade, och alla världens proletärynglingar applåderade. Nu var tiden kommen, då man skulle få fritt råda utan kontroll av riksdag, press, moral-, sed- eller samhällslagar och andra borgerliga påfund och fördomar.

I första omgången togo emellertid bönderna, som vi

sett, hem partiet, och det var Lenin som fick kapitulera. Strömdraget från djupet krävde »fred och jord» och rev allt med sig i den riktningen. Lenin följde strömdraget och lät bönderna taga jorden. Proletärernas största kommunist började med att införa privategendom och medverka till nedrivningen av den enda verkliga kommunism, som ännu fanns kvar i Europa, de ryska byalagens.

Men sedan gällde det att skaffa fram säd till bolschevismens lycksökare. Och då sade bönderna stopp. Lenins pappersrubler hade intet värde. Man sände militära straffexpeditioner ut till byarna med order att taga vad som bönderna icke godvilligt ville giva. Bönderna försvarade sig emellertid tappert och säden förblev obefintlig. Sedan hedenhös kände den ryska bonden väl till konsten att dölja ett sädfförråd. Man gräver en grop i åkern, bonar botten och väggar med bräder och halm, strör jord över och plöjer och sår som vanligt i myllan. Åker som åker och äng som äng! Man kan icke gräva upp hela Ryssland för att få tag i några gömslen. Endast bonden har sina märken. Han vet.

Då hittade Lenin i vredesmod på ett nytt djävulskt knep. God psykolog som han är tog han den mänskliga avundsjukan i sin tjänst. Alltid visste någon i byn av böndernas gömslen. Den late och förolyckade avundas den idoge och rike. Fram därför med alla landsvägsstrykare, lättingar och allt slödder, varav den ryska landsbygden har så gott om! Av dessa bildade han »proletär-råd», vilka med bolschevikarmén i ryggen skulle beslagtaga böndernas säd och egendom för »statens» räkning och samtidigt bilda byarnas högsta myn-

dighet. »Proletariatets diktatur» infördes även här. Det stadgades hur många kor, får, hästar, och hur mycket säd, linne m. m. varje bonde fick äga. Så var sist och slutligen även landsbygden i de sämsta elementens våld.

Och eländet! I ett socialdemokratiskt tidningsnummer, som av förbiseende från sovjetmyndigheternas sida fick komma ut, lämnar en resande, Wolschskij, en målande skildring av tillståndet på landsbygden. Överallt oro och panik! Lenins proletärkommittéer ödeläggæ grundligt bondens ekonomi, röva hans spannmål, kor, hästar — utan att ge det minsta igen. Från en änka med flera barn tar man kalven och låter henne endast behålla kon, från bondhustrurna t. o. m. det linne, i vilket de skola svepa in sina spädbarn o. s. v. Vi citera i så originaltrogen översättning som möjligt följande bit, som i en enda bild ger hela läget:

»Överallt lägger man märke till följderna av ett djupt och stadigt växande förfall. En mängd bondgårdar stå med sönderslagna fönsterrutor, då det ej finnes något att ersätta dem med. Vid kvarnarna stå långa rader med människor, som vänta på att få mala. Ångkvarnarna stå stilla av brist på bränsle och vattenkvarnarna ha förfallit på grund av bristande tillsyn och underhåll. De kvarnar, som återstå, bli varken skötta av »proletärkommittéerna» eller av krets-sovjeten, vilka endast syssla med att införa s. k. normer för hur mycket bonden får ha i förråd. — Enligt dessa normer kommer han i april—maj att ha endast 1 1/2 pud korn, men icke något mjöl.»

»Den alldeles för låga foderransonen för hästarna drager överallt olycka med sig. I våra nejder önska

bönderna gå över till intensivare jordbruk med större maskiner, — men tillräckligt med hästar finnes ej och fodret brister för dem man har. Många maskiner komma därför att bli stående utan dragare till våren. Bonden har fullständigt tappat modet och lusten att göra något eller sörja för morgondagen. Vartill skulle det väl även tjäna att draga upp föl eller kalvar, att bruka jorden och så m. m. — då allt vad man drager upp och skördar blir konfiskerat. Varför skulle man öka utsädet och odla större areal än man strängt behöver, när man i varje fall icke får mer än 1 1/2 pud (24 kg.) per person av allt vad man skördar och i bästa fall som gottgörelse för vad man tagit ett stycke värdelöst papper från den oavbrutet arbetande rubelpressen, — den enda vilken är i ständig verksamhet i Sovjetriket. Ja, för resten blir även detta papper numera taget ifrån bonden. Man har nämligen på senaste tiden infört skatter, som verkligen äro ohyggliga. Helt nyligen tog jag in på en gästgivargård. Där hade man i genomsnitt icke mer än tio till femton resande per dygn, vilket gör cirka 30 rubler per dag. Men skatten steg till ett tusen rubler. Ett samhälle, bestående av fyra landsbyar, av vilka den största räknade cirka 500 små bondkåkar och jordbitarna voro de minsta tänkbara, fick sig pålagt en skatt om två miljoner rubler eller i genomsnitt ett tusen rubler per hushåll. Ihågkommas bör att det förutom denna oerhörda skatt dessutom gives andra skatter såväl i pengar som in natura. —»

»På grund av allt detta är landsbygdens befolkning djupt olycklig och ser ingen annan utväg än att i stilla undergivenhet bida sitt oundgängliga öde — att gå

under. Slagen till marken av detta olidliga ekonomiska tryck — det är bonden.»

»Det känns precis som om vi vore bundna med tunga järnkedjor», sade en bonde. »Då vi voro livegna, kände vi oss långt friare» — — — — —

Av stort intresse är särskilt Wolschskijs berättelse om huru bolschevikerna sökt införa »kommunistiskt jordbruk» i verkligt renodlad form. Den gamla fördelningen av bykommunens jord periodvis på de manliga »själarna», som sedan fingo bruka jorden som egen under en mellanperiod, tills den ånyo måste uppdelas, funno bolschevikerna alltför borgerlig. Ingen bonde skulle få besitta något på en aldrig så kort tid. Enligt den heliga principen skulle jorden på sant »kommunistiskt-broderligt» sätt dyrkas i gemen — ungefär som de forna plantageägarna i Nordamerika läto sina negrer kompanivis likt människohjordar arbeta under kommando på fälten. »Proletariatets diktatorer» — d. v. s. fattigkommittéerna — skulle sedan ordna driften och leda det hela.

Om ett liknande försök berättar Wolschskij: »I Butulminsk, Samara och Melekes drevt bolschevikerna igenom en resolution om att »kommunistiskt jordbruk» skulle införas under hot om fängsling och nedskjutning av var och en som röstade emot dem». — De samman kallade bönderna hade således intet annat att göra, än att »enhälligt» godtaga den på detta sätt framförda resolutionen, som naturligtvis sedan i en vackert utsmyckad form genomgick bolschevikpressen: »Bönderna övergå till bolschevismen och besluta enhälligt att införa kommunistiskt jordbruk etc.

För att göra denna bild av bolschevikernas behandling av bonden fullständig, bör yttermera tilläggas att det finnes något på papperet, som kallas för »Sovjetförfattning». Enligt denna skall en »allrysk sovjet» sammankallas från tid till annan på högsta befallning. Till denna välja arbetarna, d. v. s. stadsborna en representant på 25,000 väljare och bönderna eller landsborna en på 125,000. Alltså *en arbetare uppväger fem bönder*. Men härtill kommer att arbetarna även välja representanter till de bondesovjet, som enligt författningen skola utse representanter från landsorten till den allryska sovjeten. Detta reducerar böndernas valmöjligheter yttermera. - Och så kommer den rykibara § 65 i »Sovjetförfattningen», enligt vilken den, »*som för att skaffa sig förtjänst, använder lejda arbetare*» förlorar sin rösträtt. Nu kan ju bonden icke klara sig utan lejda arbetare på fältet och i ladugården och är därför dömd att förlora sin rösträtt hur han än bär sig åt. Återstår således endast arbetarna i staden och de egendomslöse på landet, d. v. s. de forna landsvägsstrykarna och stråtrövarna, som nu diktatoriskt styra landsbygden. Dessa representera det ryska folket i bolschevikernas »allryska sovjet» — om denna församling någonsin kommer att sammanträda. T. o. m. denna pappersförfattning reducerar således bonden till endast en statist i det Leninska bolschevikdramat.

Ungefär på detta sätt har nio tiondedelar av det heliga Rysslands befolkning haft det sedan den store kommunisten Lenin kom »hem igen». Vad den ryska bonden tänker om det hela, säger sig själf. Väl är det sant, att han vid fronterna slåss mot en Denikin,

Koltschak och Judenitsch tillsammans med sina nya förtryckare. Men han slåss då för Rysslands heliga jord, som han anser för sin. Ty för honom är en seger för tsargeneralerna liktydig med en återgång till det forna godsägardömet. Och det vill han på inga villkor. De gamla herrarna känner han för väl. Med de nya blir det alltid någon råd, menar han, *bara han får behålla själfva jorden*. Här ha vi en av orsakerna till att sovjetarmén gått framåt. Men »den inre fronten» sviktar betänkligt.

Maxim Gorkij har rätt. Bolschevikväldet är dömt att försvinna lika säkert som man icke kan bygga någon matematik på att två gånger två är fem. Under tiden »offrar Lenin emellertid utan betänkande Ryssland för sin idé» för att åter citera Gorkij — precis på samma sätt som tsarerna under det förflutna seklet offrade Ryssland för tsarismens heliga idé. *Må folket förgås, blott det heliga systemet består!* — är den äkt-ryska tanke, som ligger till grund för det Leninska vanvettet. På bolschevik-väldet kan därför tillämpas N. Berdajeffs ord om tsarregeringen, då han kallade den för

»En organiserad sammansvärjning mot livets själfva skapelseprocess, vilken anställt fruktansvärda förödelser i samhället!»

Historiskt sett är bolschevismen i det ryska folkets liv endast en blodig fars under en mellanakt. — Och det mest farsartade bliver väl den gravskrift hävderna en gång kommer att rista över mellanaktens främste aktör:

*Här vilar kommunisten Lenin.
År 1917 upplöste han den urgamla ryska
miren och införde privat äganderätt till
jorden i Ryssland.*

DET RYSKA PROBLEMET.

Bolschevismens stora problem är precis detsamma som den gamla tsarregeringens.

Redan på 1890-talet hade, som vi sett, bondebefolkningen vuxit i så hög grad, att ej ens Sibiriens odlingsbara marker mer förslogo för att livnära densamma. En expropriation av godsägarnas jord var nödvändig. Denna har nu skett, men alltjämt står det hotande spöket kvar — hungerns spöke.

Ryssland kan icke livnära sin egen befolkning.

Under tsarregeringen tvangs bonden varje höst, att sälja en så stor del av sitt sädesförråd för att kunna betala skatten, att han sedan fick halvsvälta sig fram till nästa skörd. Det är på denna nödtvungna försäljning, som en del av Västeuropa levat. Därför är även varje försök att exportera säd från Ryssland ett rent brott mot befolkningen, som därigenom dömes till hunger och nöd.

Kunna bolschevikerna avhjälpa detta sakernas tillstånd?

Endast ett botemedel finnes: *intensiv kultur*. Men härför saknar bonden ännu de nödiga betingelserna. Okunnig, lat, förslöad genom en månghundraårig liv-egenskap och bykommunism, som slagit ihjäl energien, tilliten till den egna kraften och initiativet; — vidskeplig, trålbunden under en kyrka, som förkväver allt

verkligt sedligt liv och hindrar den fria, etiska personligheten att utveckla sig, måste den ryska bonden ännu genomgå många *inre* revolutioner, innan han kan bli sitt eget ödes herre.

För dessa inre, andliga revolutioner sakna bolschevikerna emellertid all blick. Deras hela intresse är riktat på det yttre, på utfinnandet och genomförandet av det enda saliggörande systemet. Det är detta, som sedan genom sin trollmakt skall avskaffa alla missförhållanden och omskapa ryssen till den bästa människa i världen.

I denna tro på de yttre förhållandenas makt som allena rådande och allt bestämmande i utvecklingen, äro bolschevikerna från och med Lenin ned till hans obetydligaste hejdukar, i likhet med så gott som hela den ryska intelligensen från tsarregeringens tid, rena marxister. De räkna endast med de yttre faktorerna och hänle därför åt sådana saker som moral, sed, religion m. m. Vad människan tror på och hur det förhåller sig med hennes andliga tillstånd och sedliga liv är dem fullständigt likgiltigt. Allt detta ändrar sig ju undan för undan med de yttre förhållandena, som utgöra de enda faktorer att räkna med. Kemiskt fria från alla samvetsbetänkligheter och sedliga band spela därför bolschevikerna krona och klave med människans heligaste känslor och livets största andliga värden. Redan därmed ha de satt repet om egen hals.

Fråga vi oss vilka botemedel Lenin tänkt sig mot den överhandtagande näringsbristen, som ju ej mer kan hävas genom någon expropriation av ny jord, blir svaret: *Kommunistisk stordrift enligt i föregående kapitel utförd recept även på jordbrukets område!*

Likt de gamla »slavägarna», som vilkas rätte arvtagare Lenin öppet proklamerat sig och sina män, skola bolschevikerna driva de ryska bönderna till en jordbruksdrift på stor skala. Teoretiskt sett synes ju ett sådant företag lovande, och för de med fantasi rikt begåvade sovjetmännen måste det helt enkelt te sig stort. — »Ett nytt jätteprojekt av Lenin, invigande en ny era i mänsklighetens historia! . . .»

Stiga vi emellertid från fantasiens världar ned till den praktiska verklighetens, möta oss genast flera ofrånkomliga förutsättningar, som måste fyllas för att ett sådant projekt skall kunna utföras:

1) En hel armé på hundratusentals, ja miljoner väl skolade arbetsledare: agronomer, ingenjörer, förvaltare, bokförare m. m. måste anskaffas.

Sådana stampas emellertid ej fram ur jorden. Här till behöves först och främst ett lämpligt människomaterial, på vilket Ryssland lider en fruktansvärd brist. Och så hundratals lantbruksinstitut med tusentals kompetenta lärare!

Av allt att döma har Lenin tänkt lika mycket på allt detta, som den ryska semstvo, vilken efter ett entusiastiskt tal av en från Västeuropa nyligen återvänd medlem beslöt att omedelbart införa allmänt skoltvång i sitt distrikt, utan att disponera vare sig lokaler, lärare eller penningemedel för tillgodoseende av mer än en ringa bråkdel av de skolvuxna barnens behov. Men beslutet protokollfördes och justerades och står att läsa än i denna dag — såvida ej bolschevikerna bränt upp protokollsboken.

2) För att få lärare och elever med nödiga förkun-

skaper till instituten och lantbruksskolorna, kräves återigen ett väl organiserat skolväsende med folkskolor i tiotusental och hundratusentals folkskollärare.

3) Till att igångsätta allt detta, behöves ett *levande allmänt intresse och hela folkets medverkan*.

4) Oundgängligen nödvändiga äro vidare social red-barhet, sedlighetens höjande, skarp offentlig kontroll, sträng lagbundenhet på alla områden, omutliga domare, oförvitliga tjänstemän m. m.

Allt detta åstadkommes emellertid icke utan fria politiska institutioner: riksdag, tryckfrihet, samlingsfrihet m. m. Det vill säga allt det, som bolschevikerna slagit ihjäl och ej vilja veta av; som är lika oförenligt med kommunism och proletariatets diktatur som eld med vatten; och som — en gång infört — betyder bolschevikernas ögonblickliga fall.

Tanken på att med diktatorisk myndighet kommandera fram en kommunistisk idealstat är därför lika vanvettig som de medeltida alkemisternas försök att i en retorter genom den blotta sammanblandningen av de nödiga ämnen, varav människokroppen troddes byggd, få fram en homunculus eller en levande miniatyr-människa.

Intet politiskt-socialt system ensamt kan därför hjälpa upp det nuvarande eländet. De faktorer, som skola bygga upp det nya Ryssland, slumra ännu i den ryska folksjälens djup. Ekonomiskt sett behöver Ryssland intensivt jordbruk för att kunna såväl utfylla sin näringsbrist, som bondens lediga tid. Men intensiv kultur av jorden betyder intensiv kultur av själen: *tanke-skolning, viljeträning, själsodling*.

Vilken lärorik parallell kan ej här dragas mellan Novikovs tidigare anförda skildring av förhållandena i Rysslands bördigaste distrikt och en skildring — vilken som helst — av Danmark. Danmarks jordbrukskultur står i ett direkt förhållande till dess andliga kultur. *Jorden ger vad tanken, viljan och karaktären ger.* Vill du väl odla din jord, så odla först din själ. Vad som sås i Danmarks folkskolor, folkhögskolor och jordbruksskolor spirar sedan upp på fälten.

Detta är den enda vägen till intensiv drift.

Men sådant inhämtas icke i bibliotekernas luft och mellan fängelseväggar. Hade Lenin och den ryska intelligensen gått efter plögen på Danmarks fält och suttit på de danska folkhögskolornas bänkar blott en bråkdel av den tid de tillbrakt med att studera och diskutera marxistiska och kommunistiska teorier, så hade de fått lära åtskilligt om de grundvalar, på vilka ett jordbrukande folk skall bygga sin stat.

Man beräknar att ensamt Västeuropa skulle, om det kunde odla sin jord efter danskt mönster, kunna inhösta femton gånger rikare skördar — d. v. s. bära en femton gånger större bondebefolkning. Till vilka tal komma vi icke då vad Ryssland beträffar, som trots att det äger Europas bästa jord, förblir dess glesast befolkade land och dock — svälter. Det ryska riket i sin helhet med alla sina nästan outtömliga resurser förmår icke bära mer än sex inbyggare på kvadratkilometern, medan det lilla Danmark under världskriget ej blott kunde lämna rik och fullgod näring åt omkring sjuttio danskar på kvadratkilometern utan dessutom sände en god hjälp till sina i nöd stadda brödrafolk.

Kunde blott, såsom bolschevikerna tro, en samhällsförfattning skapa ett lyckligt folk, så skulle säkerligen negerrepubliken Haiti för länge sedan räknats till de lyckligaste stater i världen. Av denna republik lämnar emellertid en forskare, d:r W. Dreyer, följande skildring, som på grund av sina intressanta beröringspunkter och analogier med ovan behandlade ämne äger sitt stora intresse:

»År 1801 blev Haiti förklarad för en oavhängig republik. Därmed vidtog en tid av tillbakagång, vilken kommit negerrepubliken att framstå som en fullkomlig vrångbild av en stat. Den forna rikedommen är försvunnen, plantagerna äro till en stor del snårbevuxna, städerna ligga i ruiner, herrgårdarna hava efterträtts av eländiga negerhyddor, armén är en karikatyr, de ekonomiska förhållandena befinna sig i ohjälplig lägervall, och fristatens undergång är blott en tidsfråga. Negererna, som knappt hava något annat kvar från kolonialtiden än sin rådbåkade franska, hava så påtagligt som gärna är möjligt ådagalagt sin fullkomliga oförmåga att uppträda som statsbildare, i det de sjunkit ned i ett barbari, som är ännu mörkare och hopplösare än det, vari de befunno sig i sitt afrikanska urhem. Deras katolska tro är blott en tunn fernissa, varunder dölja sig ormdyrkan, barnaoffer, kannibalism och avskyvärda könsliga utsvävningar, som bedrivs under religionens täckmantel.

»Kvinnan är ett arbetsdjur, den lättjefulle mannens trälinna. Vid festerna uppför hon avskyvärda danser, som i skamlös osedlighet överträffar allt, vad den i detta avseende illa beryktade negerdansen hittills haft att uppvisa. De enda kvinnor, som föra en någorlunda

fri och dräglig tillvaro, äro de prästinnor (mamalai), vilka leda de under namn av »vandoux-dyrkan» kända ohyggliga ceremonierna och mysterierna. Såvitt man lyckats erfara något om dessa tillställningar, vilka, om de verkligen skola få namn av »religionsövningar», utan tvivel höra till de lägsta och vidrigaste formerna därav, utgör kulturen en röra av fetischism, människooffer, kannibalism och otukt samt bedrives av hemliga sällskap, i vilka både män och kvinnor upptagas.

»De vitas antal överstiger nu för tiden kanske icke 1,000 — mest tyskar —, och deras ställning är föröd-mjukande. De få icke besitta fast egendom och måste därför, åtminstone till namnet, uppträda som förpaktare, inspektorer och dylikt. Inför domstol får en vit aldrig rätt gentemot en svart, och européerna skinnas på allt sätt av tjänstemännen. Utförseltullen är så hög, att det snart ej lönar sig att producera något till export, och detta ehuru jorden invid åtskilliga vattendrag är nästan otroligt fruktbar. Så t. ex. finnas sockerfält, som giva kolossal avkastning utan att på fyrtio års tid eller mera hava blivit omplanterade, än mindre gödslade! Negrerna äro ärkelata och hava ytterst små behov. För övrigt resonnera de så här: »Vartill skall det tjäna att samla pengar? Förr eller senare hamna de i alla fall i en uniformerad rövares — d. v. s. en negerbolscheviks! — ficka.

»Huvudstaden befinner sig så gott som oavbrutet i belägringstillstånd på grund av ständiga uppror. »Gardet», som består av 650 man, kommenderas av 10 generaler, och vid armén med dess 7,000 soldater påstås vara anställda 6,300 divisionsgeneraler och 7,000 officerare av lägre grader. Örlogsfartygen få rosta eller

ruttna ned, så att deras användning är förenad med största risk, vägarna underhållas icke, broarna sväm-
mas bort o. s. v. Vid en två timmars färd till en plats
i huvudstadens omgivningar har man att 81 gånger
övertvada samma vattendrag! Korruptionen inom äm-
betsmannaklassen är obeskrivlig. Vid alla val begå
ämbetsmännen skamlösa bedrägerier, därest anledning
är att förmoda, att det vanliga oblyga valtrycket icke
skall medföra önskat resultat. Och vart man vänder
sig framträder samma genomusla samhällsmoral. Kort
sagt: med republiken Haiti är det oåterkalleligen förbi,
och man kan blott önska, att Nordamerikas Förenta
stater så fort som möjligt måtte göra slut på denna pa-
rodiska »stats» tillvaro.»

Det vore ytterst intressant att se en »neger-Lenin»
med ett kommunistiskt recept och »proletariatets dik-
tatur» förbättra denna negerstat, som tydligen förut
blivit begåvad med bolschevismen i renodlad form.

Och dock är Haiti ett litet jordiskt paradiset. Om
detsamma säger Dreyer:

»Haiti överträffar själva Cuba i fruktbarhet och
naturskönhet, och härligare syn har intet människoöga
skådat än dess klippkust, som höjer sig ur det indigo-
blå havet, krönt av gröna, skogbeklädda berg, vilkas
dristiga ytterlinjer skarpt framträda mot den opalfär-
gade tropikhimmeln. Kringsvallad av djupt vatten,
som lämnar ett lätt tillträde till dess hamnrika kuster,
och liggande vid allfarvägen mellan Nord- och Syd-
amerika, borde denna ö vara handelsmedelpunkten i
Amerikas medelhav och dess härskarinna.»

Här finnas således alla tänkbara yttre faktorer för

människans utveckling till en harmonisk och lycklig varelse på ett enastående sätt sammanhopade: en oerhört bördig jordmån, de ypperligaste handelsmöjligheter, ett enastående klimat, den naturskönaste omgivning, en fri statsförfattning, överflöd av fritid för själsodling m. m. Men Haiti är dock intet av allt vad det kunde vara — lika litet som Ryssland med sina outtömliga rikedomar är ett rikt land och ett socialt paradiset.

Kanske sjukdomsorsaken dock i båda fallen är av besläktad art! Under Haiti-negerns knollriga hår bor tydligen enligt Dreyers vittnesbörd själssegenskaper, som förvandla den fruktbaraste ö och härligaste natur till ett socialt helvete och på samma gång en republikansk statsförfattning till en ren parodi på statsskick. Förgäves skall en samhällsförbättrare förmedelst olika statsskick och samhällsreformer söka råda bot på Haitis onda. Att som Lenin vända upp och ned på det hela genom att sätta de ännu uslare elementen vid styret, vore liktydigt med att slopa även den lilla tillstymmelse till ordning och anständighet som finnes. Vad som fattas republiken är just *goda samhällsbildande element*, förutan vilka varje statsform är lika värdelös, som en påse guldmynt för en hungrande och törstande i Sahara. Men sådana element trollas icke fram, som Lenin tror, av en statsform, utan *det är de goda elementen, som bygga upp den goda statsformen*. Visar oss icke historien genom talrika exempel huru en primitiv statsform kan göras god av goda medborgare, medan den allra bästa statsform i grund fördärvas av dåliga!

Lenins stora sociala förbrytelse är just att i Ryssland hava slagit ihjäl dessa goda samhällsbildande ele-

ment och infört ett system, som måste förkväva eller hindra den spirande brodden till sådana egenskaper att fritt utveckla sig i den så rikt begåvade ryska folksjälén.

Men hur rikt begåvad denna folksjäl än må vara, så är det dock givet, att den icke står helt oskyldig inför tsardömets försyndelser, lika litet som inför bolschevismens. En statsförfattning svävar dock icke helt och hållet i luften, utan är alltid i mer eller mindre hög grad ett helt folks gemensamma skapelse och uppbäres som sådan av detta. — Fransmannen, nordamerikanern och Haitinegern äro alla till namnet republikaner, men vilken skillnad är det dock icke mellan dessa folks statskick och samhällsförhållanden! Alla tre ha på den gemensamma stats-ränningen vävt in sitt särskilda samhälls-inslag. Likaså är det ju ingen händelse att det ryska tsardömet avlöses av ett till sina grunddrag likartat bolschevikvälde.

Å andra sidan trotsar ett underkuvat folk med andra själsliga förutsättningar än det härskande alltid förtryckaren och hans påtvingade statsform.

I Ryssland leva många folkslag på himmelsvitt skilda kulturgrader — trots den gemensamma yttre stats- och samhällsformen. På 1700-talet inbjöd Katarina II emigranter från olika länder att slå sig ned på de odlingsbara steppmarkerna i guvernementen Jekaterinoslav, Taurien, Cherson och Bessarabien. En mängd tyskar inflyttade då och leva ännu i denna dag som en oas mitt i det ryska folkhavet. Om dessa berättar Wallace:

»Av alla de utländska nybyggarna äro tyskarna de vida talrikaste. Regeringens avsikt med att inbjuda

dem att bosätta sig här var att de skulle odla det obodda landet och därigenom öka nationalvälmågan och på samma gång utöva ett civiliserande inflytande på de ryska bönderna i grannskapet.

»I detta avseende hava de fullkomligt misslyckats. En rysk by, belägen mitt ibland tyska kolonier, visar vanligen, så vitt jag kunnat finna, inga tecken till tyskt inflytande. De båda nationaliteterna leva som deras förfäder gjort och hava så liten förbindelse med varandra som möjligt. Musjiken iakttar noggrant — ty han är mycket vetgirig — sina längre komna grannars sätt att inrätta sig, men det faller honom icke in att söka efterhärma dem.

»Han betraktar tyskarna nästan som varelsor från en annan värld, som ett märkvärdigt slugt och fyndigt folk, vilket av försynen begåvats med särskilda egenskaper som icke fallit på den vanliga ortodoxa mänsklighetens lott. Det synes honom vara naturens ordning att tyskar skola bo i stora, snygga, välbyggda hus, på samma sätt som det är naturens ordning att fåglar skola bygga bon; och liksom det troligen aldrig hänt, att en människa byggt ett fågelbo åt sig och sin familj, så kan det aldrig falla en rysk bonde in att bygga ett hus efter tysk modell. Tyskar äro tyskar och ryssar äro ryssar och mer är det inte att säga om den saken.»

Ja, tyskar äro tyskar och ryssar ryssar, vilken regeringsform de än leva under. Etthundra års tsarregering och ryskt byråkratiskt förtryck ha lika litet försämrat och förfäat tyskarna, som de tyska byarnas närhet och det tyska föredömet förbättrat ryssarna. — Visar icke detta, att omdaningen framför allt beror av inre faktorer och måste komma *inifrån*.

Hur många tyska agronomer ha ej rest till Ryssland med hela vagnslaster av moderna jordbruksmaskiner för att enligt uppdrag införa jordbruk efter modernt mönster i någon rysk landsdel. Men allt har strandat på den ryske bondens tröghet, passivitet och inbitna konservatism. »Skall ske, barin!» säger han för tusende gången och gör lika säkert för tusende gången allt på ett galet sätt eller på det gamla viset. Varför? Emedan det *personliga intresset* och *tilltron till den egna förmågan* saknas.

Skall Ryssland gå framåt, måste bonden väckas. Giv honom ett levande intresse och en växande tilltro till sin egen förmåga!

Härtill behöves oundgängligen två ting: *frihet* och *eget ansvar*.

Ett barn, som aldrig får begagna sina ben, lär sig aldrig att gå. Genom att studera segelkonsten i teoretiska arbetet, blir aldrig den en seglare, som ej hållit i ett roder.

Utan rätten att själv få pröva, själv få välja och själv lära — framför allt genom egna misstag — kan intet starkt, självständigt folk skapas och inga större andliga och materiella värden frambringas.

Ryssland behöver individualismens friska luft för att botas från sin andliga lungsot. Den Leninska kommunismen betyder för det ryska liksom för varje annat folk och land en liksvepning.

Endast på den personliga frihetens mark kan människosjälen utveckla sina inneboende krafter och egenskaper. Personlig frihet och personligt ansvar utgöra därför grundvillkoren för all materiel och själslig odling.

Allt detta förnimmer den ryska bonden dunkelt. Han tänker långsamt och rör sig än långsammare. Efter att i snart ett halvt årtusende ha suckat under bykommunismens och livegenskapens hårda ok, avkastade han definitivt dessa bojar vid den stora revolutionen och tog den heliga ryska jorden i personlig besittning. Detta är revolutionens största vinst, som inga bolscheviker kunna omintetgöra. Ty den utgör helt enkelt grundvillkoret för Rysslands hela ekonomiska och andliga utveckling och den enda lösningen på dess största sociala problem.

Privategendom betyder personligt intresse och personligt ansvar. Personligt intresse och personligt ansvar betyder återigen intensiv drift, lust att pröva, tävlan, nya metoder, vaken blick, sinne för det sedliga livets värde, för den lagbundna frihetens betydelse, — arbetsglädje, livsglädje.

Till allt detta längtar den ryska bonden i sin själs djup. Han kan ej ännu kläda sina dunkla instinkter och tankar i ord. Men han har sin längtans mål »på känn». Och han skall nå det — efter många missgrepp, svåra lidanden och sorger.

ARE WAERLAND:

MATERIE ELLER ANDE

2:a uppl. 6:te tusendet. Pris 3:75.

Denna populärvetenskapliga studie är utomordentligt ja briljant skriven. Den övertygar icke genom retoriska ningar utan genom framställningens skarpt logiska följar tighet, och trots de djupa studier, varom den på nästan v sida vittnar, är stilen så lättfattlig och fängslande, att inne hållet för envar är utan svårighet tillgängligt. Det är en b som är lika spännande intressant som den är i djupaste ning tankeväckande och bildande, ja, jag skulle nästan säga uppbygglig. Böcker av denna art kunna icke rekona deras varmt nog. Det är en förlust att icke hava läst den.

Nya Dagl. Allehand

Förf. har redan gjort sig bemärkt som en förträfflig essai ist. Det är icke blott något skarpt och logiskt genomtänkt som möter oss i denna bok, det är en upplevelse, bikten av själ som kämpat sig fram genom materialismens dödv till den fasta vissheten om det andliga livets verklighet. är en lättläst och koncis, logiskt klar form. Boken är ett idealismens ljungande krigsrop i flammande nitälskan. Den hör till de värdefullare och anbefalles särskilt åt unga, som k tas med de stora problemen i tiden. *Göteborgs Morgonpo.*

Önskligt vore att denna bok, som är lika lättfattlig s grundlig och uttömmande, bleve läst och begrundad av tänkande ungdomen och i alla landets studiecirklar.

Stockholms Dagbl

Med stark spänning och djupaste intresse läser man en bok.

Karlskrona Tidning.

Det är liv och eld och stil hos Are Waerland. Där är dj fina tankar och en sällsport medryckande kraft.

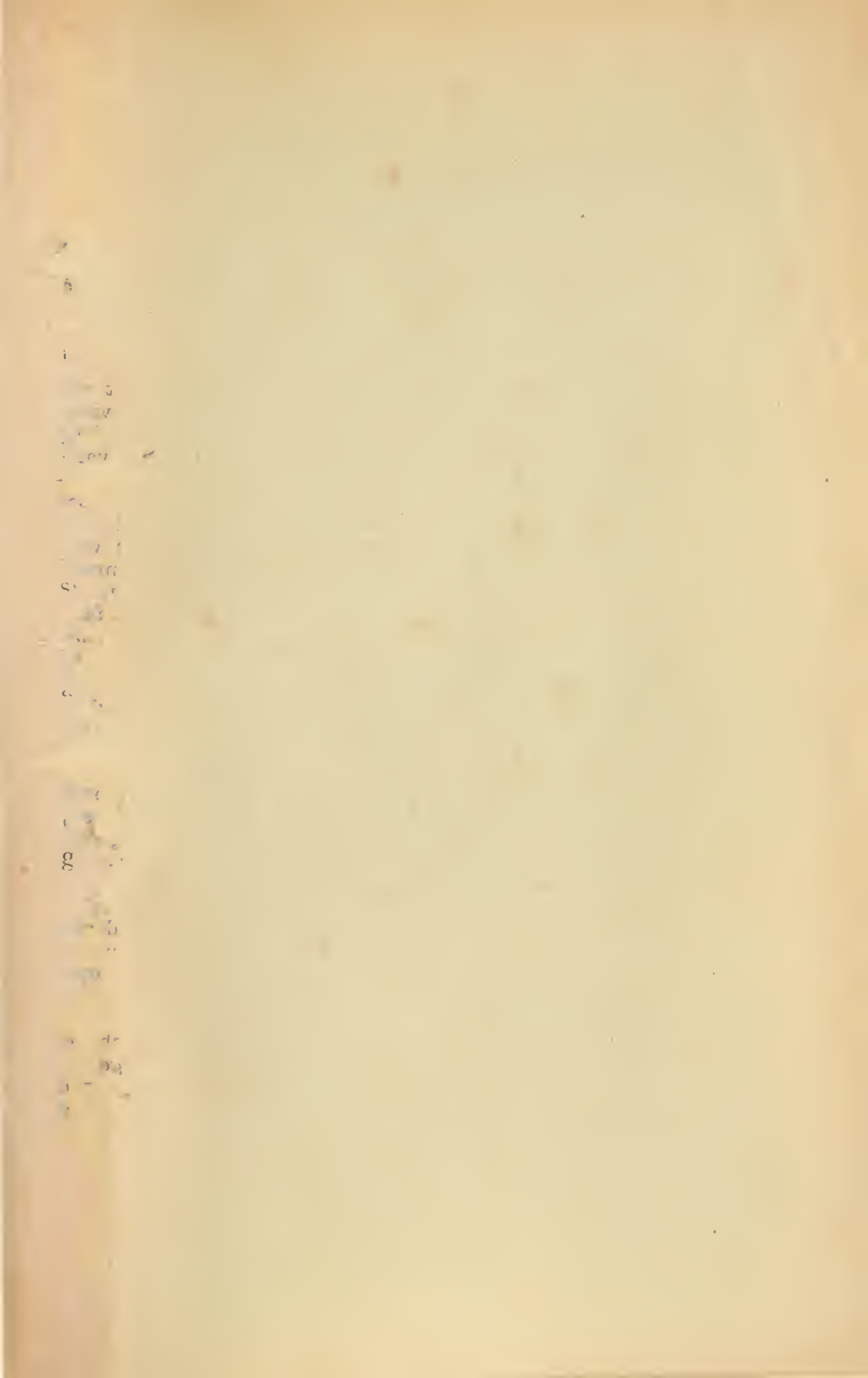
Karlshamns Allhanda.

Studien är skickligt gjord och språket har en egen char över sig.

Norrköpings Tidning.

För den som icke haft tid att på detta område lägga ne egna specialstudier, är Waerlands bok helt enkelt oumbärli och ovärderlig.

Svensk Kyrkotidning.

Proletariatets Diktatur

Tredje upplagan, 7–10 tusendet.

Om detta arbete, som kan berömma sig av en för svenska förhållanden och för en politisk broschyr osedvanlig framgång, skriver den i Finland högt ansedde vetenskapsmannen och Sovjetsforskaren, Professor Karl Tiander från universitetet i Petrograd, i Finlands mest spridda svenskspråkiga tidning Huvudstadsbladet för den 4 juni 1920:

»Till den praktiska politikens område hör Are Wærlands bok, »Proletariatets diktatur», som utkommit från Fylgias officin i Stockholm. Ändamålet med boken är att påvisa, huru bolsjevismen framvuxit ur den ryska folksjälens anlag och ryska sociala missförhållanden samt huru litet den västeuropeiska kulturen har att skaffa med dessa specifikt ryska företeelser. *Författaren är väl inkommen i rysk historia och litteratur, förfogar över en fin iakttagelseförmåga samt har en briljant stil. Med stor skicklighet infogar han i sin bok utdrag ur äldre författare, som före honom skildrat det ryska livet, huvudsakligen Wallace och Novikov. Glansställen i Wærlands bok äro parallellen mellan Lenin och Pobjedonostsev (p. 89) samt mellan Haiti och Rådsrysslands nuvarande tillstånd (p. 144). Intressant är även sammanställningen och tolkningen av Lenins mest populära slagor (p. 94). Ibland skapar författaren uttryck som i koncentrerad form sammanfatta en lång tankegångs resultat. Så t. ex. nä han kallar ryssen en »känslotänkare» (p. 20), eller på grund av bolsjevikernas stora diplomatiska framgångar talar om »den stora förföraren» (p. 46). Ryssland karaktäriseras träffande som »en stat med autokratisk överbyggnad och kommunistisk stenfog» (p. 72), och dessa ord förlora icke sin betydelse vare sig de tillämpas på tsar Nikolajs rike eller på det samhälle, som styres av »tatarättlingen från Moskva». Ehuru Are Wærlands bok är avsedd för den stora allmänheten, så är framställningen dock rik på spirituella vändningar, som för den mera rutinerade läsaren kunna ge uppslag till nya idéer.»*

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

JC
474
W33
1920

Waerland, Are
Proletariatets diktatur

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 11 13 01 15 012 4